

1	Innehåll	
2	1. Vi älskar Stockholmsregionen	4
3	2. En hållbar stockholmsregion med världens bästa miljö.....	5
4	3. En attraktiv region med goda kommunikationer	7
5	3.2 Bygg den attraktiva, hållbara regionen	7
6	3.2.1 Bygg socialt och miljömässigt hållbart	9
7	3.2.2 Mer plats för bostäder och bostäder på rätt plats.....	11
8	3.2.3 Gör det enklare och billigare att bygga nytt.....	12
9	3.2.4 Hyresrätter, bostadsrätter och andra boendeformer	14
10	3.2.5 Underlätta för unga att köpa sin första bostad.....	15
11	3.2.6 Teknikutveckling kan lösa transportutmaningarna	15
12	3.2.7 Goda kommunikationer ger en konkurrenskraftig region	17
13	3.3 Trafik.....	17
14	3.3.1 Cykeln har en självklar plats i Stockholm	18
15	3.3.2 Gör kollektivtrafiken attraktiv	18
16	3.3.3 Trygghet i kollektivtrafiken.....	20
17	3.3.4 Utveckla Stockholms vattenvägar	21
18	3.3.5 Fortsätt bygga ut Stockholmsregionen	23
19	4. Landsbygd och skärgård	24
20	4.1 Trafik, bostäder och service	24
21	4.1.2 Trafik på landsbygd och i skärgården	25
22	4.1.3 Bostäder på landsbygden och i skärgården.....	25
23	4.2 Näringslivet och jobben på landsbygden och i skärgården.....	26
24	4.2.1 Ett livskraftigt hästföretagande.....	27
25	4.2.2 Jordbruk och fiske.....	28
26	4.2.3 Gör det enklare att servera och sälja lokalt producerade drycker.....	28
27	4.3 Natur- och viltvård.....	29
28	5. Fler livskraftiga företag i Stockholmsregionen.....	30
29	5.1 Ge fler möjligheten att leva på sin företagsidé	31
30	5.2 Enklare regler gör att fler kan förverkliga sin företagsidé.....	31
31	6. Trygg och nära vård och omsorg i hela Stockholmsregionen.....	32
32	6.1 Nära vård i hela Stockholms län	32
33	6.2 Patienten i centrum.....	33
34	6.3 Stärkt primärvård	33
35	6.4 Psykisk ohälsa	34

36	6.5 Valfrihet, kvalitet och tillgänglighet	35
37	6.6 En trygg förlossningsvård	36
38	6.7 Vård i livets slutskede.....	37
39	6.8 Bättre villkor för vårdpersonalen	37
40	6.9 Innovation och digitalisering i vården	38
41	7. En trygg äldreomsorg i regionens alla kommuner	39
42	7.1 En arbetsmarknad för alla	39
43	7.2 Äldreboendekarriär istället för bostadsbrist.....	39
44	7.3 Valfrihet och mångfald i äldreomsorgen.....	40
45	7.4 Bättre stöd till anhörigvårdare	40
46	7.5 En nära hemtjänst och hemsjukvård.....	41
47	7.6 Förenkla biståndsbedömningar.....	41
48	7.7 Hög kvalitet på maten	42
49	8. Trygghet och omsorg för länets mest utsatta	42
50	8.1 Ett samhälle tillgängligt för alla oavsett funktionsvariation.....	42
51	8.2 "En väg in" i socialtjänsten	43
52	8.3 Intensifiera arbetet mot hemlöshet.....	43
53	8.4 En human missbruksvård	43
54	8.5 Våld i nära relationer.....	44
55	8.6 Fler jour- och familjehem	44
56	8.7 Nyttja kraften i det civila samhället.....	45
57	9. En trygg region fri från brott och extremism	45
58	10. Integration och inkludering	46
59	10.1 En välfungerande integration.....	46
60	10.2 Jobb och arbetsmarknad	48
61	10.3 Utbildning är nyckeln till integration.....	49
62	11. Utbildning i världsklass.....	50
63	11.1 Trygg och kreativ förskola	52
64	11.2 Eleven i grundskolan.....	52
65	11.3 En attraktiv gymnasierregion.....	53
66	11.4 Trygghet i skolan	54
67	11.5 En bra särskola.....	55
68	11.6 Ökad frihet & flexibilitet för skolor	55
69	11.7 Kompetensutveckling och kollegialt lärande	56
70	11.8 Mer flexibilitet i utbildningssystemet.....	56
71	11.8.1 Folkhögskolan.....	56

72	11.8.2 Vuxenutbildning/Komvux.....	57
73	11.8.3 Yrkeshögskolan.....	57
74	11.8.4 Skärgårdsskolorna	57
75	11.9 En högskola i världsklass	58
76	12. Kultur	59
77		
78		

79 1. Vi älskar Stockholmsregionen

80 Du håller i din hand valplattformen för Centerpartiet i Stockholmsregionen. Vi hoppas att du, liksom
81 vi, älskar den här regionen. Vi hoppas att du, liksom vi, vill göra den ännu bättre.

82 Stockholmsregionen är en av världens bästa platser att leva på. Vår storstadsregion är en av världens
83 mest attraktiva dit både människor och företag vill flytta. Vi vill värna och utveckla
84 Stockholmsregionens attraktivitet och värden.

85 Samtidigt så ser vi många problem i Stockholmsregionen. Höga och ökande boendekostnader och
86 bostadsbrist gör det svårt för människor att flytta hemifrån eller flytta hit till regionen. Trängsel och
87 brist på infrastruktur gör det svårt för människor att resa och att pendla till jobbet. Företag och
88 entreprenörer kan inte lita på att leveranser och medarbetare kommer fram i tid. Orimliga
89 utvisningar av hårt arbetande människor skapar mänskligt lidande, minskar vår tillväxt och tar
90 resurser från samhällsproblem. Otrygghet, segregation och organiserad brottslighet breder ut sig i
91 flera områden.

92 Vi vill bygga ett Stockholm som är långsiktigt hållbart. Det handlar om ekonomisk, miljömässig och
93 social hållbarhet. Då måste vi komma tillrätta med de problem vi ser i vår region. Att möta
94 klimatutmaningen och växa på ett hållbart sätt kommer att bli centralt. Vi ser det som ett av
95 politikens absoluta huvudsyften.

96 Alla människors lika rätt och värde är grunden för Centerpartiets politik. Vi tror på varje människas
97 rätt och förmåga att själv forma sin egen framtid. Det är därför vi vill ha en närodlad politik. Det
98 betyder att du ska ha mer att säga till om i din vardag. Vi vill till exempel att du ska kunna välja den
99 vårdcentral eller skola som passar dig bäst. Det spelar ingen roll för oss om den drivs av ett företag
100 eller av kommunen – det viktigaste är att den är riktigt bra.

101 Vi tror på ett gemensamt ansvar för att ge alla människor möjligheter att förverkliga sina liv och sina
102 drömmar och utjämna de orättvisor som arv och uppväxt skapat. Vi ser samhället som större än bara
103 staten eller kommunen, ett samhälle som bygger på en gemenskap där alla behövs. När många får
104 vara med och ta ansvar för tryggheten och solidariteten byggs en välfärd som är mycket starkare än
105 vad staten ensam förmår. Det är också därför vi jobbar så hårt för att fler ska få ett jobb att gå till -
106 därför att ett jobb kan vara skillnaden mellan att ge upp, eller att tro på framtiden.

107 Centerpartiet är med och styr i landstinget och många av regionens kommuner. Vi är vana vid att
108 samarbeta, ta ansvar för att nå resultat och hushålla med medborgarnas skattekröningar. Vi vill dock
109 göra mer och fortsätta vara med och styra för att göra Stockholm till en ännu bättre plats att leva på.

110 För att Stockholm ska fortsätta vara en av världens bästa tillväxtregioner krävs nya investeringar och
111 reformer. Det förutsätter att vi kan hitta nya, smarta modeller för att finansiera våra gemensamma
112 åtaganden. Det kräver även att staten tar ansvar för sina åtaganden och att regeringen slutar vända
113 ryggen åt behoven i Stockholmsregionen.

114 Vi vet av erfarenhet att en sund ekonomi och balanserade budgetar är det viktigaste medlet för att
115 kunna förändra, skapa och bygga samhället. Först när landsting och kommun har en solid ekonomisk
116 grund att stå på så man fullfölja sina åtaganden gentemot stockholmarna.

117 Jobben och företagandet är grunden som en växande och sund ekonomi vilar på. Utan växande
118 företag och entreprenörer som vågar satsa på nya affärsidéer så skulle Stockholmsregionen stagnera
119 och skatteintäkterna falla.

120 Den här valplattformen beskriver det viktigaste som Centerpartiet i Stockholmsregionen vill göra
121 under den kommande mandatperioden och på längre sikt. Det handlar om politik för kommun,
122 landsting, riksdag och regering.

123

124 2. En hållbar stockholmsregion med världens bästa miljö

125 Världen, Sverige och Stockholmsregionen står inför en miljöutmaning som inte väntar. Hoten mot
126 vårt klimat på grund av utsläpp av fossila bränslen är den största miljöutmaning som världen står
127 inför. Vi som bor och lever i Stockholmsregionen påverkas precis som alla andra av de globala
128 klimatförändringarna. Utsläpp, spridning av kemikalier liksom nedskräpning och övergödning av
129 Östersjön och Mälaren hotar livsvillkoren, tillväxten och attraktiviteten i vår region.

130 Centerpartiet har sina rötter i myllan. Vi bildades en gång av bönder som såg att det politiska livet
131 inte tog tillräckligt stor hänsyn till vad jorden gav och som satte storskaliga lösningar före människors
132 frihet och självbestämmande. Man ville skapa en närodlad politik där fler beslut fattades vid
133 köksbordet och där beslut styrdes av vad jorden tålde. Är det något som bönder vet så är det att man
134 måste så för att kunna skörda. Därför är Centerpartiet även idag det parti som står för långsiktigt
135 tänkande, kretslopp och sunt bondförnuft. Och det är precis vad Stockholm behöver.

136 Centerpartiet har länge varit drivande för en bättre miljö i Sverige och i Stockholmsregionen. Vi vet
137 att miljöarbete inte är något som kan genomföras vid sidan om, i ett separat spår. Det är något som
138 måste finnas med i varje beslut som fattas, inom varje område, varje dag. Vi vet också att miljöarbete
139 inte i första hand handlar om att välja mellan piskor eller morötter. Det handlar om att bygga
140 väderkvarnar istället för vindskydd när det blåser.

141 Bara genom tillväxt där gröna jobb skapas och företag kommer på nya, gröna lösningar kan vi klara av
142 klimatutmaningen. Jobb och tillväxt skapar utrymme för investeringar som gör att vi kan byta ut
143 bränslet i våra fordon, bygga nya energieffektiva hus eller sätta solceller på våra tak.

144 Stockholm har allt att vinna på att vara en ledare i omställningen till ett hållbart samhälle. Nya
145 produkter, företag och affärsmodeller kommer att behöva utvecklas för att elektrifiera våra
146 transporter, få bort gifter i människors vardag, hålla sjöar och hav rena, uppfinna nya sätt att
147 producera el och därmed motverka klimatförändringarna. Det är en historisk chans som vi vill att
148 Stockholm ska ta. Det handlar inte bara om att ta ansvar för de globala klimatförändringarna utan i
149 högsta grad om vår egen närmiljö.

150 Miljöarbetet börjar i närmiljön. Hur vi bygger städer, samhällen och landsbygd för att skapa
151 förutsättningar för människor att vara miljövänner i praktiken. Genom att göra det lätt att vara
152 miljövän och svårt att göra val som är dålig för miljön. Det handlar om att skapa möjligheter för att
153 gå, cykla och åka kollektivt. Att skapa utrymme för att dela på saker vi inte använder så ofta. Där vi
154 gör smarta lösningar för transporter. Där det är lätt för människor att sortera och samla in avfall och
155 där avfallet tas om hand och återanvänds, blir till nya produkter, el eller värme. Men en god närmiljö
156 handlar också om tillgång till grönområden som ger renare luft och en smart planering av gröna ytor
157 som ger goda förutsättningar för växt- och djurliv.

158 Lokala lösningar för hållbarhet bygger på ett lokalt engagemang. Korta beslutsvägar, lokala initiativ
159 och växande småföretag är avgörande för att regionen ska bli grönare. Kommuner som vill ska därför
160 ha möjlighet att satsa på spjutspetsprojekt eller testa nya tekniker. Det ska vara tillåtet att utforma
161 regler och avgifter efter miljöprestanda och råda över eventuella intäkter som dessa ger. För att ta
162 några exempel: att styra parkeringsavgifter kan minska trafiken, att kunna förbjuda biltvätt på gatan

163 kan ha stor betydelse för att begränsa kemikalier i dagvatten, och ett decentraliserat strandskydd
164 skulle ge bättre möjlighet att bygga mer i attraktiva lägen både på landsbygd och i städer med
165 stränder och kajer.

166 Målet om en giftfri miljö är ett av de viktigaste nationella miljökvalitetsmålen. Vi vill att
167 Stockholmsregionen ska vara ledande i detta arbete genom att kommunerna och andra offentliga
168 aktörer tillsammans fasar ut farliga kemikalier. När fler går ihop är det också lättare att sätta press
169 på att få fram nya, bättre produkter. Arbetet för en giftfri miljö handlar dels om att sluta köpa in
170 produkter som innehåller farliga kemikalier. Det handlar om att välja bra material i allt - från
171 byggmaterial i våra hus till blöjorna på förskolan. En annan viktig utmaning är att sanera förorenade
172 områden, inte minst i centrala och kollektivtrafiknära områden där en sanering kan ge möjlighet för
173 fler bostäder. På många håll går dock arbetet med inventering och sanering långsamt, med fortsatta
174 risker för såväl natur som människors hälsa. Det arbetet behöver påskyndas. Sist men inte minst är
175 det viktigt att vi tar hand om vårt avfall på ett bra sätt så att inga kemikalier läcker ut i naturen.

176 Mälarens och Östersjöns vattenmiljö och ekologiska status måste värnas. Fisket måste bedrivas
177 hållbart och utsläppen av näringsämnen från hushåll, vägtrafiken och jordbruk fortsätta minska.
178 Användning av mikroplaster bör upphöra. Ett aktivt arbete måste bedrivas för att rena och minska
179 utsläpp av kemikalier och läkemedel. Det är också viktigt att säkerställa att både vården och
180 jordbruket både nationellt och internationellt har en ansvarsfull antibiotikaförsörjning för att
181 motverka den snabba framväxten av multiresistenta bakterier som är ett mycket allvarligt hot mot
182 vår hälsa.

183

184 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 185 1. Att Stockholm ska bli en klimatneutral region
- 186 2. Påskynda omställningen till ett utsläppsfritt samhälle
- 187 3. Arbeta för en giftfri Stockholmsregion, stärka kommunernas arbete för en giftfri
188 miljö och öka takten för inventering och sanering av förorenade områden
- 189 4. Förse vattenreningsverken med reningsteknik för att eliminera läkemedelsrester och
190 parasiter
- 191 5. Förbättra avfallshämtningen så att fler fraktioner hämtas direkt vid dörren för att öka
192 återvinning och minska förbränning av sopor och öka kommunernas ansvar för
193 insamling av återvinningsprodukter
- 194 6. Låta kommunerna bidra mer till en ekologiskt hållbar region genom lokala
195 miljölösningar, spjutspetsprojekt och egna styrmedel
- 196 7. Minska mängden tungmetaller och olja i sjöar och hav genom att tillåta lokala biltvättsförbud
- 197 8. Att systematisk hänsyn tas till de gröna sambanden. Detta ger förutsättningar för att
198 natur och djurliv ska kunna fortleva trots förtätning
- 199 9. Arbeta aktivt för att förbättra Östersjöns och insjöarnas ekologiska status genom hållbart
200 fiske och minskade utsläpp av näringsämnen, mikroplaster, kemikalier och näringsämnen
- 201 10. Fortsätta stärka arbetet för en hållbar användning av antibiotika i både kommuner och
202 landsting, särskilt när det gäller läkemedelsanvändning och livsmedelsupphandlingar

203

204 3. En attraktiv region med goda kommunikationer

205 För många börjar Stockholm vid Sergels torg och sträcker sig längst med pendeltågslinjerna för att
206 sedan flyta ut i en diffus landsbygd. En landsbygd som inte alla ser som en självklar del av vår region.
207 Vi vill vända på det perspektivet. Vi ser en region som är unik i sin mångfald. Där du kan välja att bo
208 nära en skatepark eller nära en ridskola. Nära nationalscenen Dramaten eller nära en bygdegård. Där
209 du har grannar från världens alla hörn, eller där dina närmsta grannar bor först på nästa skärgårdsö.

210 Oavsett var du bor eller vilken del av Stockholm du älskar mest är du en del av vår fantastiska region.
211 Och för oss är det mångfalden som är styrkan. Det är mångfalden som gör Stockholmsregionen unik.

212 Stockholm växer så det knakar. Och det är i grund och botten något bra. När fler flyttar hit kan vi få
213 hit fler butiker, bättre kollektivtrafik, närmare barnomsorg, mer kultur och fler och bättre
214 restauranger och kaféer. Allt detta sker inte av sig självt och tillväxten har också sina utmaningar.
215 Svårigheter att få tag i det boende man vill ha till ett rimligt pris, trängsel på bussar och pendeltåg
216 och svårighet att få tag i en förskola eller skola nära där man bor är kanske några av de problem som
217 flest människor möter i sin vardag.

218 Olika delar av Stockholm växer inte heller lika snabbt eller mycket. Tvärtom finns det områden i
219 regionen som människor lämnar och där butiker och service försvinner. När vi ska bygga den hållbara
220 Stockholmsregionen gäller det att se hela regionen med dess specifika utmaningar och att hitta
221 smarta lösningar som passar för regionens alla delar.

222 Att Stockholmsregionen växer ger oss chansen att på allvar ställa om till en hållbar region med
223 världens bästa miljö. Det är nu vi måste bygga en region där gång och cykeltrafik samt kollektivtrafik
224 alltid har företräde framför privatbilismen. Där vi bygger attraktiva bostadsområden där människor
225 verkligen väljer att bo. Och en kollektivtrafik som är så överlägsen bilen att det är den människor
226 väljer.

227 Vi vill ge dig som bor i Stockholmsregionen möjligheten att leva ditt liv där du helst vill leva det,
228 oavsett var i regionen det är.

229

230 3.2 Bygg den attraktiva, hållbara regionen

231 En av de stora utmaningarna för Stockholms inre delar är att många människor ska få plats på en
232 liten yta. Trängsel och svårighet att få tag i en bostad till ett vettigt pris är också det som de allra
233 flesta människor tycker är dåligt med Stockholm.

234 Tyvärr är det många som reagerar med ryggmärgen när nya bostadsplaner för vår stad presenteras.
235 Och det är inte så konstigt. När gamla kvarter revs och nya byggdes på 60-och 70-talen blev mycket
236 fel. Och stockholmarna gjorde också revolt mot byggplanerna. En revolt som kulminerade i striden
237 om almarna i Kungsträdgården. Men bara för att fel har begåtts betyder det inte att vi inte kan tänka
238 rätt nu. Det finns också många exempel på bra nya byggen i modern tid. Som radhusen på taket till
239 Åhlens, mitt i hjärtat av city.

240 Staden bör byggas inifrån och ut. Redan bebyggda områden ska förtätas i första hand för att
241 motverka utglesning och för att bevara parker och grönområden. Det finns fortfarande stora
242 möjligheter att bygga fler bostäder samtidigt som vi bevarar och rustar upp parker och gröna ytor
243 och bygger bort otrygga, tomma och mörka miljöer.

244 Stockholmsregionen är Europas snabbast växande storstadsregion. Just nu planeras en mängd nya
245 bostadsområden, arbetsplatser och ny infrastruktur. Det som planeras för och byggs idag kommer att

246 få påverkan på vår region under lång tid framöver. Därför är det så oerhört viktigt att fatta rätt
247 beslut, så att staden byggs hållbar och anpassad efter de människor som lever och bor här. Vi kallar
248 det närodlat stadspolitik. Hur staden byggs ska alltid ta sin utgångspunkt i de som ska leva och bo i
249 Stockholm.

250 Vi vill inte att människor bara ska bo någonstans. De ska leva sina liv, utvecklas och trivas där deras
251 bostad finns. En stor anledning till att någon trivs i ett område kan vara gemenskapen, men också
252 tillgången till kultur, nöjen, mysiga caféer och härliga restauranger. Det är viktigt med ett tydligt
253 politiskt ledarskap som ser till att ge möjlighet för områden att utvecklas spontant i en positiv
254 riktning. Det finns ingen samhällsplanerare som kan kommendera fram god gemenskap. Men det
255 finns många sätt att skapa förutsättningar för att den ska uppstå. (Precis som det även tvärtom är lätt
256 att bygga miljöer som hindrar gemenskap.)

257 Vi vill bygga en stad där det är lätt och trivsamt att välja att promenera. När fler väljer att gå ökar
258 utrymmet för butiker, caféer, restauranger och kultur. Staden blir mer levande och därmed tryggare.
259 Vi vill också öppna upp staden mot vattnet. Vattnet är en unik tillgång för Stockholm och kan
260 användas på ett helt annat sätt än idag. Vi vill att det ska finnas fler promenadstråk, fik och
261 aktiviteter vid stadens vattenmiljöer. Vi tror också att det finns utrymme för att kombinera detta
262 med fler bostäder. I Stockholms innerstad finns fortfarande kajer som kan bli både trevligare och mer
263 tillgängliga genom bostadsbyggande, kombinerat med butiker, caféer och andra ytor för rekreation
264 och fritid. Detta behöver ske med stor hänsyn till skärgårds- och pendelbåtstrafiken.

265 Närheten till grönska är också viktig i den hållbara staden. Vi vill genomföra ett "Parklyft i alla
266 stadsmiljöer i regionen där parkerna inventeras, förbättras och tillgängliggörs bättre. Vi vill att
267 samtliga bostäder i regionen ska ha grönska inom synhåll och max 300 meter till någon form av
268 grönska. Detta kan vi uppnå genom att skapa små och flexibla parker och fler gröna tak och fasader.
269 Parkerna är inte bara viktiga för rekreation. De bidrar också till att göra staden mer hållbar. Växter
270 hjälper till att rena luften och grönska bidrar till att minska risken för översvämningar. Genom att
271 bygga smarta parker som inte bara ger oss yta för rekreation utan även för ekosystemtjänster med
272 ett urval av växter som blommor under lång tid för att gynna bin och andra pollinerare, med dammar
273 som kan rena dagvatten och i vissa fall även betande djur som bidrar till ett rikt växtliv.

274 I takt med att den täta kvartersstaden expanderar ut från innerstaden och från de regionala kärnorna
275 så kommer barriärer i form av vägar, järnvägar och outnyttjade områden att behöva byggas över,
276 flyttas eller byggas bort för att nya stadsdelar inte ska bli fysiskt isolerade. Det är en positiv
277 utveckling som ändå kommer att kräva politiskt ledarskap och investeringar som inte alltid är
278 kortsiktigt lönsamma. Det krävs ett politiskt ledarskap som tar ansvar för att göra många av våra
279 förortscentrum mer attraktiva igen. Genom att bygga tätare med fler bostäder, samtidigt som parker
280 rustas upp och görs mer attraktiva, finns det utrymme för skola och förskola, service och butiker.
281 Något som gör att fler vill bo och leva här. Men då krävs det att man vågar hålla emot och inte bygga
282 fler köplador och handelsplatser utanför centrum. Köplador som nästan alltid kräver bilresor. Vi
283 behöver jobba för att hitta sätt att stärka lokala centrum för att minska bilresandet och istället skapa
284 lokala samhällen där man går och cyklar. Här kan även kommunerna och staten hjälpa till genom att i
285 högre utsträckning lägga förvaltningar och myndigheter utanför stadskärnorna.

286 Även fler höga hus kan göra ett område mer attraktivt. Projekt likt Tellus Towers på Telefonplan bör
287 genomföras på fler ställen med spårbunden kollektivtrafik. Det kan också handla om att ett område
288 har en attraktiv och bra skola. I Skärholmen har den populära engelska skolan nyligen öppnat en filial.
289 Detta är något vi vill se mer av.

290 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 291 1. Bygga en region där det alltid är mest attraktivt att välja gång, cykel eller
292 kollektivtrafik
- 293 2. I första hand bygga en hög och tät kvartersstad med hög arkitektonisk kvalitet som är
294 uppbyggd kring gång-, cykel- och kollektivtrafik
- 295 3. Skapa en blandad stadsbebyggelse med inbjudande offentliga platser som främjar
296 möten mellan människor
- 297 4. Se levande bottenvåningar med butiker, restauranger och kultur och låt dem flöda ut
298 och tar mer plats i det offentliga rummet
- 299 5. Bygga tätt och högt i kollektivtrafknära lägen för att kunna utveckla staden och
300 parkerna
- 301 6. Ta till vara på regionens attraktionskraft genom att där det är lämpligt förtäta och
302 utveckla kajmiljöerna
- 303 7. Utarbeta kommunala och regionala strategier för en bättre användning av kaj – och
304 stadsnära strandmiljöer för fler sjöstadsdelar och mer sjötrafik
- 305 8. Skapa många små och flexibla parker och anlagda parker inom synhåll från samtliga
306 bostäder i regionen
- 307 9. Genomföra ett Parklyft i alla stadsmiljöer i regionen där parkerna inventeras,
308 förbättras och tillgängliggörs bättre
- 309 10. Utveckla ekosystemtjänsterna i grönområdena genom trevliga dagvattendammar,
310 pollinering och betande djur
- 311 11. Att alla bostadskvarter ska ha max 300 meter till någon form av grönska
- 312 12. Se fler gröna höghus, gröna tak och gröna fasader i stadsbilden
- 313 13. Bygga bort barriärer som motorvägar, järnvägar och outnyttjade områden för att
314 skapa sammanhållna och inkluderande samhällen
- 315 14. Utveckla de spårbundna förorterna genom en blandad bebyggelsestruktur med
316 bostäder, kontor och service som är tillgängliga till fots, med cykel och via
317 kollektivtrafik
- 318 15. Göra kollektivtrafikstationerna till servicenoder
- 319 16. Utveckla spårstationerna med handel och kultur för att öka tryggheten
- 320 17. Se ett stopp för nya köplador och externa handelsplatser för att istället utveckla
321 befintliga centrum med levande stadsliv
- 322 18. Där det är möjligt omvandla befintliga externa handelsplatser till täta, kompletta
323 stadsmiljöer med bostäder, attraktiva offentliga rum och hållbara mobilitetslösningar

324

325 **3.2.1 Bygg socialt och miljömässigt hållbart**

326 Hållbarhet innefattar ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. För oss betyder den hållbara staden
327 framförallt att den ska vara socialt hållbar i en vid bemärkelse. Viktigast av allt är att bygga en stad
328 som människor verkligen vill leva i. Där man trivs och där man kan leva det goda livet. Ofta är detta
329 något som går hand i hand med den miljömässigt hållbara staden eftersom det i sig innebär att man
330 bygger staden för flanören. Med butiker, kaféer och restauranger i bottenplan som gör staden
331 tryggare och som bygger ett levande gatuliv där det sociala kittet blir starkt. Detta kan förstärkas
332 ytterligare genom att säkerställa att det i nybyggda områden finns närhet till idrottsplatser,

333 klubblokaler och andra platser som möjliggör för ett starkt föreningsliv, inte minst inom idrott.
334 Genom att bygga områden där de boende har ett tydligt ägarskap för utemiljön, exempelvis genom
335 att bygga tydliga innergårdar istället för allmänningar blir det fler som tar ansvar för området. Det
336 skapar också en trygg miljö där man kan parkera sin cykel eller lämna barnens leksaker.

337 Social hållbarhet handlar även om att bygga en stad där alla får plats och där alla är välkomna. Vi tror
338 att det är viktigt att människor med olika erfarenhet, social och kulturell bakgrund träffas i sin
339 vardag. Det gör oss som människor mer ödmjuka och ökar förståelsen för att alla inte är likadana . Vi
340 vill därför se en blandning av upplåtelseformer och bostadsstorlekar i alla bostadsområden. Tyvärr
341 går det idag ofta åt andra hållet. Eftersom bostadsmarknaden är så pressad i Stockholm med höga
342 priser som följd blir de som bor i samma område mer och mer socioekonomiskt lika varandra. Vi vill
343 se blandade boendeformer i hela regionen. För att skapa social hållbarhet vill vi möjliggöra för
344 bostäder med billiga hyror i områden som annars skulle präglas av höginkomsthushåll. Vi föreslår att
345 man i viss mån via detaljplaner och byggrätter säkerställer boendeformer och prisnivåer som ger
346 blandade områden. Det görs i många andra länder och brukar kallas för inkluderande detaljplaner
347 (inklusionary zoning). Hyrespeng eller skatteavdrag för boende för ekonomiskt svagare personer
348 skulle också kunna undersökas.

349 De kommunala bostadsbolagens drivs idag i många fall som vinstdrivande företag som tillhandahåller
350 boende till de som stått tillräckligt länge i kö. I många fall har de hårda inkomstkrav på hyresgäster
351 och kan inte hjälpa de som är mest utsatta. Med en krympt roll till att enbart arbeta mot de som har
352 svårt att ta sig in på bostadsmarknaden skulle det offentliga kunna minska närvaron på
353 bostadsmarknaden och samtidigt mer effektivt kunna hjälpa de som behöver det.

354 En viktig del i social hållbarhet är att bygga bostadsområden där människor känner sig trygga dygnet
355 alla timmar. I det yttersta fallet är det alltid polisens uppgift. Men redan när ett område planeras kan
356 mycket göras för att bygga ett bostadsområde som gynnar social sammanhållning och minskar risken
357 för brott. När det gäller befintliga områden kan boende, fastighetsägare och kommun göra mycket
358 för att ett område ska bli tryggare. Det kan handla om att öppna upp för att de boende kan bedriva
359 stadsodling, för fler blomsterplanteringar, en foodtruck i områdets mörka hörn, bättre belysning,
360 snabb klottersanering och städning. Genom att fastighetsägare och kommunen jobbar tillsammans
361 med de boende för att göra ett område bättre och tryggare kan resurserna användas bättre. Ett
362 formellt sådant samarbete kallas Business Improvement District, BID, och det är något vi vill se mer av,
363 inte minst i de mer utsatta delarna av Stockholmsregionen. Ytterligare ett sätt att skapa resurser för
364 att förbättra ett område kan vara att öka intäkter från parkeringsavgifter som kan användas för att
365 göra området mer trivsamt. Något alla har nytta av.

366 Genom att bygga för att fler ska välja att gå, cykla eller åka kollektivtrafik kommer vi långt för att nå
367 den miljömässigt hållbara staden. Det främjar också en social hållbarhet och ökar känslan av
368 trygghet. Själva byggandet i sig ska också vara så miljömässigt hållbart som möjligt sett ur ett
369 livscykelperspektiv. Det innebär att man ser på allt från vilka material som används när huset byggs
370 till hur energieffektivt huset är eller om att hitta system som gynnar källsortering i fastigheten. Men
371 det handlar självklart också om att bygga på ett sätt som gör att huset kan stå kvar och användas
372 under lång tid. För att driva på utvecklingen mot mer hållbart byggande är det viktigt att kommuner
373 kan ställa höga krav på det som byggs. Därför vill vi att kommuner ska få ställa högre krav på
374 hållbarhet än vad lagen kräver.

375 För att behålla och utveckla Stockholmsregionens kompetens ska fler småskaliga miljöspetsområden
376 bestående av ett antal hus eller kvarter där det är möjligt att prova den absolut senaste
377 miljötekniken och stadsbyggnadsplaneringen tas fram. Detta för att, i samarbete med forskare och

378 näringsliv, erbjuda testområden som kan driva på utvecklingen och se till att Stockholm behåller sitt
379 försprång som världsledande miljöhuvudstad.

380 När helt nya områden byggs är det också viktigt att områdets ekosystem är byggt för att kunna
381 hantera regnvatten. För att undvika översvämningar och att förorenat vatten rinner rakt ut i andra
382 vattendrag kan man exempelvis anlägga dammar eller våtmarker, plantera träd eller annan grönska.
383 Även gröna tak, där man planterat växter som kan hantera stora mängder vatten är ett bra sätt att
384 bygga en hållbar stadsmiljö.

385

386 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 387 1. Säkerställa att de områden vi bygger och förtätar ökar den sociala hållbarheten
- 388 2. Stärka tryggheten i utemiljön genom trygg stadsplanering och situationell prevention
- 389 3. Verka för inkluderande detaljplaner och för att fler samarbeten mellan det offentliga och
390 det civila samhället kommer till stånd
- 391 4. Vid nybyggnation av bostäder verka för säkerställande av närhet till anläggningar för
392 föreningsdrivna idrottsaktiviteter
- 393 5. Blanda olika upplåtelseformer i samma område
- 394 6. Utredda de kommunala bostadsbolagens roll i samhället
- 395 7. Utredda effektiva och marknadsmässiga system för att stödja grupper med låga
396 inkomster och de som har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden
- 397 8. Underlätta för BID-samarbeten genom en ändrad lagstiftning
- 398 9. Jobba mer effektivt med förbyggande arbete mot klotter och skadegörelse
- 399 10. Införa flexibla och marknadsbaserade parkeringsavgifter i gatumiljö och kommunala
400 parkeringshus som direkt går till förbättringar av närområdet
- 401 11. Möjliggöra för entreprenörer som bygger och renoverar i miljonprogramsområden
402 att bereda plats för de närboendes arbetspraktiska träning
- 403 12. Ställa krav på praktik- och utbildningsplatser vid alla offentliga byggprojekt
- 404 13. Förbättra matchningen på arbetsmarknaden för byggsektorn
- 405 14. Bygga miljömässigt kvalitativa byggnader med energi- och klimatsmarta materialval
- 406 15. Främja byggprojekt som tar hänsyn till miljö- och klimatpåverkan utifrån ett
407 livscykelperspektiv
- 408 16. Införa fler miljöspetsområden
- 409 17. Främja byggande av energismarta bostäder och ge ekonomiska incitament för energismart
410 byggande
- 411 18. att solenergifrågan tas i beaktande och prioriteras vid planering och byggnation av nya
412 fastigheter och planeringsområden
- 413 19. Ge kommunerna större möjligheter att införa planbestämmelser som minskar
414 dagvattenföroreningar

415

416 [3.2.2 Mer plats för bostäder och bostäder på rätt plats](#)

417 Behovet av fler bostäder leder till att allt mer mark kan bli aktuell för bostadshus. Det är ofta något
418 bra som innebär att det blir ekonomiskt lönsamt att täcka över vägar och spår eller att flytta eller
419 utveckla centralt belägna industriområden som tidigare varit trista och otrygga zoner i stadsmiljön.

420 Centerpartiet vill att kommunerna aktivt inventerar så kallade "wasted spaces" eller bortglömda
421 områden i de tätare delarna av kommunerna för att hitta nya platser för bostadsbyggande eller
422 parker. Vi vill även ge i uppdrag till statliga företag att inventera sitt markinnehav för att få fram mer
423 byggbar mark i Stockholmsregionen.

424 De höga priserna på attraktiv mark innebär också att förtätningen ibland kommer i områden där den
425 från början inte var tänkt. Ofta kan en villatomt delas av för att skapa rum för två villor utan att
426 områdets karaktär förändras. Men det blir allt vanligare att villaområden som ligger attraktivt och
427 nära kollektivtrafik förtätas genom att en byggherre köper en villatomt, river huset och bygger ett
428 flerfamiljshus på tomten. Det kan i sig vara bra eftersom det leder till mer blandade boenden och
429 skapar utrymme för bättre kollektivtrafik och mer service. Men det kan också innebära att ett
430 område helt förlorar sin karaktär. Därför är det viktigt att den här typen av förtätning inte får drivas
431 på helt av marknadskrafter. Kommunen måste gå in och ta ansvar för stadsplaneringen genom att
432 peka ut var och hur denna typ av förtätning får ske.

433 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 434 1. Att kommunerna tar ansvar för stadsplaneringen genom att peka ut var en långsiktig
435 hållbar förtätning genom byggande av flerfamiljsbostäder i villaområden kan ske.
- 436 2. Ge uppdrag i ägardirektiv till statliga och andra offentliga företag att inventera
437 markinnehavet för att få fram mer byggbar mark
- 438 3. Genomför en inventering av "wasted spaces" i regionens täta delar och bygg
439 bostäder på dessa outnyttjade ytor
- 440 4. Göra det lättare att bygga nära naturreservat och Nationalstadsparken
- 441 5. Omreglera nationalstadsparken och riksintresset "Stockholms innerstad med
442 Djurgården" för att kunna värna och skydda värdefull miljö och kulturmiljö men
443 utveckla redan exploaterade bostadsområden
- 444 6. Se över bullerlagstiftningen
- 445 7. Utveckla Attefallsreformen genom att tillåta fler och större hus oavsett vad
446 detaljplanen anger

447

448 [3.2.3 Gör det enklare och billigare att bygga nytt](#)

449 Centerpartiet jobbar för att sänka kostnaden för att bygga nytt. Det handlar exempelvis om att
450 förenkla regelverk, korta handläggningstider och minska tiden från ansökan till byggstart. Men det
451 handlar också om att sätta press på dem som bygger och öka konkurrensen i byggsektorn.

452 Idag är det svårt, dyrt och tidskrävande att bygga nya bostäder. Vi vill se en övergripande reform av
453 alla byggnormer för att kunna plocka bort dem som inte är ändamålsenliga. Det är exempelvis inte
454 rimligt att studentbostäder ska ha samma tillgång till bilparkering som andra bostäder.

455 Genom att justera i bullerlagstiftningen kan många nya områden öppnas upp för bostadsbyggande.
456 Det förutsätter dock att man gör de åtgärder som går för att minska på buller. Exempelvis bygga
457 bullersäkrat, med isolerande väggar och fönster. Genom att genomgående bygga täta och slutna
458 kvarter så minskar vi bullret på ett naturligt sätt. Stora motorleder och järnvägar kan skärmis av med
459 kontorsbyggnader. Fler vägar kan överdäckas eller skärmis av på olika sätt. Tekniska framsteg inom
460 transportsektor ger också förutsättningar för mindre bullriga miljöer.

461 Även frågor som riksintressen, strandskydd eller kulturskydd sätter käppar i hjulet för nybyggnation.
462 Vi vill genomföra en översyn av samtliga riksintressen och även pröva ifall bostäder kan vara ett eget
463 riksintresse. Kulturskyddet bevarar många viktiga värden men är inte alltid ändamålsenligt. Vi vill
464 förenkla och renodla de olika kulturskydden till ett enhetligt skydd som är lättare att tillämpa. När
465 det gäller strandskyddet vill vi att det kommunaliseras. På så vis kan en kommun peka ut vilka
466 områden som ska sparas för friluftsliv och vilka områden som redan är så bebyggda att de kan
467 förtätas ytterligare.

468 Många av miljöerna i Nationalstadsparken är världsunika och ska ha ett starkt skydd. Samtidigt finns
469 det omgivningarna i dagens Nationalstadspark som inte kan förtätas eller förbättras på grund av
470 lagregleringen som inte alltid är ändamålsenliga. Bland annat är det idag svårt att bygga nytt ifall
471 husen syns från delar av området. Vi vill ändra lagstiftningen så att redan bebyggda miljöer i parkens
472 anslutning som bland annat Stockholms Universitet, Bergshamra, Järva Krog, Lappkärrsberget och
473 Studentbacken ska kunna förtätas och göras mer attraktiva.

474 Idag tar det alldeles för lång tid från det att man ansöker om bygglov till dess att spaden för ett nytt
475 bostadshus verkligen sätts i marken. Vi vill låta kommuner pröva möjligheter att förkorta, förändra
476 och förenkla plan- och bygglovsprocesserna. Vi vill också sätta skarpa tidsgränser för kommunala och
477 statliga handläggningstider och ledtider för bygglov, detaljplaner, rättsliga prövningar med mera där
478 grundregeln är att ansökningarna automatiskt godkänns om tidsgränsen inte följs.

479 Långa överklagandeprocesser gör ofta att byggen drar ut på tiden. Det bör tas fram ett ramverk för
480 kommunerna som gör att de som vill påbörja ett byggprojekt tidigt i processen kan fråga sakägare
481 huruvida de vill ha möjlighet att överklaga eller om de vill ha kompensation för förlorade värden. Det
482 skulle vara bättre för samhället, minska kostnader och onödiga rättsprocesser och skapa större
483 acceptans för nybyggen. Vi vill även att enbart de som faktiskt påverkas av ett specifikt byggprojekt
484 har rätt att överklaga

485 Kravet på detaljplan bör ändras så att det blir möjligt att förtäta och uppföra ny sammanhållen
486 bebyggelse om det går att visa att en detaljplan inte är nödvändig. Mycket av det som regleras i en
487 detaljplan skulle kunna gå att reglera i bygglovsskedet. Ett utökat bygglovsskede minskar behovet av
488 detaljplan samtidigt som det reglerar nödvändiga funktioner såsom detaljplanen gör.

489 Det finns stor potential i att bygga om sin villa till fler bostäder eller att bygga ett så kallat
490 Attefallshus på tomten. För att fler sådana bostäder ska komma till vill vi utöka ROT-avdraget vid om-
491 och tillbyggnation och till att inkludera Attefallshus samt återställa ROT-avdraget och utöka det
492 ytterligare för ombyggnation som syftar till att bygga en uthyrningsdel. Vi vill också skattebefria upp
493 till halva den egna bostadsytan, även om dagens skattefria belopp överskrider och ta bort kravet på
494 styrelsegodkännande för bostadsrätt.

495 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 496 1. Aktivt jobba för att få ner byggkostnaderna i Sverige som är Europas högsta
- 497 2. Aktivt jobba för att förbättra konkurrensen på byggmarknaden
- 498 3. Skapa bättre förutsättningar för att marknaden ska kunna bygga bostäder som människor
499 har råd att efterfråga
- 500 4. Göra bostadsbyggandet till ett riksintresse
- 501 5. Genomföra en översyn av samtliga riksintressen
- 502 6. Utöka ROT-avdraget vid om- och tillbyggnation och till att inkludera Attefallshus

- 503 7. Främja andrahandsuthyrningen av bostadsrätter genom att skattebefria upp till halva den
504 egna bostadsytan, även om dagens skattefria belopp överskrids, och ta bort kravet på
505 styrelsegodkännande
- 506 8. Låta kommuner pröva möjligheter att förkorta, förändra och förenkla plan- och
507 bygglovsprocesserna
- 508 9. Ge utökad möjlighet att förtäta utan krav på detaljplan
- 509 10. Möjliggöra mer byggande utanför detaljplanelagt område
- 510 11. Se ökad frihet att använda fastigheter som har äldre detaljplaner
- 511 12. Förenkla och renodla de olika kulturskydden till ett enhetligt skydd, förslagsvis genom skydd i
512 detaljplan
- 513 13. Kommunalisera strandskyddet så att besluten hamnar närmare de människor som berörs
- 514 14. Via ett kommunalt system ge möjlighet att frivilligt ersätta överklaganderätten med
515 kompensation till mark- och fastighetsägare
- 516 15. Arbeta vidare med flexibla och gröna p-tal
- 517 16. Utreda möjligheterna för privat initiativrätt när detaljplaner tas fram eller uppdateras
- 518 17. Sätta skarpa tidsgränser för kommunala och statliga handläggningstider och ledtider för
519 bygglov, detaljplaner, rättsliga prövningar med mera

520

521 3.2.4 Hyresrätter, bostadsrätter och andra boendeformer

522 Det är lätt att konstatera att något är fel med tillgången till hyresrätter i Stockholmsregionen. Dagens
523 system har skapat decennielånga köer, en omfattande svarthandel med bostadskontrakt och
524 instängningseffekter där människor bor kvar i lägenheter som för länge sedan slutade passa deras
525 familjesituation. Svårigheten i att få tag i en hyresrätt är inte bara ett problem för den person som
526 behöver någonstans att bo. Det har blivit ett problem även för utveckling och tillväxt i regionen
527 eftersom bristen på hyresrätter gör att det är svårt att locka kompetent arbetskraft. Vi vill att det
528 byggs fler hyresrätter. Men något behöver också göras för att få en bättre rörlighet i nuvarande
529 bestånd. Vi vill se över rådande system med kollektiva hyresförhandlingar och istället gå över till en
530 mer preferensbaserad hyra där hyresgästen får en starkare ställning och mer inflytande. Samtidigt
531 behövs en större variation i hyresnivåer. Vi vill tillåta att hyrorna stiger något snabbare än index, för
532 att efter några års tid hamna på marknadsmässiga nivåer. Nyproducerade lägenheter borde redan
533 idag kunna hyras ut till marknadsanpassade hyror. Det är också viktigt med ett fortsatt starkt
534 besittningsskydd.

535 Som ett komplement till de traditionella hyresrätterna och bostadsrätterna vill vi underlätta för
536 bostadskollektiv och kooperativa boendeformer. Kooperativ hyresrätt ett mellanting av vanlig hyres-
537 och bostadsrätt där du har större inflytande över ditt boende än om du hade bott i en vanlig
538 hyresrätt. Du hyr lägenheten av en kooperativ hyresrättsförening istället för av ett fastighetsbolag
539 och för att få bo i en kooperativ hyresrätt måste du vara medlem i föreningen. När du flyttar in
540 betalar du både en medlemsinsats och en upplåtelseinsats.

541 Centerpartiet vill även se fler ägarlägenheter i Stockholmsregionen. Denna boendeform innebär ett
542 ökat självbestämmande eftersom du själv äger lägenheten och söker lagfart enligt samma regler som
543 för andra typer av fastigheter. Du disponerar fullständigt över lägenheten och kan måla om, byta kök,
544 hyra ut den och så vidare. Precis som för den som äger en villa eller ett radhus finns också möjlighet
545 att pantsätta, belåna och överlåta sin fastighet.

546 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 547 1. Verka för en blandning av upplåtelseformer och bostadsstorlekar i alla bostadsområden
548 2. Utveckla systemet med kooperativa boendeformer och ägarlägenheter
549 3. Med bibehållet starkt besittningsskydd, gradvis införa en friare hyressättning med starkare
550 koppling till bostädernas marknadsvärde
551 4. Införa marknadshyror för nyproduktion snarast möjligt
552 5. Se över incitament för att bygga nya, billiga lägenheter, t.ex. riktat mot nya på
553 bostadsmarknaden, som inte har ett stort kapital

554

555 3.2.5 Underlätta för unga att köpa sin första bostad

556 För att komma tillrätta med flera av de grundläggande problemen på bostadsmarknaden krävs det
557 att politiker från höger till vänster sätter sig ner och försöker komma överens. Centerpartiet i
558 Stockholmsregionen vill se en bred och långsiktig överenskommelse vad gäller beskattningen för att
559 äga, köpa och sälja sin bostad. Först när det blir långsiktiga spelregler kan det också bli lugn på
560 bostadsmarknaden. Ett stort problem idag är att många bor kvar i sina lägenheter istället för att sälja
561 eftersom det är en väldigt stor skatt på den eventuella vinst du gör på din bostad. Vårt förslag till
562 lösning är att fasa ut stämpelskatten och skatten på den eventuella vinst du gör när du säljer din
563 bostad samtidigt som vi fasar ut ränteavdragen och andra subventioner för att bo i bostadsrätt.

564 Den som idag är på väg in på bostadsmarknaden behöver inte fler hinder. Istället vill vi underlätta för
565 unga att äga sin bostad genom att erbjuda möjlighet för bankerna att reducera kravet på
566 kontantinsats – under förutsättning att personen har ordnad ekonomi och att banken gör
567 bedömningen att vederbörande klarar av att betala sina räntor och amorteringar.

568 Ett specifikt sätt att hjälpa in yngre på bostadsmarknaden är att införa ett system som gynnar dem
569 som sparar till sin första bostad. Detta har gjorts i Norge där banker och kommuner har ett nära
570 samarbete för att erbjuda ett subventionerat bospasande, startlån, subventionerade bottenlån och
571 bostadsbidrag. Vi vill se ett likande system i Sverige. Detta skulle hjälpa fler unga i vår region att få
572 sitt drömboende.

573 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 574 1. Ändra beskattningen för att köpa, äga och sälja sin bostad genom att fasa ut subventioner,
575 och ränteavdrag samt avskaffa skatt på flytt
576 2. Införa bosparkonton för ungdomar mellan 18 och 30 år med rätt till skatteavdrag för en viss
577 del av det sparade beloppet
578 3. Underlätta för unga att äga sin bostad genom att erbjuda möjlighet för bankerna att
579 reducera kravet på kontantinsats och minska andra specifika regleringar av bolån

580

581 3.2.6 Teknikutveckling kan lösa transportutmaningarna

582 Den nya tekniken ger oss helt nya möjligheter att bygga den hållbara staden. Transportsektorn håller
583 snabbt på att elektrifieras vilket leder till bättre luft och mindre buller. Vi vill skynda på den här
584 utvecklingen. Vi vill därför bygga fler laddstolpar över hela Stockholmsregionen och införa högre
585 trängselavgifter för transporter som bedrivs med fossila drivmedel. Kommuner och landsting ska gå
586 före och ställa om till helt klimatneutrala transporter. Detta är särskilt viktigt för tyngre fordon.
587 Kommunerna ska ställa krav på att godstransporter och sophämtning ska ske med eldrivna fordon.
588 Genom att transporterna blir tystare kan fler ske nattetid. Det minskar trängseln på våra gator.

589 Idag planeras ny infrastruktur efter prognoser om framtida trafik. Vi vill istället att man planerar
590 investeringar och åtgärder så att man uppfyller satta mål, så kallad backcasting. Det borde vara
591 huvudalternativ när infrastruktur planeras. Hållbara transportpolitiska mål för miljöpåverkan,
592 luftkvalitet och buller behöver utvecklas jämte målen för säkerhet. På sikt ser vi det som självklart att
593 införa miljözoner i stora delar av regionen och nollemissionszoner i regionens mest täta delar. De
594 många dieselförbud som vi ser i omvärlden talar sitt tydliga språk. Utöver det kan man överväga
595 förbud för fordon som inte klarar vissa utsläppsgränser. I en storstadsregion som Stockholm så borde
596 reseavdraget avskaffas. Flera länder har öppnat för försäljningsförbud för bilar med
597 förbränningsmotorer från år 2040. Det borde Sverige ta efter. Tidigare stoppdatum och fler
598 fordonskategorier borde övervägas.

599 Den nya tekniken gör också att vi kan minska antalet transporter och även bilar totalt sett. Appar och
600 andra tekniska lösningar gör det enklare att dela en bil på fler personer eller att samordna
601 godstransporter. Men också genom att underlätta för så kallad anropsstyrd kollektivtrafik, där man
602 själv ringer efter kollektivtrafik när man behöver den. Detta är något vi vill utveckla, inte minst på
603 landsbygden.

604 Olika former av självkörande fordon kommer att revolutionera sättet vi tar oss fram på och hur vi
605 transporterar gods. Redan nu pågår försök att använda drönare för att leverera varor och läkemedel
606 till bland annat öar i skärgården. Inom några år kommer självkörande bilar och varutransporter att
607 revolutionera transporter runt om i vår region. Vi uppmuntrar den nya tekniken och vill att den
608 utvecklas. Men den kommer även att behöva regleras på något sätt. Vi vill ge teknikneutrala och
609 långsiktiga spelregler för både gamla och nya tekniker, fordon och företag.

610 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 611 1. Se öppen transportdata så långt som möjligt
- 612 2. Arbeta för att proaktivt möta och regla automatiseringen som sker inom fordonsbranschen
613 på ett effektivt sätt som utnyttjar den stora potential som finns
- 614 3. Fortsätta arbetet och implementeringen av anropsstyrd kollektivtrafik
- 615 4. Ha ett öppet och teknik neutralt sinne för nya innovativa tekniska lösningar som kan
616 effektivisera transportsektorn och arbeta för en genomgående översyn av all relevant
617 lagstiftning för att underlätta smidiga och effektiva transportlösningar
- 618 5. Att ny transportinfrastruktur byggs eller förbereds för elektrifiering
- 619 6. Elektrifiera godstransporterna och sophämtningen så att de kan ske tyst och utsläppsfritt.
620 Det möjliggör leveranser nattetid vilket minskar trängseln dagtid
- 621 7. Att offentliga aktörer tar på sig ledartröjan och ställer om till klimatneutrala transporter
- 622 8. Regionalisera trängselskatten och differentiera den så att klimatsmarta transporter gynnas
- 623 9. Ge kommuner och regioner större möjligheter att samordna sig och fatta egna beslut som
624 påverkar trafiken
- 625 10. Införa smart och dynamisk prissättning av parkering från San Francisco, som gör det enklare
626 och smidigare för dem som behöver använda bil i städerna
- 627 11. Se en sammanhållen trafikplanering mellan kommuner, region och staten
- 628 12. Att staten, regionen och kommunerna tillsammans skapar en digital trafikplattform
- 629 13. Utredda behovet av en särskild lagstiftning och arbetsrätt för delningsekonomi samt verka för
630 en skattereform som förenklar för uppdragstagare inom delningsekonomin
- 631 14. Att på sikt skall all transport drivas med fossilfritt bränsle inom hela Stockholms län

632

633 3.2.7 Goda kommunikationer ger en konkurrenskraftig region

634 Stockholmsregionen är för oss som bor här på sätt och vis världens mitt. Men ur ett Europeiskt
635 perspektiv ligger den otillgängligt. För att vår region ska vara konkurrenskraftig och kunna locka hit
636 arbetskraft, företag och inte minst turister behöver vi en stark och robust flygtrafik med fler
637 direktavgångar. För att stärka regionens internationella kopplingar vill vi bygga en fjärde
638 landningsbana på Arlanda. God tillgänglighet ska inte ske på bekostnad av miljön. Flyget måste därför
639 bidra till klimatomställningen. Vi vill öka inblandningen av biobränslen och stödja elektrifieringen av
640 flyget.

641 Tågtrafiken till och från Stockholmsregionen behöver stärkas. Resor till och från Uppsala behöver bli
642 snabbare genom att tågbanan byggs ut till fyra spår. På sikt behöver tågtrafiken till Oslo och
643 Köpenhamn stärkas och på lång sikt skulle det vara möjligt att i samarbete med privata aktörer bygga
644 tågtrafik även till Helsingfors.

645 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 646 1. Snarast få till en fyrspårslösning mellan Stockholm och Uppsala
- 647 2. Bygga en fjärde landningsbana på Arlanda och stärka flygets roll för Stockholm och Sverige
- 648 3. Öka biobränslet och utreda fler klimatåtgärder för flyget
- 649 4. Förstärka kopplingarna med tåg till Oslo och Köpenhamn
- 650 5. På lång sikt få till en fast tågförbindelse till Helsingfors
- 651 6. Att höghastighetstågen inte tränger ut pendeltågstrafiken eller andra viktiga
- 652 infrastruktursatsningar

653

654 3.3 Trafik

655 En stor utmaning i Stockholm är att många ska få plats på en relativt liten yta. Vi vill bygga en region
656 där det alltid är mest attraktivt att välja gång, cykel eller kollektivtrafik. Dels för att detta är bäst för
657 människors hälsa och för miljön. Men också därför att gaturummet är starkt begränsat och dessa tre
658 färd sätt utnyttjar det mest effektivt. Tyvärr är staden idag många gånger uppbyggd runt biltrafiken i
659 första hand. Vi vill ge gående och cyklister det utrymme de förtjänar. Vi vill därför bredda trottoaren
660 och cykelvägar samt se till att hitta säkra lösningar för övergångsställen som tydligt markerar att
661 fotgängare är prioriterad framför bilism. Det kan handla om lägga gatsten på övergångsställen eller
662 att höja upp dem.

663 Alla förändringar i trafikmiljöer behöver planeras utifrån de yngsta och äldsta invånarna i vårt län.
664 Om en trafiklösning fungerar bra för en åttaåring och en åttioåttåring gör den troligen det även för
665 en person mitt i livet.

666 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 667 1. Göra det enklare och säkrare att gå, cykla och åka kollektivt
- 668 2. Öka kollektivtrafikandelen, cykelandelen och gångandelen i förhållande till bilandelen av det
669 totala resandet
- 670 3. Samplanera bostäder och mobilitet
- 671 4. Göra en omstrukturering av gaturummet så att fotgängare, cyklister och stombussar
672 prioriteras
- 673 5. Tillgänglighetsanpassa och öppna upp stadens rum så att så att människor kan röra sig
674 oavsett funktionsförutsättningar

675 3.3.1 Cykeln har en självklar plats i Stockholm

676 Om fler valde cykeln på korta och medellånga sträckor skulle folkhälsan förbättras och
677 kollektivtrafiken skulle avlastas. Det måste därför bli enklare, roligare och tryggare cykla.

678 Men för att detta ska bli verklighet behöver det på allvar byggas för ökad cykeltrafik, inte minst när
679 det gäller närförort och pendeltågsorter. Det handlar dels om att bygga ut säkra och breda
680 cykelvägar som håller hela vägen från ditt hem till din arbetsplats. Stockholms kommuner behöver
681 dels satsa rejält på att bygga ut cykelvägarna men de behöver också samarbeta så att cykelnätverket
682 över hela regionen hänger ihop. Det kan vi göra genom ett regionalt cykelkansli och en regional
683 cykelplan som säkerställer ett hållbart cykelnätverk i hela länet 2025. Då kan det byggas
684 cykelmotorvägar som gör att det blir tryggare och smidigare att cykla även längre sträckor – vilket
685 inte minst med elcykel blir allt mer attraktivt för allt fler. Genom att låta cyklisterna svänga höger, trots
686 rött ljus kan flödet i trafiken underlättas.

687 Det måste också bli enklare att byta mellan kollektivtrafik och cykel och inte minst att hitta en trygg
688 parkering för din cykel när den inte används. Den som vill ta med cykeln på tunnelbana eller
689 lokalbanorna när det inte är rusningstrafik borde få göra det. Vi vill att det ska finnas fler lånecyklar
690 och säkra cykelgarage vid knutpunkter för kollektivtrafik. Vid nybyggen måste det alltid planeras för
691 säkra cykelparkeringar. Landstinget och kommunerna i Stockholmsregionen borde driva på för att
692 fler ska cykla genom att erbjuda tjänstecyklar som löneförmån. Det är också viktigt att ge goda
693 förutsättningar för landsvägscyklning eller annan cykling i rekreationssyfte.

694 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 695 1. Genomföra ett paket för ökat cyklande
- 696 2. Genomföra den regionala cykelplanen med bland annat ett fullt utbyggt regionalt cykelnät av
697 god kvalitet till år 2025
- 698 3. Att de offentliga arbetsgivarna i Stockholms län erbjuder tjänstecyklar som löneförmån
- 699 4. Utveckla arbetet med p-tal för cykelparkeringar vid nybyggen
- 700 5. Prioritera cykel- och gångtrafiken vid anläggandet av nya vägar
- 701 6. Införa cykelmotorvägar som möjliggör längre arbetspendling med cykel och elcykel.
702 Motorvägarna kan med fördel vara dubbelfiliga med väderskydd
- 703 7. Införa så kallad "Grünpfeil" så att det blir möjligt att svänga höger med cykel trots att det är
704 rött
- 705 8. Permanenta det regionala cykelkansliet i samverkan med länsstyrelsen, kommunförbundet
706 Storstockholm, landstinget och Trafikverket
- 707 9. Att året runt-cykling ska vara möjligt på alla regionala cykelstråk och viktiga huvudstråk
- 708 10. Punktmarkera viktiga cykelstråk för att komma tillrätta med bilister som använder
709 cykelbanan som parkering
- 710 11. Verka för byggandet av en nationell cykelled i Stockholmsregionen, liknande Kattegattleden
711 för att främja besöksnäring och rekreation
- 712 12. Ge goda förutsättningar för landsvägscyklning eller annan cykling i rekreationssyfte

713

714 3.3.2 Gör kollektivtrafiken attraktiv

715 Kollektivtrafiken är och ska fortsatt vara ryggraden i Stockholmsregionens transportsystem.
716 Centerpartiet i Stockholmsregionen vill att kollektivtrafiken, näst gång och cykel, ska vara det mest
717 attraktiva sättet att resa. Men för att det ska bli verklighet måste det vara pålitligt, tryggt och
718 bekvämt att resa kollektivt. Grunden i detta är att fortsätta satsningarna på att bygga ut
719 kollektivtrafiken i hela regionen. Det handlar dels om att bygga nytt men också om att öka

720 kapaciteten i befintliga spår och stombusslinjer. Det borde vara självklart att kollektivtrafiken är
721 bättre än bilen för de flesta som bor i Stockholmsregionen, oavsett om man ska åka till jobbet,
722 skolan, fotbollsträningen eller fredagens parmiddag.

723 Stockholm är uppbyggt kring tunnelbanan och pendeltåget vilket gör att för den som bor vid en
724 station och ska till stadens inre delar går det redan idag oerhört snabbt att åka kollektivt. För den
725 som ska åka på "tvären" är det betydligt mindre lockande att åka kollektivt. Vi tror att införandet av
726 snabbussar enligt BRT-system skulle kunna lösa en del av detta problem. BRT betyder Bus Rapid
727 Transit och innebär att bussarna har hållplatser som liknar dem i spårtrafiken där du betalar innan du
728 går in på hållplatsen. På detta sätt går påstigandet snabbare och bussen har lättare att hålla
729 tidtabellerna. Det är ett enkelt och relativt billigt sätt att snabbt öka kapaciteten i den tvärgående
730 trafiken. Vi vill se en BRT-ring mellan bland annat Täby, Kista, Barkaby, Kungens Kurva, Flemingsberg,
731 Handen och Jordbro. Här måste det till kollektivtrafikkörfält och andra lösningar för att busstrafiken
732 ska rulla smidigt och inte fastna i annan trafik.

733 Många som bor i Stockholmsregionen kommer inte att kunna ta kollektivtrafiken från dörr till dörr.
734 Det är viktigt med trygga och rejält tilltagna infartsparkeringar för såväl bil som cykel vid större
735 kollektivtrafiknoder. Dels för att människor ska slippa sitta i bilkö men också för att minska trängseln
736 även för bussar och cyklister genom att fler åker kollektivt i Stockholms centrala delar.

737 Om fler ska se bussen som ett verkligt alternativ krävs täta tidtabeller. Ju mer sällan bussen går desto
738 mindre blir den ett alternativ. Vi vill förbättra busstrafiken på landsbygden med styva tidtabeller och
739 hög turtäthet. För många av dem som bor långtifrån en pendeltågsstation har direktbussar lett till
740 betydligt kortare restider varje dag. Vi vill att direktbusslinjerna ska finnas kvar så länge de erbjuder
741 kortare och mer pålitliga reser än ett byte till pendeltåg. För att underlätta för fler att jobba på
742 bussen ska det alltid finnas wi-fi och möjlighet att ladda sin telefon och dator på långa buslinjer.

743 I och med att trafiken i Mälardalen byggs ut och Movingo-kortet införs kan Stockholmsregionens
744 arbetsmarknad växa. Det gör att fler kan få sitt drömboende på landsbygden samtidigt som man har
745 ett roligt och spännande jobb i Stockholms city. Vi vill fortsätta bygga ut och integrera trafiken i
746 Mälardalen.

747 För att fler ska trivas i kollektivtrafiken måste något göras åt trängseln. På kort sikt görs detta enklast
748 genom att bygga ut kapaciteten i det system vi redan har öka. Detta kan göras genom ökad
749 automatisering, nya signalsystem och utbyggnad av dubbelspår på fler ställen. I och med
750 Stockholmsförhandlingen och Sverigeförhandlingen kommer nya spår att byggas i
751 Stockholmsregionen. Det är bra. Men på längre sikt behöver ytterligare spår, utöver de som redan
752 idag är planerade, byggas. Vi vill utreda en långsiktig utbyggnad av tunnelbanan och annan
753 spårbunden trafik där en ringlinje borde vara ett alternativ.

754 För att minska trängseln på bussarna behöver tidtabellerna hållas bättre. Vi vill införa nolltolerans
755 mot så kallad "kolonnkörning" av Stombussarna. Det vill säga när flera bussar kör efter varandra och
756 lämnar stora tidsluckor till nästa buss. Vi vill även låta flera av dagens buslinjer bli BRT-linjer. Vi vill
757 bussarna som går mellan de regionala kärnorna samt till de större kollektivtrafiknoderna i regionen
758 ska bli BRT samt på sikt att även de blåa bussarna på stombusslinjerna i innerstaden.

759 Vi vill pröva om vi kan öppna upp spärrarna utan att ekonomi påverkas. Då blir det snabbare och
760 smidigare att ta sig fram vilket gör att det upplevs som mindre trångt. För att öka säkerheten vill vi
761 också på sikt införa plattformsdörrar på spårtrafikens inomhusstationer och införa automatdrift i
762 tunnelbanan.

763

764 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 765 1. Öka kollektivtrafikresandet
- 766 2. Förstärka pendeltågstrafiken
- 767 3. Bygga ut tunnelbanan, tvärbanan och lokalbanorna i de centrala delarna av
- 768 Stockholmregionen
- 769 4. På sikt gräva ner tunnelbanelinjerna i förorten för att minska barriäreffekterna och skapa
- 770 utrymme för exploatering
- 771 5. På sikt införa plattformsdörrar på spårtrafikens inomhusstationer
- 772 6. Inför automatdrift i tunnelbanan
- 773 7. Pröva om vi kan öppna upp spärrarna utan att ekonomi påverkas
- 774 8. Utveckla sätt att finansiera stationsmiljöerna för att minska trängseln och öka trivseln
- 775 9. Införa BRT (Bus Rapid Transit) fullt ut på stomlinjerna i innerstaden, mellan regionkärnorna
- 776 samt till de större kollektivtrafiknoderna i regionen
- 777 10. Införa nolltolerans mot så kallad kolonnkörning på stombusslinjerna, dvs att flera bussar
- 778 kommer samtidigt och lämnar långa tidsluckor till nästa buss
- 779 11. Skapa en yttre BRT-ring mellan Täby, Kista, Barkarby, Kungens Kurva, Flemingsberg, Handen
- 780 och Jordbro
- 781 12. Bygga ut kollektivtrafikkörfält i snabbare takt vid både länsvägar och motorvägar i
- 782 Stockholmregionen
- 783 13. Installera wifi och *laddning för dator och telefon* i fordonsflottan på långa busslinjer
- 784 14. Förbättra busstrafiken på landsbygden med styva tidtabeller och hög turtäthet
- 785 15. Fortsätta med Movingo-kortet och bygga ut MÅLAB-trafiken
- 786 16. Tillåta cykel i den spårbundna trafiken utanför rusningstrafik och verka för att lokalbanor och
- 787 pendeltåg inför anpassade vagnar för exempelvis cyklar och barnvagnar
- 788 17. Förbättra miljön och servicen på pendeltågsstationerna
- 789 18. Förbättra tillgängligheten till infartsparkeringar för bil och cykel vid större
- 790 kollektivtrafiknoder

791

792 **3.3.3 Trygghet i kollektivtrafiken**

793 Som resenär borde du alltid känna dig trygg i kollektivtrafiken. Tyvärr är det inte så idag. Nästan
794 varannan kvinna och lite mer än en fjärdedel av männen känner sig otrygga när de åker tunnelbana
795 eller pendeltåg på natten. Så borde det inte vara. Ingen ska behöva utsättas för brott i
796 kollektivtrafiken. Men det är också viktigt att man upplever miljön som trygg. Även om inget händer
797 är redan den upplevda otryggheten ett stort problem för alltför många resenärer.

798 En stor del av lösningen är att det ska vara fler människor, mer service och mer liv och rörelse i och
799 kring kollektivtrafiken. En öde miljö upplevs ofta som mycket mer otrygg än en miljö med öppna
800 verksamheter och många människor. Vi vill se fler butiker, serviceinrättningar, caféer och
801 restauranger i och kring tunnelbanans och pendeltågens stationer. Det kan vi få genom att nattöppna
802 verksamheter får sänkt hyra. Men även SL och operatören kan göra mer för att öka tryggheten. Vi vill
803 se fler ytor för utövande av kultur i kollektivtrafiken, i likhet med det system som idag finns i London.
804 Det kan handla om dockteater, en jazz-trio eller den lokala trubaduren. Dessa miniscener ska kunna
805 användas av fristående kulturutövare.

806 Vi vill också ta reda på vilka stationer i kollektivtrafiken som idag är stökigast för att kunna bygga om
807 dem eller på andra sätt öka tryggheten. Fler trygghetsvärdar på perronger och tåg kan också öka

808 tryggheten. En särskild tunnelbanepolis, fler ordningsvakter och fler övervakningskameror i
809 kollektivtrafiken kan vara andra åtgärder.

810 Men det räcker inte att du är trygg under själva resan och på perrongen för att kollektivtrafiken ska
811 vara ett verkligt val för många. Det måste finnas en trygghet hela vägen fram till dess att du stängt
812 din ytterdörr bakom dig. Detta skulle kunna lösas genom att fastighetsägare och kommunen
813 tillsammans jobbar för att vända utvecklingen i ett område, i så kallade BID (Business Improvement
814 District). Det handlar om att lokala aktörer samarbetar för att tillsammans uppnå bästa effekt av
815 varje satsad krona.

816 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 817 1. Prioritera att åtgärda de mest otrygga stationerna inom kollektivtrafiken, genom
818 ombyggnationer, nya funktioner och kameraövervakning
- 819 2. Öka tryggheten vid stationerna genom en ökad närvaro av polis och trygghetsvårdare eller
820 annan personal samt utökad kameraövervakning
- 821 3. Satsa på fastighetsutveckling och upprustning av pendeltågsstationerna
- 822 4. Möjliggöra för mer kultur i kollektivtrafiken
- 823 5. Införa billigare hyra för nattöppna affärer på stationer
- 824 6. Kontinuerligt se över stationsmiljöer med omgivning för att komma åt den upplevda
825 otryggheten
- 826 7. Utveckla stationsmiljöer till levande mötesplatser för att komma åt den upplevda
827 otryggheten
- 828 8. Att ge incitament till att stärka trygghetsarbete genom platssamverkan och situationsbaserat
829 preventivt arbete

830

831 **3.3.4 Utveckla Stockholms vattenvägar**

832 Stockholm är uppbyggt av många öar och vattnet finns ständigt närvarande i vår region. Det är i sig
833 en utmaning när det gäller transporter eftersom spår och vägar trängs ihop på broar, inte minst i
834 stadens centrala delar. Men vattnet kan i sig användas som transportmedel. Det finns stor potential
835 för att utveckla båtpendlingen i vår region. Flera lyckade pendelbåtlinjer finns redan.

836 Djurgårdsfärjan är något av en institution. En ny pendelbåtlinje mellan Ekerö och Stockholms city
837 har under den korta tid den funnits blivit en succé. Och det finns mer potential. Centerpartiet vill
838 genomföra en kraftig utbyggnad av snabb, miljövänlig och kostnadseffektiv pendelbåtstrafik såväl i
839 Mälaren som i Saltsjön.

840 Stockholms närhet till vattnet är en stor tillgång och många människor vill vara vid vattnet. Vi vill se
841 fler caféer, promenadstråk och glasskiosker vid Stockholms kajer. Det går även att ytterligare bygga
842 bostäder vid vatten runt om i regionen. Men det gäller att planera smart. Bland annat genom att
843 hitta nya lösningar för hur hamnverksamhet ska kunna samsas med bostäder och annan verksamhet.

844 Dessa bostäder skulle bli än mer attraktiva om där finns möjlighet till båtpendling. Vi vill ta fram en
845 finansieringsmodell där kommuner, landstinget och byggherrar hittar lösningar för att gemensamt
846 finansierar pendelbåtar. Det handlar både om att bygga kajer som det går att lägga till vid och själva
847 driften av båten. Redan idag finns linjer som drivs av fastighetsbolag och vi vill se lösningar för att
848 båtlinjerna ska ingå i den ordinarie SL-trafiken. Vi vill även undersöka möjligheten att använda så
849 kallad "respeng" i sjötrafiken där privata rederier får pengar för passagerare med SL-kort utan att
850 bedriva upphandlad trafik.

851 Fler pendelbåtlinjer handlar om snabbare resvägar och mer attraktiva resor för de allra flesta. Men
852 för de som bor eller har verksamheter på de skärgårdsöar som saknar broförbindelse eller vägfärja är
853 en fungerande kollektivtrafik med båt enda sättet att leva sitt liv under rimliga förutsättningar. När
854 den grundläggande standarden för båttrafik i skärgården är fullt utbyggd i enlighet med den
855 regionala utvecklingsplanen så kommer regionens alla kärnöar att ha förhållandevis goda
856 kollektivtrafikuppkopplingar. Det kommer innebära båtturer på vardagar, kvällar och helger. Men
857 kollektivtrafik måste kunna kompletteras med användningen av egen båt. Utveckla replipunkter
858 tillsammans med kommuner och fastighetsägare för att säkra tillgången till båtplatser och parkering
859 för fastboende i skärgården, funktionell godshantering och service samt säkerställ trafiksäkra och
860 trygga kollektivtrafikplatser.

861 Skärgårdstrafiken är idag uppbyggd enligt ett likande system som landtrafiken. Det vill säga det är
862 enkelt att åka utifrån och in eller vice versa men nästa omöjligt att åka på tvärsen. För att råda bot på
863 detta drev Centerpartiet 2015 igenom en tvärgående skärgårdslinje, den så kallade nord-sydlinjen.
864 Båten blev en succé, inte minst för besöksnäringen vilket i sin tur stärker skärgårdssamhällena. När
865 den nordsydliga skärgårdslinjen nu blivit permanent kommer den ytterligare att stärka livskraften i
866 Skärgården.

867 På sikt vill vi att SL-kortet ska gälla även i Waxholmstrafiken. Det handlar om rättvisa villkor för dem
868 som bor och lever i skärgården. Men det handlar också att om man då kan nyttja trafiken smartare
869 och använda Waxholmsbåtarna även för kortare pendlingsresor. Inte minst för dem som bor i Nacka
870 eller på Lidingö. Genom att fler än idag åker med båtarna kan trafiken stärkas ytterligare. Det är
871 däremot viktigt att hitta sätt för att pendlingsresenärerna inte ska tränga undan resenärer som ska
872 längre ut på öarna.

873 Vi vill se en miljövänlig, smart och attraktiv kollektivtrafik med båt i hela Stockholmsregionen. Det
874 finns mycket pengar att spara på att samordna linjer och tidtabeller och att låta skärgårdstrafiken
875 finnas med som ett pendlingsalternativ. När nya båtar handlas upp ska det vara självklart att de drivs
876 på miljövänliga bränslen. Stockholms inre vatten ska trafikeras med elbåtar, inte minst för att
877 säkerställa en god luftkvalitet.

878

879 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 880 1. Genomföra en kraftig utbyggnad av snabb, miljövänlig och kostnadseffektiv pendelbåtstrafik
881 såväl i Mälaren som i Saltsjön
- 882 2. Genomföra försök med respeng inom pendelbåtstrafiken
- 883 3. Elektrifiera pendelbåtstrafiken
- 884 4. Samplanera så att bostäder och hamnverksamhet inte tränger ut varandra
- 885 5. Ändra bullerlagstiftningen så att bostäder och hamnverksamhet kan samplaneras
- 886 6. Arbeta fram en finansieringsmodell där kommuner, exploatörer och landstinget gemensamt
887 finansierar ny kollektivtrafik på vatten
- 888 7. Tillgängliggöra de offentliga kajerna i regionen för att möjliggöra för mer båttrafik
- 889 8. Bygga ut kollektivtrafiken i Stockholms skärgård för en levande skärgård året om
- 890 9. På sikt integrera Waxholmsbolagets trafik fullt ut i SL-taxan med hänsyn till den privata
891 linjetrafiken
- 892 10. Utveckla Nordsydlinjen och låta den gå året om med start på helgerna
- 893 11. Utveckla farlederna till och från Stockholm på ett ekologiskt hållbart sätt
- 894 12. Låta mer gods fraktas på vatten istället för land

- 895 13. Arbeta för att göra all sjötrafik fossilfri
896 14. Utveckla replipunkter tillsammans med kommuner och fastighetsägare för att säkra
897 tillgången till båtplatser och parkering för fastboende i skärgården, funktionell godshantering
898 och service samt säkerställ trafiksäkra och trygga kollektivtrafikplatser
899

900 3.3.5 Fortsätt bygga ut Stockholmsregionen

901 Stockholmsregionen behöver en väl fungerande infrastruktur och nya investeringar kommer att
902 krävas. Hur framtidens trafik ser ut påverkas av vilka investeringar vi har och vilka målsättningar som
903 vi gör. Vi vill se en hållbar region där kollektivtrafik, gång och cykel blir så pass enkelt och attraktivt så
904 att människor väljer de färdätten före den egna bilen. Det är avgörande för om vi ska lösa
905 problemen med trängsel, utsläpp och luftkvaliteten. Cykelvägar, kollektivtrafik och ny järnväg är
906 därför högst prioriterat men regionen behöver också nya vägprojekt, inte minst för att avlasta
907 regionkärnan och förbättra tvärförbindelserna.

908 När vägsystemet i regionen moderniseras så finns det en historisk möjlighet att avveckla eller flytta
909 befintliga trafikleder. Speciellt prioriterat vore här att gräva ner Centralbron och Essingeleden.
910 Projekt som exempelvis överdäckningarna av E18 i Bergshamra och Danderyd, E4/Kungens Kurva
911 liksom Nynäsvägen vore också önskvärt att genomföra. Detta skulle förbättra luften och minska
912 bullret för de boende men kan också skapa helt nya områden för bostäder och därmed ta bort
913 barriärer.

914 En avgörande förutsättning för att kunna genomföra större nya vägprojekt är att regionens
915 målsättningar om ökad kollektivtrafikandel och minskat bilresande får förbättrade förutsättningar för
916 att uppfyllas. Tillväxten av persontrafik ska ske med kollektivtrafik, cykel och gång, inte med bil. Även
917 intrånget i lokalmiljön i form av barriäreffekter, buller och försämrad luftkvalitet ska vara så få som
918 möjligt. Överdäckningar och naturbroar eller ekodukter kan vara medel för att uppnå detta.
919 Ytterligare ett kriterium för genomförandet av nya vägprojekt behöver vara att de ger förutsättningar
920 för kapacitetsstark och robust kollektivtrafik.

921 När stora investeringar i infrastruktur görs så är det avgörande att exploateringar samplaneras med
922 kollektivtrafik och att bostäder och arbetsplatser blandas. Det är inte bara viktigt ur ett
923 stadsbyggnadsperspektiv utan skapar en mer jämn användning av trafikapparaten. När nya områden
924 byggs så behöver tillförlitlig kollektivtrafik finnas tillgänglig när de första i ett område flyttar in.

925 Idag är ledtiderna för att planera och bygga nytt extremt långa med höga overheadkostnader och
926 fördyringar som följd. Byggkostnaderna ökar även dem. Här behövs det avregleringar och
927 planeringsmässiga reformer på nationell nivå för att korta ledtider och byggtider. Planering och
928 upphandling måste bejaka teknikutveckling för att kunna snabba på byggprocesser i alla led. Goda
929 exempel på långsiktig planering finns i stora delar av världen, här är det viktigt att
930 exploateringsprocesser sker kontinuerligt istället för stötvis för att minimera risker och
931 kompetensbortfall.

932 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 933 1. Fortsätta investera i hållbar och effektiv transportinfrastruktur för Stockholmsregionen
- 934 2. Prioritera kollektivtrafik och järnväg samtidigt som regionen också behöver nya vägprojekt
935 för att avlasta regionkärnan
- 936 3. Utreda hur visionen om att gräva ner Centralbron, Klarastrandsleden och Essingeleden kan
937 genomföras i praktiken
- 938 4. Att kollektivtrafik ska finnas på plats när de första boende flyttar in i ett nytt område

- 939 5. Utveckla nybyggaravtal där värdet som skapas vid nyexploateringar är med och finansierar ny
940 kollektivtrafik
941 6. Att tillväxten av persontrafik ska ske med kollektivtrafik, cykel och gång
942 7. Bygga tvärförbindelse Södertörn
943 8. Att en östlig förbindelse ska ha en hög andel kollektivtrafik, prioritera hållbar mobilitet och
944 vara förenlig med regionens klimat- och transportmål

945

946 4. Landsbygd och skärgård

947 Stockholms landsbygd har så många unika möjligheter och tillgångar. Den kan användas för att
948 producera biobränsle, för matproduktion, för turism och rekreation. Men kanske framförallt är den
949 viktig därför att många människor lever och verkar här varje dag. Det är deras plats på jorden.
950 Platsen där de, i vissa fall, har växt upp, och drivit företag i generationer. Det kan vara ett
951 sommarparadis som blivit åretruntboende, platsen där man funnit tid med familjen eller platsen där
952 man äntligen fått möjlighet att förverkliga drömmen om att odla sin egen potatis.

953 För många är det en avlägsen dröm att kunna bo i Stockholmsnära landsbygd eller i skärgården. Ändå
954 blir det färre och färre människor som lever och bor på skärgårdsöar eller den mest rena
955 landsbygden. Varför är det så?

956 För många handlar det om att det inte finns den typ av jobb man vill ha på landsbygden och att
957 pendlingstiden blir för lång om man ska åka in till jobbet i centrala Stockholm varje dag. För andra
958 handlar det om att boendet blir för dyrt i förhållande till vad man kan tjäna på den lokala
959 arbetsmarknaden. Andra tycker att det är för långt till service och butiker eller förskola och skola.

960 Vi jobbar för att fler ska få leva sin dröm i Stockholms skärgård eller landsbygd. Därför vill vi se bättre
961 service, fler jobb lokalt och smidigare och snabbare pendlingsvägar in till stan.

962

963 4.1 Trafik, bostäder och service

964 För att de som bor på landsbygden och i skärgården ska få rimlig tillgång till vårdcentral, skola, butik,
965 paketutlämning, post och mycket annat behöver politiken gå in och ta ett tydligt ansvar. Politiken ska
966 ta hjälp av de lokala krafter som byalag, föreningar och samfälligheter som kan och vill vara med men
967 dessa kan aldrig ensamma förväntas ta ett helhetsansvar. En fortsatt utbyggnad av bredband är en
968 förutsättning för en livskraftig landsbygd. Stockholmsregionen ska fortsätta ligga i framkant vad
969 gäller hastigheter och teknikutveckling. Det är viktigt att dessa framsteg kommer hela regionen till
970 del. Vi vill ändra lagstiftningen så att små skolor kan få finnas kvar genom att använda
971 distansundervisning som en del av undervisningen. Möjligheterna är stora och smart använt kan
972 distansundervisning göra att små skolor i skärgården kan få nobelpristagare som gästlärare.

973 Tryggheten i att samhället finns närvarande vid krissituationer måste finnas i hela regionen. Polis,
974 räddningstjänst och brandkår behöver vara närvarande och kunna ingripa snabbt i hela länet.

975 Inte minst regionens skärgårdskommuner har en betydligt större befolkning under sommaren än
976 under vintern. Precis som när man idag använder sjukvården i ett annat län än det egna borde även
977 kommunal service i högre grad kunna betalas av hemkommunen. Det behövs ett bättre samarbete
978 mellan civilsamhälle, kommun och landsting för att trygga en god offentlig service alla delar av
979 Stockholmsregionen.

980 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 981 1. Bygga ut bredband i hela regionen
982 2. Öppna för mer undervisning på distans

983

984 4.1.2 Trafik på landsbygd och i skärgården

985 Precis som i regionens centrala delar ska cykel vara ett verkligt alternativ på landsbygden. Men det
986 kräver att det är tryggt och säkert att cykla. Vi vill se fler cykelbanor eller att man på andra sätt ser till
987 att både barn och vuxna kan cykla längre sträckor utan att vara oroliga för att råka ut för olyckor.
988 Även kollektivtrafiken ska vara ett verkligt alternativ på landsbygden. Det behöver finnas säkra och
989 trygga infartsparkeringar för både bil och cykel och alla bytespunkter i kollektivtrafiken ska vara
990 säkra, upplysta och ha korrekt och uppdaterad information om byten.

991 För att fler ska se kollektivtrafik som ett alternativ behöver den gå när du som resenär faktiskt vill
992 resa. Här är anropsstyrd kollektivtrafik något vi vill se mer av. Det är också angeläget att i högre
993 utsträckning samordnar transporter, som exempelvis färdtjänst, kollektivtrafik, rehab,
994 distriktssköterska och skolskjuts i de mer glesbefolkade delarna av länet

995 Bilen kommer även fortsatt att vara viktig på landsbygden. Här vill vi underlätta för att fler ska välja
996 bränslen som är bra för miljön genom att bland annat bygga ut laddinfrastrukturen på
997 pendelparkeringar.

998 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 999 1. Bygga ut cykellederna i hela regionen så att det blir möjligt att cykelpendla även i regionens
1000 yttre delar
- 1001 2. Se fler cykelleder både för rekreation och för arbetspendling
- 1002 3. Se trygga byten av kollektivtrafikslag även på landsbygden
- 1003 4. Satsa på anropsstyrd trafik särskilt på landsbygden
- 1004 5. Förbättra förutsättningarna för godstransporter i skärgården och på landsbygden
- 1005 6. Öppna fler båtplatser vid centralt belägna hamnar och vid knutpunkter i skärgården
- 1006 7. Göra Stockholm till en försöksregion för ny, utsläppsfri båttrafik
- 1007 8. Stödja elladdning för privata båtar
- 1008 9. Utveckla Nord-Sydlinjen och låta den gå året om med start på helgerna och fortsätta bygga
1009 ut skärgårdstrafiken
- 1010 10. Se till att det går att använda elbil enkelt och smidigt också på landsbygden
- 1011 11. Utveckla nybyggaravtalen till att även gälla skärgården och skärgårdstrafiken
- 1012 12. Underlätta för kollektivtrafiken genom att erbjuda infartsparkeringar och bygga bostäder i
1013 stationsnära lägen
- 1014 13. I högre utsträckning samordna transporter, som exempelvis färdtjänst, kollektivtrafik, rehab,
1015 distriktssköterska och skolskjuts i de mer glesbefolkade delarna av länet

1016

1017 4.1.3 Bostäder på landsbygden och i skärgården

1018 Att människor kan bo i skärgården och på landsbygden året runt är avgörande för att få en livskraft i
1019 hela regionen. Vi vill därför se stora regelförenklingar som gör att människor kan bosätta sig i hela
1020 regionen.

1021 Strandskyddet är idag ett stort hinder för utveckling av landsbygden och skärgården. Idag är det
1022 staten som, genom länsstyrelserna, fattar beslut om var man får och inte får bygga av hänsyn till

1023 strandskyddet. Vi vill att besluten hamnar närmare de människor som berörs och vill därför föra ner
1024 beslut om strandskydd till kommunerna.

1025 Kärnöarna i Stockholms skärgård är ankare för lokalsamhällena, de omgivande öarna och för
1026 utvecklingen i hela skärgården. Deras roll och ställning behöver stärkas och nya bostäder och
1027 verksamheter måste få komma till. I ett första skede bör kommunerna inrätta så kallade LIS-områden
1028 (Landsbygdsutveckling i strandnära läge) för alla kärnöar. Utöver det så borde långsiktiga
1029 utvecklingsplaner för alla kärnöar upprättas i samarbete mellan kommun, landsting, företagare och
1030 lokalsamhällen.

1031 Det behövs både fler bofasta och fler deltidboenden på landsbygden. Även om planeringen av nya
1032 bostäder behöver ske med god miljömässig standard i exempelvis VA-system och uppvärmning så ska
1033 typen av boende som människor önskar inte vara ett hinder. Idag sätter begränsningar i exempelvis
1034 grundvatten stopp för nybyggnation, det kan hanteras med moderna avsaltningssystem. Här
1035 behöver regionens kommuner uppdatera sina bedömningar.

1036 Den biologiska mångfalden, skyddet av natur och bostadsbyggande kan i vissa fall stå i
1037 motsatsställning, speciellt med dagens regleringar. Vi vill se ordentliga inventeringar av alla
1038 skyddsvärda miljöer och biotoper och renodla naturskyddet så att enbart verkligt skyddsvärda
1039 miljöer skyddas. Med mer byggande på landsbygden så kan nya grönområden tas i anspråk, då
1040 behövs kompensatoriska åtgärder som exempelvis naturbroar, gröna väggar och tak, biodlingar och
1041 andra ekosystemtjänster. Så kan bostadsbyggande, tillväxt och naturskydd gå hand i hand.

1042

1043 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1044 1. Införa LIS-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära läge) och upprätta långsiktiga
1045 utvecklingsplaner alla kärnöar
- 1046 2. Att kommun, landsting, byalag och länsstyrelse tar fram en gemensam utvecklingsplan för
1047 varje kärnö för ökat bostadsbyggande och näringslokaler, bättre samordning av service, god
1048 bredbandstillgång och utbyggd kollektivtrafik
- 1049 3. Förstärka existerande landsbygdsnoder inspirerat av traditionella byar med en relativt tät
1050 bebyggelse av fristående hus. Dessa noder är lätta att kollektivtrafikförsörja och underlättar
1051 närservice på en levande landsbygd
- 1052 4. Utöka möjligheterna till om- och tillbyggnationer av hus samt mindre markarbeten
- 1053 5. Höja gränsen för vad som räknas som underhållsåtgärder
- 1054 6. Tillåta byggnation för både permanent- och deltidboende, givet hög miljöstandard för VA-
1055 system och uppvärmning
- 1056 7. Tillåta vattenförsörjning via avsaltningssystem
- 1057 8. Låta kommuner förändra naturreservat utan prövning från länsstyrelsen
- 1058 9. Inventera skyddsvärda biotoper för att få ett korrekt naturskydd
- 1059 10. Satsa på fler kompensatoriska åtgärder vid exploatering i grönområden och på
1060 jordbruksmark

1061

1062 [4.2 Näringslivet och jobben på landsbygden och i skärgården](#)

1063 Stockholmsregionen är Sveriges tredje största landsbygdslän. Människor på landsbygden och i
1064 skärgården i Stockholm bor, verkar och driver företag trots annorlunda och i många fall sämre

1065 förutsättningar än vad som finns i regionens tätare delar. Samtidigt finns här unika möjligheter och
1066 tillväxtkraft som hela regionen har nytta av att vi tar tillvara.

1067 Många företag och föreningar på Stockholms landsbygd drivs av eldsjälarna och entreprenörer. För att
1068 byar och samhällen ska kunna leva och växa måste vi ge eldsjälarna goda villkor. Centerpartiets
1069 politik handlar om att skapa förutsättningar för alla delar av regionen vilket betyder att områden
1070 med särskilda förutsättningar också behöver särskilda lösningar.

1071 Småföretagarna är ryggraden i landsbygden och skärgården. Det är entreprenörer och eldsjälarna som,
1072 trots svåra förutsättningar, driver företag, verksamheter och föreningar som gör landsbygden
1073 levande. Särskilt ute på våra skärgårdsöar drivs dessa företag ofta av tusenkonstnärer som ofta får
1074 sin verksamhet att gå runt genom att använda de resurser som står till buds. Det innebär att man i
1075 samma företag har många ben att stå på. Att skapa goda förutsättningar för dessa människor att
1076 kunna driva sina företag är avgörande för att landsbygden ska fortsätta leva och utvecklas. Då
1077 behöver regelbördan minskas för små företag som står på många ben.

1078 Landsbygden och skärgården i Stockholmsregionen kan stå inför en ny grön våg ifall vi uppmuntrar
1079 och tillåter den. Vi i Centerpartiet vill bygga den moderna byn. En by som är uppbyggd både kring de
1080 traditionella verksamheter som finns på landsbygden och som utvecklar dem. Men som också tar
1081 tillvara de möjligheter som finns när det gäller att starta nya verksamheter. Den digitala
1082 revolutionen och den kraftiga utbyggnad av bredband som initierades av Centerpartiet under
1083 Alliansregeringen har gjort att möjligheten att jobba hemifrån är stor inom många yrken idag. Men
1084 att ha en arbetsplats att gå till där man kan träffa andra människor är också viktigt. Ett sätt att få fler
1085 att jobba på landsbygden är att stärka möjligheten för företagskluster och samlokalisering. Här
1086 behöver varje kommun ha en nära dialog med nuvarande och kommande företagare för att se vilka
1087 behov som finns i respektive del av regionen.

1088 Turistnäringen skapar idag många arbetstillfällen, inte minst i Stockholms skärgård. Möjligheterna till
1089 säsongsförlängning kan ge fler turister både från Sverige och andra länder. I de flesta europeiska
1090 länder är augusti den stora semester månaden. Genom att förlänga säsongen och locka hit fler
1091 européer kan många företag i skärgården få en betydligt större och tryggare inkomst. Vi vill utveckla
1092 turismen i skärgården och på övrig landsbygd inte minst när det gäller matturism, naturturism, jakt-
1093 och fisketurism.

1094 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1095 1. Underlätta för företagskluster och samlokalisering
- 1096 2. Minska regelkrånglet och lagstifta om att alla myndigheter och kommuner måste ta bort
1097 minst en regel för varje ny som införs
- 1098 3. Möjliggöra för kommuner och myndigheter att selektivt tillämpa regleringar för exempelvis
1099 detaljplaner och inspektioner
- 1100 4. Samordna turistnäringen mellan privata och offentliga aktörer

1101

1102 **4.2.1 Ett livskraftigt hästföretagande**

1103 En bransch med stor potential i den stockholmsnära landsbygden är hästnäringen. Centerpartiet vill
1104 underlätta för hästföretagande och ridturism, bland annat genom minskat regelkrångel och sänkta
1105 avgifter för att anställa. När en företagare säljer en häst till en privatperson gäller
1106 konsumentköplagen. Köparen har samma rättigheter som någon som köper en gräsklippare trots att
1107 fel som uppstår på levande djur kan bero på saker som inte finns med i konsumentköplagen. Det har

1108 gjort att många hästföretag undviker att sälja till privatpersoner, eftersom de riskerar att tvingas
1109 betala både köpesumman, skadestånd och veterinärkostnader. Levande djur bör undantas från
1110 konsumentköplagen, för att regleras på ett mer lämpligt sätt.

1111 Det ska även vara lättare att få bygglov för ett stall eller ridhus. Det ska också vara lättare att anställa
1112 ungdomar som vill jobba med hästar. Det borde vara lika naturligt att våra skattepengar går till ett
1113 nytt ridhus som en ny ishall. Det är dessutom viktigt att ridsporten är tillgänglig för alla. Vi vill därför
1114 att det ska bli lättare för dig att åka till och från stallet, med till exempel bussen eller på en upplyst
1115 cykelväg. Vi vill också att ridsporten ska bli mer tillgänglig för dig som har en funktionsnedsättning.

1116

1117 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1118 1. Underlätta för hästnäringen
- 1119 2. Undanta försäljning av levande djur från konsumentköplagen
- 1120 3. Underlätta bygglov för stall och ridhus

1121

1122 4.2.2 Jordbruk och fiske

1123 Jordbruk och fiske är fortfarande viktiga näringar i många delar av Stockholmsregionen. Den lokala
1124 bonden eller fiskaren kan i sin tur ge jobb i flera led. När maten förädlas lokalt och kanske även
1125 serveras på restauranger och caféer lokalt ger det jobb och tillväxt till hela området. Den rena
1126 råvaran fisken, köttet och mjölken ger dessvärre dåligt betalt innan den förädlas så att den blir unik
1127 och får en lokal prägel. Därför är det viktigt att ge goda villkor till bonden och fiskaren. Både för själva
1128 produktionen men även för förädling. Det måste bli enklare och smidigare att driva jordbruks- och
1129 fiskeföretag med förädling och servering på gården. Idag finns en mängd regler kring var och en av
1130 dessa verksamheter. Regler som läggs ovanpå varandra och tillslut blir nästan helt omöjligt att såväl
1131 förstå som följa. Vi vill att för varje ny regel som kommer så måste en regel försvinna.

1132 Det finns en stor potential i livsmedelsproduktionen i Stockholmsregionen. Många människor
1133 efterfrågar lokalt producerad mat och den nya tekniken gör det allt lättare att hitta ut till gårdarnas
1134 egna försäljning. Men kommuner och landsting behöver också ta ett ansvar för livskraftiga
1135 jordbruksföretag genom att köpa och servera mer lokalproducerad mat på skolor, äldreboenden och
1136 sjukhus. Det är viktigt också för att det ger skolelever och äldre ett sammanhang och värdefulla band
1137 till sitt lokalsamhälle.

1138 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1139 1. Ge goda förutsättningar för de verksamheter som grundar sig i naturen och havet
- 1140 2. Att regelverket för det småskaliga, kustnära yrkesfisket kraftigt förenklas
- 1141 3. Köp in mer lokalproducerad mat i offentliga upphandlingar

1142

1143 4.2.3 Gör det enklare att servera och sälja lokalt producerade drycker

1144 Runt om i Stockholmsregionen dyker det upp fler och fler företag som tillverkar och säljer lokalt
1145 producerad öl, vin och andra alkoholhaltiga drycker. Många gånger sker detta hantverksmässigt, på
1146 lokala råvaror. Intresset för både produkterna och tillverkningen är stor och många är beredda att
1147 betala lite mer för en dryck som har lokal prägel – något som i sin tur skapar jobb lokalt. Det finns
1148 dessutom en stor potential för rundvisningar mm om tillverkarna skulle få sälja sina drycker på plats.

1149 Vi vill därför tillåta gårdsförsäljning av alkoholhaltig dryck. Vi vill också att handlare ska kunna sälja
1150 lokalt producerade drycker på licens. Så länge lokala producenter, likt idag, är hänvisade till
1151 Systembolaget måste det bli enklare att sälja sin produkt i hela regionen och inte som idag, i endast
1152 det närmaste Systembolaget.

1153 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1154 1. Tillåta gårdsförsäljning och licensierad försäljning av alkoholhaltig dryck i hela
1155 Stockholmsregionen
- 1156 2. Att det lokala sortimentet på Systembolaget ska gälla hela Stockholm och att frakt- och
1157 transportkostnader inte ska hamna på små tillverkare
- 1158 3. Utveckla de gröna näringarna, med betesbaserad djurhållning och friskvård

1159

1160 **4.3 Natur- och viltvård**

1161 Skärgårdens viktigaste natur- och kulturmiljöer ska säkras genom att befintliga naturreservat
1162 underhålls, skärgårdsjordbruken bibehålls och genom fortsatt starkt stöd till Skärgårdsstiftelsen, som
1163 idag förvaltar och sköter en stor del av den orörda skärgårdsnaturen.

1164 Vi vill även inrätta en marin nationalpark och utreda en världsarvsbestämning av ytterskärgården.

1165 Centerpartiet motsätter sig byggandet av Horstensleden som skulle göra stora sår i vår känsliga
1166 skärgårdsmiljö. All kryssningstrafik till Stockholm ska ske på miljöns villkor, med farter som inte
1167 medför orimliga erosionskador. Idag är exempelvis Furusundsleden alldeles för hårt belastad vilket
1168 får följder för såväl miljön som boende.

1169 Jordbruket är inte bara viktigt för att det ger jobb i flera led på landsbygden och i skärgården. Det är
1170 också viktigt därför att verksamheten i sig är helt avgörande för hur landskapet ser ut. På orter där
1171 jordbruket läggs ner växer marken snabbt igen vilket gör omgivningen tristare och fulare. Det är
1172 dessutom dåligt för den biologiska mångfalden eftersom många växter och djur försvinner när
1173 landskapet växer igen.

1174 Skötseln av de viltstammar som finns i regionen behövs för att uppnå en ekologisk balans. Vad gäller
1175 skogens djur är det viktigt inte minst för att skydda jordbruksgrödor men också för att minska antalet
1176 trafikolyckor. Varg och rådjur är idag ett problem på vissa håll och vildsvinsstammen har växt sig
1177 alldeles för stor.

1178 En god förvaltning av våra fiskebestånd gör att vi i regionen även i framtiden kan äta fisk från
1179 Östersjön. Det är dessutom en förutsättning för levande fiskesamhällen och är en stor del av den
1180 turism som finns i skärgården. När stammen av skarv och säl blir för stora innebär de ett hot mot
1181 hållbara fiskebestånd.

1182 Hittills har värnandet av rovdjur gått ut över bevarandet av andra viktiga ekosystem. Vi vill se en
1183 nationell översyn av hur vi kan säkra biologisk mångfald utan att känsliga ekosystem eller människor
1184 drabbas. Exempelvis är jakt på skarv ett måste i skärgården idag. Vi vill också undersöka vad den
1185 snabba tillväxten i vargstammen har fått för effekt när det gäller att hålla betesmarker öppna. När
1186 betesmarker i skogsmark överges blir det ett hårt slag mot den biologiska mångfalden.

1187

1188 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1189 1. Skärgårdens viktigaste natur- och kulturmiljöer ska säkras genom att befintliga naturreservat
1190 underhålls, skärgårdsjordbruken bibehålls och genom fortsatt starkt stöd till
1191 Skärgårdsstiftelsen
- 1192 2. En marin nationalpark bör inrättas och en världsarvsbestämning av ytterskärgården utredas
- 1193 3. Horstensleden ska inte genomföras
- 1194 4. Kryssningstrafiken till Stockholm ska ske på miljöns villkor, med farter som inte medför
1195 orimliga erosionskador
- 1196 5. Vildsvinsbestånden i Stockholms län måste aktivt reduceras
- 1197 6. Införa allmän jakt på skarv och minska beståndet för att skydda skärgårdsöarna, djurlivet och
1198 fisket (179)

1199

1200 5. Fler livskraftiga företag i Stockholmsregionen

1201 Det måste bli lättare och mer lönsamt att starta företag i Sverige och i Stockholmsregionen. Vi vill att
1202 det ska vara lika naturligt att vara företagare som att vara anställd.

1203 Det borde vara betydligt billigare att starta aktiebolag, så att inte brist på kapital står i vägen för
1204 drömmen om ett eget företag. Vi vill också underlätta för framtida företagare att få finansiering. Dels
1205 bör det statliga riskkapitalet i högre grad samarbeta med det privata och dels bör investeraravdraget,
1206 som infördes av Centerpartiet och som låter privatpersoner dra av en del av sina investeringar i
1207 nystartade företag, breddas och fördjupas.

1208 I dag har Sverige en av världens högsta skatter på anställning. Om arbetsgivaravgiften sänks för små
1209 och medelstora företag innebär det att företagen får lägre kostnader för löner. På så sätt finns det
1210 utrymme för att anställa fler, vilket gynnar hela samhället. Höga kostnader för att anställa är vad
1211 småföretag själva anser vara ett av de största hindren för tillväxt. Centerpartiets förslag är därför att
1212 ingen arbetsgivaravgift ska behöva betalas under de första två åren, när en enmansföretagare
1213 anställer sin första medarbetare.

1214 När ett företag är nystartat saknar det ofta möjlighet att erbjuda nyckelmedarbetare
1215 konkurrenskraftiga löner. Ett sätt att ändå locka till sig nödvändig kompetens är att i stället erbjuda
1216 delägarskap i företaget. Idag beskattas dock sådana erbjudanden, i form av så kallade
1217 personaloptioner, mycket högt. Centerpartiet vill att det ska bli enklare och billigare att använda
1218 personaloptioner.

1219 Oron för vad som ska hända ifall den som är anställd blir sjuk är en annan orsak till att många tvekar
1220 till att anställa någon i sitt företag. Idag måste företagen betala sjuklönen i två veckor. Själva idén med
1221 sjuklönen är att arbetsgivaren ska uppmuntras förbättra arbetsmiljön och göra det lättare för
1222 anställda som är sjuka att komma tillbaka till jobbet. Men ofta är de anställdas sjuksituation något
1223 arbetsgivaren inte kan påverka. Småföretag har ofta knappa marginaler och många arbetsgivare drar
1224 sig för att anställa personer med sjukdomshistoria. Samtidigt är det ofta just de personerna som står
1225 längst från arbetsmarknaden. Det var därför Centerpartiet och Alliansen införde ett
1226 högkostnadsskydd för sjuklönekostnader, som särskilt gynnar de mindre företagen.

1227 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1228 1. Att det ska bli lättare och mer lönsamt att starta företag i Sverige och i Stockholmsregionen
- 1229 2. Skapa förutsättningar för att det statliga riskkapitalet i högre grad ska samarbeta med det
1230 privata
- 1231 3. Att investeraravdraget breddas och fördjupas

- 1232 4. Att arbetsgivaravgiften sänks för små och medelstora företag
1233 5. Att ingen arbetsgivaravgift ska behöva betalas under de första två åren, när en
1234 enmansföretagare anställer sin första medarbetare
1235 6. Det ska bli enklare och billigare att använda personaloptioner
1236 7. Värna högkostnadsskyddet för sjuklönekostnader, som särskilt gynnar de mindre företagen

1237

1238 5.1 Ge fler möjligheten att leva på sin företagsidé

1239 För många människor, inte minst nya svenskar, skulle småskaligt företagande kunna vara en
1240 språngbräda till den svenska arbetsmarknaden och det svenska samhället. Att starta företag är dock
1241 ofta både dyrt och krångligt. Det gäller särskilt för personer med liten erfarenhet av svenska lagar,
1242 regler och myndigheter. Krångliga skatteregler gör det svårt för vem som helst att starta och driva ett
1243 företag. Centerpartiet vill därför införa en ny företagsform för riktigt små företag, med högst 250 000
1244 kronor i omsättning: Ingångsföretag. Ingångsföretag ska fungera som enskild firma gör idag, men
1245 med ordentliga regelförenklingar. Ingångsföretagen ska inte betala vare sig inkomstskatt,
1246 egenavgifter eller moms. Istället för vanliga skatter och avgifter betalas en schablonmässigt beräknad
1247 skatt, baserad på omsättningen, med en skattesats på 25 procent.

1248 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1249 1. Att ingångsföretag – en ny företagsform för riktigt små företag, med högst 250 000 kronor i
1250 omsättning — införs. Istället för vanliga skatter och avgifter betalas en schablonmässigt
1251 beräknad skatt, baserad på omsättningen, med en skattesats på 25 procent

1252

1253 5.2 Enklare regler gör att fler kan förverkliga sin företagsidé

1254 Som företagare ska du kunna fokusera på att få din verksamhet att växa istället för att lägga tid på
1255 regelkrångel. Många regler är onödiga och tidskrävande. Det innebär också att de kostar mycket
1256 pengar, både för företagaren men också för samhället. Ofta tillkommer särskilda avgifter.

1257 Uppgiftsinlämning till myndigheter ska bara behöva ske en gång, till ett ställe.

1258 Sveriges företagare behöver färre blanketter och ett enklare språk från myndigheterna. Mycket av
1259 det krånglet som företagare upplever handlar om komplicerade skatteregler. Även fast det ofta kan
1260 vara skatteregler som faktiskt gynnar företagarna riskerar det att bli så att de inte utnyttjas fullt ut.
1261 Reglerna är helt enkelt för krångliga att sätta sig in i.

1262 Skattesystemet behöver bli både enklare och mer transparent, särskilt för mindre bolag. Vi tycker att
1263 de skatter och avgifter som kostar lika mycket i administration som de faktiskt ger pengar till staten
1264 borde avskaffas. De så kallade 3:12-reglerna för skatt på fåmansbolag har setts över under
1265 Alliansregeringen, men behöver bli ännu bättre för att gynna fåmansbolag. Vi vill att reglerna särskilt
1266 ska uppmuntra små företag med aktiva och arbetande ägare som växer.

1267 Offentliga resurser för att stödja innovation och forskning bör i högre grad gå till mindre företag.
1268 Kommuner och landsting måste bli bättre på att anpassa sina upphandlingar så att små företag kan
1269 vara med.

1270 Det finns för många olika typer av bidrag till arbetsgivare som anställer personer som står långt ifrån
1271 arbetsmarknaden. Det är kostnadsdrivande, krångligt och dysfunktionellt. Detta vill vi förändra och
1272 förenkla genom ett mer enhetligt system.

1273 Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:

- 1274 1. Att uppgiftsinlämning till myndigheter bara ska behöva ske en gång, till ett ställe
- 1275 2. Att skatter och avgifter som kostar lika mycket i administration som de faktiskt ger pengar till
- 1276 staten ska avskaffas
- 1277 3. Förbättra och förenkla 3:12-reglerna för skatt på fåmansbolag
- 1278 4. Att offentliga resurser för att stödja innovation och forskning bör i högre grad gå till mindre
- 1279 företag
- 1280 5. Att kommuner och landsting blir bättre på att anpassa sina upphandlingar så att små företag
- 1281 kan vara med
- 1282 6. Göra om Arbetsförmedlingens många olika bidrag och lönesubventioner för arbetsgivaren till
- 1283 en enda form

1284

1285 6. Trygg och nära vård och omsorg i hela Stockholmsregionen

1286 Att behöva söka sig till vården är något som de allra flesta människor helst vill slippa. Vårt mål är

1287 därför att så få som möjligt ska behöva söka sig dit. Men när du eller någon nära dig väl behöver

1288 vården ska den finnas där och du ska få den vård du behöver när du behöver den.

1289 En god hälsa bygger på många aspekter. Vilka gener du fått av dina föräldrar, om du rör dig

1290 regelbundet och äter rätt och om hur mycket du stressar, dricker alkohol och röker. I bästa fall kan

1291 behovet av vård aldrig uppstå. Därför vill vi i mycket högre grad än idag arbeta förebyggande och

1292 hälsofrämjande. Det gör att människor håller sig friskare, att sjukfrånvaron minskar och att den totala

1293 kostnaden för vård och omsorg begränsas. Den viktigaste förebyggande hälsoinsatsen är att bryta

1294 utanförskap och säkra att alla invånare har möjlighet till jobb och egen försörjning.

1295 Tyvärr vet vi att det idag finns stora skillnader i hälsa i vårt län. En resa längst en tunnelbane- eller

1296 pendeltågslinje är också en berg-och dalbana när det gäller invånarnas hälsochanser och förväntade

1297 livslängd. Egenmakt, framtidshopp och jobb i hela vårt län är kanske de viktigaste nycklarna till en

1298 bättre och mer jämlik hälsa och livskvalitet.

1299 Hälsoarbetet ska genomsyra alla politikområden, och ska vara en självklar del i utvecklingen av

1300 stockholmsregionen. Länets medborgare ska kunna utveckla och förverkliga sina drömmar. Det är

1301 viktigt att samhället utgår från att alla kan bidra, samtidigt som samhället garanterar en

1302 grundtrygghet, ett skyddsnät som finns till för dem vars grund fallerar.

1303

1304 6.1 Nära vård i hela Stockholms län

1305 Hälso- och sjukvården ska vara jämlik och jämställd, öppen för alla, med högsta internationella

1306 kvalitet och god service. Alla ska ha rätt till lika hög kvalitet och god tillgänglighet oavsett var i länet

1307 man bor. All offentligt finansierad sjukvård ska baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet. Som

1308 patient ska man få rätt vård vid rätt tidpunkt. Vårdgarantin i Stockholms län ska hållas.

1309 Väntan på vård medför ofta oro för både patienter och anhöriga och kan i värsta fall medföra

1310 försämrade hälsoutsikter. Även om köerna i Stockholms läns minskar och är bland de lägsta i landet

1311 måste arbetet för att nå landstingets skärpta vårdgaranti, både i primärvården,

1312 specialistundersökning och operation/behandling stärkas. Även köerna på akutmottagningarna

1313 måste hålla garantitiderna och helst sänkas ytterligare. Väntningsmiljöerna måste få ett kvalitetslyft

1314 för den väntan som ändå ibland är nödvändig med bättre information, bekväma stolar och möjlighet
1315 att köpa något att äta.

1316

1317 6.2 Patienten i centrum

1318 Patienten vet många gånger bäst själv hur hen vill hantera sin sjukdom eller hälsa. Därför vill vi att
1319 alla ska ses som aktiva och kapabla personer med egna resurser, förmågor och tankar och vara
1320 delaktig i val av behandling eller vårdprocess. Vården ska planeras tillsammans med patienten som
1321 ska tillåtas vara en aktiv part i sin vård, något som också stärker patientsäkerheten. Sjukvården ska
1322 organisera sitt arbete efter patienternas behov – inte tvärt om. Patientens ställning ska vara stark
1323 och möjligheten till inflytande ska vara stor. Det kan tyckas vara en självklarhet, men faktum är att
1324 sjukvården hittills i alltför hög grad fokuserat på systemtänk och gamla strukturer. Patienten har ofta
1325 hamnat i bakgrunden och inte blivit lyssnad på. Det vill vi ändra på.

1326

1327 6.3 Stärkt primärvård

1328 Primärvården ska vara den första självklara kontakten med sjukvården. Den ska vara den
1329 sammanhållande länken, finnas nära patienten och ta ansvar för samordningen av all sjukvård som
1330 patienten tar del av. Därför måste primärvården vara mer tillgänglig än den är idag, bland annat
1331 genom längre öppettider, fler bokningsbara tider och fler digitala tjänster inom primärvården.
1332 Genom att stärka primärvården och se till att alla har en fast läkarkontakt ökar tryggheten för
1333 patienten vad gäller olika besök, medicingenomgångar och vårdkedjor. Kontakten med primärvården
1334 ska finnas där genom hela sjukdomsförloppet samt i den viktiga uppföljningen efteråt.

1335 Möjligheten att besöka patienter i hemmet bör utvecklas och jourläkarbilarna utnyttjas till sin fulla
1336 kapacitet samt utvecklas som koncept.

1337 Äldre, multisjuka och patienter med kroniska sjukdomar har störst behov av vårdens resurser. En fast
1338 läkarkontakt, att vara listad hos en läkare istället för på en vårdcentral, innebär ett bättre
1339 omhändertagande av patienten. På så sätt finns en läkare som känner sin patient och som kan svara
1340 på vad som är ett normalt och vad som är ett avvikande tillstånd vid akuta eller allvarliga
1341 sjukdomstillstånd. Om läkaren byter mottagning, kan patienten välja att följa med eller stanna kvar
1342 på den gamla mottagningen och lista sig på en ny läkare. En personlig kontakt med vården och ett
1343 gediget uppföljningsarbete skulle minska antalet onödiga återinläggningar på sjukhus och andra
1344 patientsäkerhetsrisker skulle kunna undvikas. Det skulle på många sätt avlasta också akutsjukvården.

1345 Primärvårdens uppdrag att arbeta med förebyggande hälsa och friskvård - på vårdcentraler,
1346 barnavårdscentraler och mödravårdscentraler - måste stärkas. Ett genomgripande friskvårdstänk där
1347 kunskapen om hur livsstil påverkar hälsan måste finnas i hela vårdkedjan. Hälsoundersökningar för
1348 äldre, riktade mot riskgrupper, bör införas tillsammans med aktiv rådgivning av läkare för att
1349 förebygga och tidigt upptäcka sjukdomar.

1350 Den nya tekniken ger helt nya möjligheter för dig som patient. Genom tekniska lösningar kan du
1351 arbeta mycket mer förebyggande genom att exempelvis koppla ihop data kring hur mycket du rör
1352 dig, när du sover, vad du äter, vilka medicindoser du ska ha och mycket mer. Dessa möjligheter ska
1353 tas tillvara och här ska primärvården ha ett ansvar för att erbjuda och stödja patienterna i att
1354 använda tekniska lösningar, som mobilappar, för att möjliggöra egenvård och förebyggande
1355 hälsoarbete men också insyn och inflytande över sin egen vårdssituation.

1356 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1357 1. Att alla patienter ska ha rätt till en fast läkarkontakt
1358 2. Landstinget ska fortsätta att minska vårdköerna så att den skärpta vårdgarantin nås för både
1359 besök och behandling
1360 3. Väntetiderna på akutmottagningarna måste sänkas och ett kvalitetslyft av väntrumsmiljöerna
1361 på akutmottagningarna genomföras
1362 4. Kraftsamla för att öppna samtliga vårdplatser som är stängda på grund av personalbrist
1363 5. Öka öppettiderna och den digitala tillgängligheten på vårdcentralerna

1364

1365 **6.4 Psykisk ohälsa**

1366 Vi lever allt längre med allt bättre fysisk hälsa, men den psykiska ohälsan ökar i alla åldrar. Den
1367 psykiska vården måste finnas tillgänglig för fler, tidigare. Idag är behoven mycket större än tillgången,
1368 särskilt inom primärvården. De landstingsdrivna psykologmottagningarna måste få resurser nog att
1369 hålla de vårdgarantier som finns och korta köerna till behandling.

1370 Idag är psykiatriska diagnoser den vanligaste orsaken till sjukskrivning. Den gruppen som ökar mest
1371 är personer med svår stress och som står för hälften av alla sjukskrivningar som är längre än 14
1372 dagar. Genom att gå in med hjälp tidigt kan vi bespara många människor mycket onödigt lidande och
1373 långa sjukskrivningar. Det finns dessutom stora samhällsekonomiska vinster att göra på att satsa på
1374 tidiga insatser inom psykiatrin. Därför behöver arbetet för att upptäcka och behandla depressioner
1375 inom primärvården stärkas.

1376 Det finns mycket att tjäna, framförallt i livskvalité men också i pengar, på att människor mår bra och
1377 klarar av att gå till jobbet. Också att ha ett arbete att gå till påverkar hälsan i sig. Personer som är
1378 arbetslösa har i genomsnitt en sämre hälsa, både psykiskt och fysiskt. En bra arbetsmarknadspolitik
1379 är alltså också en bra hälso- och sjukvårdspolitik.

1380 Den somatiska hälsan hos personer med psykiatriska diagnoser är mycket sämre än den hos den
1381 genomsnittliga befolkningen. Det behöver åtgärdas för att vi ska kunna uppnå en jämlik hälsa i länet.

1382 Det måste bli lättare att få behandling och rehabilitering för psykisk ohälsa. Det finns goda
1383 förutsättningar för att öka tillgängligheten med tidig och snabb psykiatrisk bedömning till exempel
1384 genom utveckling av mobila team, behandling via internet, och andra öppna vårdformer. Vi vill
1385 utveckla fler möjligheter till internetbaserade vårdprogram som till exempel iKBT.

1386 För att stärka arbetet mot den psykiska ohälsan behövs mer forskning och evidens inom psykiatris
1387 metoder, inte minst när det gäller det förebyggande arbetet. Både inom sjukvården, skolan och
1388 kommunens sociala verksamheter behövs bättre metoder och uppföljning kring det förebyggande
1389 arbetet mot psykisk ohälsa i alla åldersgrupper. Vidare behöver arbetet mot en noll-vision avseende
1390 självmord stärkas.

1391 Särskilt hälso- och sjukvården för barn och ungdomar med psykisk ohälsa måste stärkas. Arbetsätten
1392 kring tidig upptäckt och behandling kan utvecklas ytterligare. Här har skolan ett stort ansvar.
1393 Samtalsstöd till barn och unga bör byggas ut och i förlängningen bör alla barn som så önskar ges
1394 tillfälle att regelbundet träffa och samtala med en kurator, psykolog eller motsvarande.

1395 Oavsett vart unga vänder sig för hjälp ska de få individuellt anpassat stöd: vårdcentral, skolhälsovård,
1396 ungdomsmottagning, etc. Elevvården och skolhälsovården ska ges ett eget ansvar för individens
1397 psykiska och fysiska hälsa och det ska finnas tillgång till psykiatrisk kompetens på skolorna. Ett bättre

1398 samordnat arbete mellan skolhälsovård, primärvård och socialtjänst, liksom BUP krävs. Vi ser positivt
1399 på fler samarbeten mellan kommun och landsting så som gjorts i Nacka under namnet Horisont. Där
1400 det finns en väg in till både stöd, rådgivning och behandling för både föräldrar och barn.

1401 Övergången till vuxenpsykiatri kan bli ett traumatiskt avbrott, och måste kunna individanpassas.
1402 BUP behöver ha möjlighet att vara mer flexibla vad gäller utskrivning av patienter då de når
1403 myndighetsåldern. Ungdomsmottagningarna behöver också utvecklas för unga vuxna, upp till 24 år,
1404 med psykiska besvär i samarbete med primärvården och första linjens psykiatri. En akademisk BUP-
1405 respektive psykiatrienhet skulle kunna arbeta för att öka och förankra den senaste evidensen i
1406 verksamheterna.

1407 Den psykiska vården för äldre behöver också stärkas. Andelen äldre personer med depression
1408 bedöms vara så omfattande att man kan tala om det som ett folkhälsoproblem. Orsakerna bakom
1409 depressioner hos äldre personer är både biologiska och psykosociala. Dels är de kopplade till
1410 åldrandet och förändringar i hjärnan. Men det handlar också om stressfaktorer kopplade till
1411 försvagad kropp, social identitet, ångest inför åldrandet och döden och inte minst att ens livspartner
1412 blir sjuk eller till och med dör.

1413 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1414 1. Stärka arbetet mot psykisk ohälsa
- 1415 2. Ha flexibilitet och ta större hänsyn till den enskilda patienten i övergången mellan BUP och
1416 vuxenpsykiatri
- 1417 3. Införa en akademisk BUP- respektive psykiatrienhet för att öka evidensen inom psykiatri
- 1418 4. Utveckla vårdval Stockholm så att det blir enklare och tryggare att välja sin vård och utöka
1419 vårdvalet till fler områden där det efterfrågas av patienter, exempelvis psykiatri
- 1420 5. Att individer med enklare psykiska besvär som inte är i behov av att träffa en specialist,
1421 istället skall få hjälp av enklare samtalsstöd på vårdcentral
- 1422 6. Att det tillsätts en enhet inom psykiatri specialiserad på att hjälpa individer som utsatts för
1423 sexuella övergrepp
- 1424 7. Öka resurserna till psykologmottagningarna för att korta köerna och hålla samtliga
1425 vårdgarantier

1426

1427 **6.5 Valfrihet, kvalitet och tillgänglighet**

1428 Vi vill att du som patient ska ha så bra vård som det bara är möjligt. Den ska ske på dina villkor i så
1429 hög grad som möjligt och vara så tillgänglig som möjligt. Vi tror att vården blir bättre, mer tillgänglig
1430 och bättre anpassade efter patientens behov om det mångfald och valfrihet i vården. Det gör att nya
1431 idéer och arbetssätt kan testas som hela tiden förbättrar vården för alla. Genom att du som patient
1432 också kan välja bort sådant du tycker är mindre bra förbättras vården hela tiden genom att det finns
1433 olika alternativ att välja på. Därför värnar Centerpartiet det fria vårdvalet. Sedan vårdvalet infördes
1434 har köerna blivit kortare och vården har blivit mer tillgänglig för fler.

1435 Men vi tror att vårdvalet kan bli ännu bättre. Nyckeln är att du som patient ska ha ännu lättare att
1436 jämföra de olika alternativen. De vårdgivare som ingår i vårdvalet ska därför kunna redovisa hur
1437 långa väntetiderna för telefonkontakt och besök är.

1438 Vårdvalet har varit populärt. Idag går varannan stockholmare till en privat vårdcentral. Men så ser
1439 det inte alls ut när det gäller akutsjukhusen. Idag är det bara St. Görans sjukhus som drivs privat. Det
1440 har det gjort i snart 20 år och St Görans utmärker sig positivt mot länets övriga akutsjukhus på flera
1441 sätt. De har ett snabbare och säkrare omhändertagande av patienter än många andra sjukhus. Men

1442 också nöjdare medarbetare än övriga akutsjukhus i regionen, till en betydligt lägre kostnad för
1443 skattebetalarna. Det är därför dags att öppna upp ytterligare minst ett av landstingets akutsjukhus
1444 för kunniga, driftiga entreprenörer för att ytterligare förbättra sjukvård i länet.

1445 Att vården kommer till patienten istället för tvärtom är ofta mer effektivt och tryggare för patienten.
1446 Risken för vårdrelaterade infektioner är också större på sjukhus. För att ytterligare förbättra
1447 tillgängligheten är det viktigt att fortsätta bygga ut hemsjukvården och den avancerade sjukvården i
1448 hemmet.

1449 Många äldre kommer i kläm mellan landstingets och kommunernas olika byråkratiska system. I
1450 samband med att hemsjukvården nu håller på att kommunaliseras, vill Centerpartiet se ett
1451 gemensamt vårdval mellan landsting och kommun, så kallat vårdval senior. Oavsett huvudman måste
1452 vård och omsorg samordnas för att bäst omhänderta och se till patientens behov.

1453 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1454 1. Att ytterligare ett akutsjukhus ska drivas av en annan aktör än landstinget
- 1455 2. Införa vårdval senior, ett vårdval där landsting och kommun samarbetar i omhändertagandet
- 1456 av äldre

1457

1458 **6. 6 En trygg förlossningsvård**

1459 Att få barn är fantastiskt och omvälvande. Oro för att det ska vara svårt att få en förlossningsplats ska
1460 inte behöva grumla denna upplevelse. Idag är förlossningsvården dessvärre ansträng och enligt de
1461 senaste prognoserna kommer barnafödandet att öka ytterligare i vårt län. Därför måste
1462 förlossningsvården byggas ut. Under 2017 flyttade förlossningen i Södertälje in i nya lokaler. I år
1463 utökas möjligheten att ta emot förlossningar på både Södersjukhuset och Karolinska Huddinge och
1464 dessa mottagningar kommer att fortsätta byggas ut. Utbyggnaden som nu sker är helt nödvändigt
1465 och behöver fortsätta för att garantera alla födande en plats inom länet. Det behövs också större
1466 möjligheter för olika förlossningsavdelningar att utvecklas i olika inriktningar för att skapa mer
1467 valfrihet i förlossningsvården.

1468 Vi vill skapa en sammanhållen vårdkedja mellan mödrahälsovård, förlossningsvård och eftervård som
1469 erbjuder blivande föräldrar kontinuitet, en känd barnmorska genom hela kedjan och ökad
1470 trygghet. Vi vill också öka valfriheten inom förlossningsverksamheten och att det skapas fler
1471 alternativ av förlossningsverksamheter i direkt anslutning till akutsjukhusen i stil med BB Sthlm och
1472 Södra BB. Vi vill också att det möjliggörs för eftervård i hemmet, likt Island, för de föräldrar och barn
1473 som önskar och kan gå hem tidigt.

1474 För en trygg och säker förlossning måste grundbemanning av barnmorskor på
1475 förlossningsavdelningarna öka. Bara genom en ökad bemanning kommer verksamheten klara av sitt
1476 uppdrag även vid beläggningstoppar. Vi vill se en barnmorska per födande kvinna i aktiv förlossning.
1477 Ingen ska behöva lämnas ensam under sin förlossning. Vi vill också att alla nya barnmorskor på
1478 förlossningsavdelningarna ska få en mentor. Det skulle underlätta för de som är nya att komma in i
1479 yrket.

1480 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1481 1. Bygga ut förlossningsplatserna
- 1482 2. Verka för fler alternativa, såsom barnmorskeledda, förlossningsverksamheter i direkt
- 1483 anslutning till akutsjukhusen

- 1484 3. Garantera en patient per barnmorska i aktiv förlossning
1485 4. Driva på för att eftervården efter förlossning ska kunna ske hemma, till exempel med mobila
1486 barnmorskor
1487 5. Skapa en sammanhållen vårdkedja, för de som önskar, mellan MVC, förlossning och eftervård

1488

1489 6.7 Vård i livets slutskede

1490 Vi lever allt längre och blir allt friskare. Det är en positiv utveckling. Samtidigt drabbas många av
1491 sjukdom som cancer och olika demenssjukdomar. En diagnos i exempelvis Parkinsons sjukdom eller
1492 långt framskriden cancer där det inte finns bot att få innebär stort lidande för den drabbade såväl
1493 som för anhöriga. Vården i livets slutskede när ingen bot finns att få behöver bli bättre, med hjälp att
1494 hantera ångest inför döden både för sjuka och anhöriga. Det är också viktigt att besked om att bot
1495 inte är möjlig ges med stor respekt och att det finns en uppföljning från vården så att patienter och
1496 anhöriga får processa dessa besked.

1497

1498 6.8 Bättre villkor för vårdpersonalen

1499 Stockholms län har idag stängda vårdplatser, inte på grund av lokalbrist utan på grund av
1500 personalbrist. Beträktat ur ett samhällsperspektiv står det klart att lönesättningen i vården har
1501 misslyckats. Det behövs en bättre, individuell lönesättning, där det finns möjlighet att göra
1502 lönekarriär utan att byta arbetsgivare och där hårt och väl utfört arbete lönar sig.

1503 Ett av de största hoten för vården idag är den växande bristen på sjuksköterskor och
1504 specialistsjuksköterskor. För att möta det hotet behöver vi låta cheferna på avdelningarna själva
1505 förfoga över ekonomin så de kan behålla och rekrytera vårdpersonal till rimliga löner och
1506 kostnaderna för hyrpersonal skulle kunna minska.

1507 Även om Stockholms län inte är i stort behov av hyrläkare försvinner värdefull fast personal till
1508 bemanningsföretag som kan erbjuda högre lön för att jobba i andra landsting. Personalbristen i andra
1509 län påverkar på så sätt även situationen i Stockholm och behöver därför hanteras gemensamt av alla
1510 landsting.

1511 Det behövs en större personalmix inom vården för att alla ska kunna jobba på toppen av sin
1512 kompetens. Vårdnära administratörer, vårdbiträden, undersköterskor samt nya kompetenser kan
1513 vara med och breda kompetensen på vårdcentraler, sjukhus och närakuter. Fler händer behövs i
1514 vården och en väg skulle kunna vara att öppna vården för människor att avlasta undersköterskor
1515 genom att utföra enklare sysslor som ligger utanför det medicinska området, t.ex. servera mat eller
1516 ledsaga patienter till andra avdelningar.

1517 Vårdens arbetsgivare måste våga modernisera vården och framförallt ta tillvara den kompetens som
1518 sjuksköterskeyrkena har att bidra med. Fortfarande är vården ofta organiserad i traditionella
1519 hierarkier istället för i moderna organisationsformer. Ledarskapet inom vården behöver förändras.
1520 Första linjens chefer måste ha tid för sin personal, och friheten att prova olika arbetstidsmodeller
1521 eller nya åtgärder för en förbättrad arbetsmiljö. Det handlar om att känna delaktighet och mening i
1522 sitt yrke, så som att påverka sina arbetstider eller få vara med i planeringen av förändringar som sker
1523 på arbetsplatsen. Bättre utbyte mellan olika vårdenheter för att hitta best-practices är också något
1524 som skulle bidra till en bättre situation för vårdpersonalen.

1525 Trygghet på arbetsplatsen måste vara en självklarhet. Våld och hot som riktas mot anställda på våra
1526 sjukhus är helt oacceptabelt. Vårdpersonalen är där för att hjälpa sjuka och skadade patienter och
1527 ska inte behöva riskera utsättas för våldsamheter. Därför borde både blåljuspersonal och
1528 vårdpersonal som jobbar på sjukhusen omfattas av samma skydd som polisen, det så kallade
1529 tjänstemannaskyddet.

1530 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1531 1. Minska administrationen för legitimerad vårdpersonal
- 1532 2. Se en offensiv tillämpning av individuell lönesättning och förbättra karriärvägarna för
1533 vårdpersonal
- 1534 3. Ge större möjlighet för förstalinjechefer att vara närvarande för sin personal, samt skapa
1535 möjligheter för dessa att arbeta kliniskt minst en dag i veckan
- 1536 4. Uppmuntra till större utbyte mellan vårdenheter för att sprida goda idéer
- 1537 5. Att både blåljus- och sjukvårdspersonal ska omfattas av tjänstemannaskyddet

1538

1539 **6.9 Innovation och digitalisering i vården**

1540 Innovation och digitalisering öppnar upp stora möjligheter att erbjuda bättre, tidigare och mer
1541 personanpassad vård. Sakernas internet, Internet of Things, är en benämning på den utveckling som
1542 nu sker där inte bara människor utan saker och verktyg blir uppkopplade. Det har potential att
1543 effektivisera vårdflöden och spara pengar. Samtidigt förutsätter den här utvecklingen investeringar i
1544 nya journalsystem och nya IT-lösningar.

1545 Att kunna läsa sin journal på nätet är ett bra sätt för patienten att vara delaktig i och ha inflytande
1546 över sin egen vård. Det är viktigt att uppgifterna skyddas. Inga IT-system eller databaser ska läcka
1547 information. Sjukvården i regionen behöver uppdaterade och enhetliga IT-system och journalsystem
1548 som kan kommunicera med varandra. Det behövs för en förbättrad patientsäkerhet och för att fler e-
1549 hälsotjänster ska kunna växa fram.

1550 Nya digitala lösningar för att nå vården enklare behöver utvecklas, både videosamtal och säkra sätt
1551 att skicka meddelanden. Alla digitala kontakterna med vården måste vara tillgänglighetsanpassade.
1552 Det ska inte vara svårt eller krångligt för någon att boka tid, hitta information och råd, eller se sina
1553 vårdkontakter.

1554 Den digitala miljön och it-landskapet har en stor påverkan på arbetsmiljön. Den kan vara roten till
1555 mycket frustration eller frigöra tid från administration till produktion. Stockholms läns landsting behöver
1556 effektiva digitala arbetssätt för att förbättra arbetsmiljön för vårdpersonalen och frigöra tid till fler
1557 patientmöten.

1558 Med tillgänglig data så kan digitala beslutsstöd som exempelvis IBMs Watson användas för att ställa
1559 diagnoser och identifiera ovanliga sjukdomar. Gensekvensering av riskmarkörer för sjukdomar i
1560 människors DNA finns idag via privata företag. Det kan bli ett viktigt verktyg för att arbeta
1561 sjukdomsförebyggande i högre grad än tidigare.

1562 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1563 1. Att det ska bli lättare för patienter att använda sig av e-hälsotjänster inom sjukvården
- 1564 2. Att all vård i Stockholmsregionen ska ha journal- och IT-system som kan kommunicera med
1565 varandra
- 1566 3. Att läkarkontakter ska kunna ske digitalt

- 1567 4. Att journaler ska vara tillgängliga och kommenterbara för patienter via "Mina vårdkontakter"
1568 5. Utveckla hembesök och uppföljning med hjälp av IT
1569 6. Införa digitalt beslutsstöd för läkare där det är motiverat
1570 7. Erbjuder gensekvensiering i landstingets regi
1571 8. Säkerställ tillgängligheten i all patientorienterad IT
1572

1573 7. En trygg äldreomsorg i regionens alla kommuner

1574 Det är många gånger först när man blir äldre som man känner trygghet i vem man är och vad man
1575 vill. Det är också nu man har tid att göra saker man tycker om. Därför ska ålderdomen kantas av
1576 guldkant. Inte av hinder för att man ska kunna leva ett gott liv även om du inte är lika pigg som förut,
1577 behöver ta det lite lugnare eller om du drabbas av sjukdom. Centerpartiet i Stockholmsregionen vill
1578 att du som är äldre ska få de förutsättningar du behöver för att leva ett aktivt och rikt liv.

1579 För alla kommuner och landsting gäller den nationella värdegrunden för äldreomsorg, "Äldre ska leva
1580 ett värdigt liv och känna välbefinnande". Centerpartiet kommer att arbeta för att den efterlevs
1581 överallt oavsett utförare och geografi.

1582 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1583 1. Ha en äldreomsorg som präglas av valfrihet, mångfald och nytänkande
1584

1585 7.1 En arbetsmarknad för alla

1586 Åldersdiskriminering, inte minst på arbetsmarknaden, ska alltid motarbetas. Vi lever allt
1587 längre och de erfarenheter och kompetenser som äldre personer besitter bör tillvaratas i
1588 högre utsträckning än idag. Pensionsåldern bör kunna individualiseras än mer än idag, den
1589 övre gränsen när man kan bli tvingad att gå i pension bör avskaffas och företagande för olika
1590 former av veteranföretag bör underlättas.

1591 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1592 1. Öka möjligheten för den som vill vara kvar i arbetslivet längre
1593 2. Underlätta för veteranföretag att verka som företag
1594

1595 7.2 Äldreboendekarriär istället för bostadsbrist

1596 Centerpartiet vill att äldre ska kunna göra "äldreboendekarriär", det vill säga att människor kan fasa
1597 in sig i äldreboende. Många äldre och anhöriga skulle känna en trygghet av ett större utbud när det
1598 gäller enklare former av äldreboende. Idag utgår samhället ifrån dem som gärna bor kvar hemma
1599 länge vilket leder till att människor flyttar till äldreboende först när behovet är mycket stort. Att
1600 flytta när man är gammal och sjuk är en stor påfrestning på både kropp och själ. Idag får många vänta
1601 så länge på att få ett lämpligt boende att de inte kan tillgodogöra sig den hjälp och omsorg som finns
1602 och än mindre delta i det sociala livet. Idag går utvecklingen åt fel håll. Istället för att de sista åren i
1603 livet blir behagliga blir de en kamp för att få hjälp.

1604 Precis som bland den övriga befolkningen är bostadsbristen för äldre ett problem. I samband med att
1605 nya större förtätningsområden planeras bör även bostäder och omsorgsboenden för äldre planeras
1606 in från början. Bostadsföretagen ska satsa på att bygga anpassade bostäder, bekvämt utrustade för

1607 att klara en äldre persons behov. Det ska vara självklart att kunna bo kvar i det egna boendet så länge
1608 orken och viljan finns. Vi tror även att det ska vara möjligt att inte behöva byta boende när
1609 vårdbehovet ökar. Det är viktigt att den som bor kvar hemma inte blir isolerad mot sin vilja. Det ska
1610 finnas tid för hemtjänstpersonalen att se till den enskilda människans behov även utöver det mest
1611 grundläggande. Teknikens möjligheter att utveckla individuella hjälpmedel, har ännu inte prövats i
1612 stor skala. Centerpartiet vill i större utsträckning ta tillvara på teknikens landvinningar och
1613 introducera robotik i äldreomsorgen, på de äldres villkor. Vi tror att det finns mycket att vinna på mer
1614 automatiserade tjänster, inte minst trygghetsskapande.

1615 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1616 1. Skapa möjligheten att fasa in sig i äldreboende och möjliggöra val av boende efter behov och
1617 önskemål
- 1618 2. Att boenden för äldre planeras vid nybyggnation i likhet med barnomsorg och skolor
- 1619 3. Främja robotik och automatiserade tjänster inom äldreomsorgen

1620

1621 **7.3 Valfrihet och mångfald i äldreomsorgen**

1622 Äldre i behov av omsorg måste ges större möjlighet att själva bestämma över sin vardag. Ökad
1623 delaktighet och förbättrad information bör gälla i såväl den kommunala omsorgen som i den
1624 landstingsfinansierade hälso- och sjukvården. Den som föredrar att bo i mer nischade boenden
1625 tillsammans med vänner ska kunna göra det. Det kan handla om att personalen talar det egna
1626 språket eller att man vill kan leva tillsammans med sina husdjur. Vi ser dessutom gärna att fler HBTQ-
1627 äldreboenden tillkommer.

1628 Äldreomsorgen i Stockholms län ska vara attraktiv både för de äldre och för de närstående. Vi vill se
1629 en äldreomsorg som präglas av mångfald och nytänkande där stor hänsyn tas till den enskildes
1630 önskemål både vid biståndsbedömningar och kontakterna mellan utförare och den enskilde.

1631

1632 **7.4 Bättre stöd till anhöriga vårdare**

1633 Det ska även vara möjligt att bo tillsammans med sin livspartner och par ska därför inte splittras när
1634 vård- och omsorgsbehovet ökar. Det är viktigt att boendegarantin efterlevs och att det byggs vård-
1635 och omsorgsboenden som är anpassade för sammanboende par. När behovet av att få hjälp dygnet
1636 runt uppkommer, ska det finnas bostäder som erbjuder ett tryggt omhändertagande, där också
1637 anhöriga kan känna sig delaktiga genom att på ett enkelt sätt kunna följa den äldres vardag. Många
1638 äldre vårdas idag i sitt hem av nära anhöriga. Ofta behövs tillsyn och hjälp dygnet runt, vilket starkt
1639 påverkar livssituationen för den som vårdar. Vi vill därför utöka antalet timmar som anhöriga kan få
1640 avlastning för egen tid. Även möjligheten att få ökad kunskap om den eventuella sjukdom och övriga
1641 behov den äldre har skulle för många anhöriga underlätta och även avlasta den mentala pressen. Det
1642 ska också vara möjligt att rekrytera anhörigvårdare att verka som vårdcoacher.

1643 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1644 1. Ge möjlighet till mer stöd för anhöriga som vårdar sina äldre
- 1645 2. Att avlastningstiden för personer som vårdar anhöriga i hemmet ska utökas

1646

1647 **7.5 En nära hemtjänst och hemsjukvård**

1648 Det finns många personer som klarar sig ganska bra med bara ett antal timmars hjälp i månaden.
1649 Idag är de insatser man får väldigt specifika, såsom antal rum och ytor som ska städas osv. Men
1650 behoven ser ofta inte likadana ut vecka efter vecka, därför måste hemtjänsten anpassas efter den
1651 enskildes behov. Vad som ska göras när bestäms av den enskilde tillsammans med den
1652 hemtjänstperson som kommer till hemmet. Vi vill också pröva en modell där arbetsterapeuter i
1653 större utsträckning än idag stödjer den äldre att utifrån sin egen förmåga och förutsättningar klara
1654 sina vardagliga sysslor i hemmet, där detta är möjligt. Detta kan vara ett sätt att både stärka den
1655 äldre men också ett sätt att lägga pengarna på de med störst behov.

1656 Trygghet och värdighet är mål som ingår i äldreomsorgens uppdrag. Människor ska få fortsätta leva
1657 sina liv, även när de är i behov av vård och omsorg. Dagens äldre är i många fall friska och aktiva och
1658 ska kunna fortsätta att få vara det även när omsorgsbehovet blir större. En viktig del i detta är att
1659 äldre i Stockholmsregionen inte ska behöva känna sig ensamma. Det ska finnas tid för promenader,
1660 utevistelse, samtal över en kopp kaffe eller vad den äldre själv föredrar. Men det är också viktigt att
1661 det finns en dagomsorg som håller hög kvalitet. Det ökar många äldres livskvalitet och minskar
1662 därmed behovet av såväl omsorg som mediciner, inte minst antidepressiva. Dagverksamheten kan
1663 ordnas av såväl privata utförare som av kommunen.

1664 En samverkan mellan landsting och kommuner vad gäller hemsjukvården är nödvändig. För att så få
1665 personer som möjligt ska komma till den äldre kan det vara en fördel om detta ligger på kommunen.
1666 En samverkan skulle också kunna ge vårdgivarna en mer sammanhållen bild av vårdtagarens
1667 sjukdomsbild.

1668 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1669 1. Att personalen ska ha mer tid att se till den enskilda människans behov
1670 2. Se fler vårdlotsar i äldreomsorgen
1671 3. Se bättre system för samverkan mellan kommun, landsting och privata utförare för en mer
1672 sammanhållen vård
1673 4. Säkerställa att det finns dagverksamhet av hög kvalitet

1674

1675 **7.6 Förenkla biståndsbedömningar**

1676 För att samordna omsorgs- och vårdinsatser, oavsett vem som är utförare, och förenkla för den äldre
1677 och dennes anhöriga anser vi att vårdlotsar ska användas i större utsträckning. De allra flesta äldre
1678 behöver någon form av stöd och hjälp för att få vardagen att fungera. Idag prövas alla åtgärder och
1679 timmar först av en biståndshandläggare. För att öka individens valfrihet och självbestämmande samt
1680 förenkla processen vill vi utreda möjligheten att avskaffa biståndsbedömningen för denna grupp.
1681 Vårt förslag är att personer över 85 år inte ska behöva bedömas alls utan istället få den hjälp och
1682 omsorg de känner sig ha behov av både i form av "boendegaranti" eller omsorg i det gamla hemmet.
1683 För yngre pensionärer skulle en enklare form av biståndsbedömning kunna prövas. Vid
1684 biståndsbedömningar bör också större hänsyn tas till den oro och ångest som många äldre upplever.

1685 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1686 1. Avskaffa biståndsbedömning efter 85 års ålder
1687 2. Att bevilja ett antal timmar som kan variera efter dagsbehoven istället för specifika insatser

1688

1689 7.7 Hög kvalitet på maten

1690 Matglädje är en förutsättning för att våra äldre ska äta tillräckligt. Att den som blir äldre mister
1691 aptiten är vanligt. Därför är det extra viktigt att maten till äldre är bra eftersom många äldre får idag
1692 inte i sig den näring de behöver, vilket får konsekvenser i form av undernäring och fysisk- och psykisk
1693 ohälsa. Maten måste locka med doft, färg och smak då kroppens sinnen försvagas med ålder. Därför
1694 måste kraven på mat för äldre vara väldigt höga. Det ska inte vara lägsta pris som vinner en
1695 upphandling, utan även handla om kvalitet, smak och miljömedvetenhet med särskild hänsyn till de
1696 krav lagen ställer på svenska matproducenter. Vilken typ av maträtter som erbjuds är också viktigt
1697 för att väcka matminnen hos till exempel dementa personer som annars har svårt att uppleva smak.
1698 För den som fortfarande har ork ska det vara möjligt att för en billig peng äta lunch på de skolor som
1699 så önskar. På så vis ökar utbytet mellan generationerna och tidigare erfarenheter visar att det
1700 uppskattats av både äldre och yngre.

1701 8. Trygghet och omsorg för länets mest utsatta

1702 Målet med Centerpartiets politik är att ge förutsättningar för att de som bor i vårt län ska må bra,
1703 känna sig fria att bestämma över sina egna liv, har möjlighet att försörja sig och där så många som
1704 möjligt kan klara sig själva. Tyvärr är det inte alltid så för alla människor under alla delar av livet. För
1705 dem som av olika anledningar inte klarar av att leva sitt liv eller sköta sin försörjning på egen hand
1706 ska socialtjänsten finnas tillgänglig och hålla hög kvalitet. Målet ska alltid vara att där det är möjligt
1707 ska människor komma i jobb och kunna sköta sig själva i så hög grad det är möjligt.

1708

1709

1710 8.1 Ett samhälle tillgängligt för alla oavsett funktionsvariation

1711 Funktionsvariationer blir handikapp när samhället inte är anpassat. Centerpartiet ser det som särskilt
1712 viktigt att säkra goda hjälpmedel, en fungerande arbetsmarknad och en tillgänglig kollektivtrafik.
1713 Landstinget och kommunerna bör ta ett särskilt ansvar för att ha medvetna arbetsplatser där
1714 personer med funktionsvariationer har förutsättningar att bidra och ha en inkomst. Det bör främst
1715 ske genom kunniga och engagerade chefer, men också genom praktikplatser och lönebidragstjänster
1716 där det behövs.

1717 Synen på människor i störst behov av hjälp och stöd avgör ett samhälles anständighet. För människor
1718 med funktionsvariation är rätten till personlig assistans grunden till ett värdigt liv och en fråga om
1719 individuell frihet för de med allra störst behov i vårt samhälle. Vi vill säkerställa att de som behöver
1720 personlig assistans verkligen får det. Staten måste fortsätta ta sitt ansvar för LSS eftersom det är en
1721 grundläggande förutsättning för många personers autonomi. Det är också viktigt att du som har en
1722 funktionsvariation ska kunna engagera dig i föreningsliv, ett politiskt parti eller på andra sätt vara en
1723 aktiv del av samhället utan att behöva känna oro över att Försäkringskassan ska dra in din ersättning.

1724 Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:

- 1725 1. Att offentliga arbetsgivare ska vara föredömen som arbetsgivare och säkra att personer med
1726 funktionsvariationer ska kunna bidra och ha en inkomst
- 1727 2. Landstinget och statens hjälpmedelsverksamhet både för enskilda och arbetsplatser ska
1728 kontinuerligt utvecklas
- 1729 3. Kollektivtrafikens tillgänglighet för personer med funktionsvariationer ska stärkas samtidigt
1730 som en färdtjänst av god kvalitet säkras

1731

1732 8.2 "En väg in" i socialtjänsten

1733 För den som behöver ha kontakt med socialtjänsten är det viktigt att ha en trygg och bra kontakt.
1734 Förtroende är grundläggande för att arbetet för att komma ur utanförskapen ska fungera.
1735 Socialtjänsten ska vara lättillgänglig och begriplig för den som behöver ha kontakt med den. Därför
1736 vill Centerpartiet införa "en väg in", det vill säga en enda kontaktväg och kontaktperson, oavsett
1737 vilket behov av kontakt med socialtjänsten du har. Den kontaktpersonen kan sedan förmedla kontakt
1738 med rätt personer inom socialtjänsten och också fungera som tolk när lagstiftning blir svårförstådd,
1739 ombudsman när det uppstår meningsskiljaktigheter och så vidare.

1740 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

1741 1. Införa "en väg in" till socialtjänsten

1742

1743 8.3 Intensifiera arbetet mot hemlöshet

1744 Hemlösheten är ett fortsatt problem i vår region. Bland annat har de försök som gjorts med det
1745 projekt som kallas "Bostad först" varit lyckade och vi vill därför se att dessa utökas och permanentas.
1746 För att förebygga vräkningar är det viktigt att människor som har missat att betala hyran blir
1747 erbjudna ekonomisk rådgivning. För att den som är hemlös ska få ett så bra stöd som möjligt behöver
1748 de olika kommunerna arbeta mer med attityd- och bemötandefrågor. Kompetensen ska vara hög hos
1749 medarbetarna på härbärgen och för ökad trygghet bör det finnas en uppdelning mellan olika
1750 målgrupper. Vi vill fortsätta arbetet med att komma ifrån härbärgen där människor bara övernattar
1751 till boenden där människor får hjälp och motivation att komma ur sitt utanförskap.

1752 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

1753 1. Intensifiera arbetet mot hemlöshet genom att bland annat utöka "Bostad först"

1754

1755 8.4 En human missbruksvård

1756 Sverige är ett av de europeiska länder med högst dödlighet bland narkotikamissbrukare. Det är ett
1757 misslyckande som grundar sig i ideologi och osynliggörande av sjuka människor. Vi vill se ett omtag i
1758 missbruksvården med humanism, medmänsklighet och beprövad vetenskap och erfarenheter som
1759 grund. Trots många goda insatser, där exempelvis sprutbytesprogrammet är en viktig del, så måste
1760 mer göras. Centerpartiet arbetar för att missbruksvården ska kunna erbjuda paketlösningar med jobb
1761 och bostad i kombination med behandling, till exempel läkemedelsassisterad behandling för
1762 narkomaner. Ingen vård ska villkoras. Kommunernas, landstingens och frivilligsektorns insatser ska
1763 samordnas. Volontärarbete bör uppmuntras och stötts.

1764 Det bör finnas sammanhängande rehabiliteringsprogram i flera steg som omfattar behandling,
1765 uppföljning, boende, stimulerande sysselsättning och tandvård. Detta är viktigt för att hjälpa
1766 personer att komma ut ur sitt missbruk, men också för att erbjuda en väg tillbaka till samhället.
1767 Självklart ska detta ske i samförstånd med patienten. Allt stöd ska vara individanpassat. Vi vill inte
1768 generalisera människors behov. Ett problem med dagens strafflagstiftning är att missbrukare blir
1769 kriminaliserade för sitt sjukdomstillstånd, den lagstiftningen behöver förändras så att kriminella gäng
1770 och ligor straffas istället för missbrukare. Vi vet av erfarenhet att sätten som man arbetar med de här
1771 frågorna i exempelvis Portugal, Zürich och Köpenhamn fungerar bättre än i Sverige. Det vill vi lära oss
1772 av.

1773 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1774 1. Att missbruksvården ska kunna erbjuda paketalösningar med jobb och bostad i kombination
1775 med behandling
- 1776 2. Att missbruksvården vid behov ska kunna erbjuda fler behandlingar med vetenskapligt stöd
- 1777 3. Ändra lagen så att missbrukare inte längre straffas för sin beroendesjukdom
- 1778 4. Utöka sprututbytesverksamheten till flera kliniker

1779

1780 **8.5 Våld i nära relationer**

1781 Undersökningar visar att våld i nära relationer förekommer i alla typer av relationer. Kvinnor utgör
1782 majoriteten av de utsatta, framförallt när det gäller det grövsta våldet, men även män drabbas. Det
1783 är därför viktigt att det finns kompetens att ge stöd till alla typer av personer som har blivit utsatta
1784 för våld av en nära anhörig. Idag finns en fungerande verksamhet med kvinnojourer. Vi vill säkra
1785 långsiktig och rejäl finansiering till dem. Vi vill också säkra stöd till våldsutsatta män. Det är också
1786 viktigt att utöka förståelsen för och kunskapen kring dem som blir utsatta för fysiskt och psykiskt våld
1787 i en nära relation.

1788 För att våldet skall upphöra är det också viktigt att det finns ett aktivt förebyggande arbete. Där vet vi
1789 bland annat att PrevenTell, stödlinje för de som upplever sig ha ett sexuellt avvikande beteende, är
1790 mycket viktig.

1791 Ideella organisationer gör idag ett fantastiskt jobb när det kommer till att stötta och skydda dem som
1792 utsätts för våld i nära relationer. Men det är viktigt att kommun och landsting också tar sitt ansvar.
1793 Dels genom egen verksamhet men också genom att i högre grad betala för det arbete som idag
1794 utförs av ideella krafter.

1795 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1796 1. Att arbetet mot våld i nära relationer skall utvecklas och förstärkas
- 1797 2. Att arbetet mot våld i nära relationer skall omfatta alla utsatta grupper
- 1798 3. Utveckla metoder för att skapa erfarenhetsutbytesgrupper och mentorshem för jour- och
1799 familjehem
- 1800 4. Förbättra tillgängligheten och bemötandet för aktörer i det civila samhället som engagerar
1801 sig i sociala frågor
- 1802 5. Säkra en långsiktig finansiering till kvinnojourerna för ett bättre stöd till utsatta kvinnor
- 1803 6. Att kommunerna säkerställer för att våldtäktsutsatta snabbt får kvalificerat stöd
- 1804 7. Att finansiering av PrevenTell säkerställs
- 1805 8. Utveckla metoder för långsiktig och effektiv samverkan med civilsamhället

1806

1807 **8.6 Fler jour- och familjehem**

1808 Det finns en stor brist på jourhem och familjehem i länet. Välfungerande jourhem och familjehem är
1809 nödvändiga för att barn som växer upp i otrygga förhållanden ska få en trygghet i tillvaron och en ny
1810 chans till en uppväxt som skapar en trygg vuxen. Därför behöver länets alla kommuner intensifiera
1811 arbetet med att få fler lämpliga familjer att välja att bli jour- eller familjehem. Centerpartiet vill
1812 därför att socialtjänsten ska utveckla metoder för att skapa erfarenhetsutbytesgrupper och
1813 mentorshem för dem som funderar på att bli jour- eller familjehem och som också kan vara stöd för
1814 dem som är det.

1815

1816 8.7 Nyttja kraften i det civila samhället

1817 Centerpartiet tror på det civila samhället. Allting behöver inte ordnas av kommunala tjänstemän. Ett
1818 exempel är ungdomsverksamhet. Vi anser att kommunerna bör tillhandahålla samlingslokaler.
1819 Verksamheten i lokalerna kan i högre utsträckning byggas på föreningar, ideella krafter och
1820 ungdomarna själva. Lokaler och platser som kan skapa kreativa miljöer för våra unga är många
1821 gånger att föredra framför lokaler som är helt färdigställda från dag ett.

1822

1823 9. En trygg region fri från brott och extremism

1824 Det borde vara en självklarhet att du som bor i Stockholmsregion ska kunna känna dig trygg i det
1825 område där du lever och bor. Att du aldrig ska behöva se dig över axeln på väg hem från
1826 tunnelbanan. Att du ska kunna vara helt säker på att polis, ambulans och brandkår kommer när du
1827 behöver dem. Att du ska vara fri att leva det liv du vill, oavsett varifrån du kommer eller oavsett var
1828 du bor någonstans. Tyvärr är det inte så idag. I vissa områden har så kallade moralpoliser tagit på sig
1829 själva att kontrollera människors beteende och polariseringen i samhället ökar. Polis och ambulans
1830 har svårt att rycka ut i vissa delar av vår region på grund av våld och stenkastning.

1831 Detta är helt oacceptabelt! Vi kan inte gå med på att det finns människor som år ut och år in lever i
1832 ett område där samhällets lagar och regler inte gäller. Att du ska behöva känna sig orolig för att
1833 brandkåren inte kommer fram ifall det börjar brinna i lägenheten. Att du inte vet om ambulansen
1834 kommer i tid ifall det händer en olycka. Att du ser dina barn hänga med äldre kriminella. Att du är
1835 orolig för att möta hot och våld för att du klär dig som du vill. Att se närbutikerna slå igen därför att
1836 butiksinnehavaren tröttnat på hot, våld och rån.

1837 När samhället inte tar tag i brott som sker systematiskt i vissa bostadsområden är inte bara ett svek
1838 mot de människor som drabbas utan också mot de värderingar och lagar som vi bygger vårt samhälle
1839 på. Det är dags att vända på utvecklingen. Men det kommer att ta tid och det kommer krävas en
1840 mängd insatser för att på allvar inkludera de så kallade utanförskapsområdena i vårt gemensamma
1841 samhälle. Det som krävs är dels förebyggande arbete, både från kommunen och från polisen. Men
1842 också en ökad närvaro av polis på plats. Brott som sker måste klaras upp och de ansvariga ställas
1843 inför rätta. Vi vill ge mer resurser till polisen för att de ska klara detta.

1844 Kommunerna kan göra mycket mer för att samordna det brottsförebyggande arbetet, inte minst
1845 genom samarbete med det lokala näringslivet. Vi vill ge kommunerna ett tydligt ansvar för just detta.
1846 Det måste också bli tydligare för den som drabbas av brott vad man har rätt till i form av stöd och
1847 rådgivning.

1848 En personlig lots kan vara ett stöd för den som vill lämna en kriminell livsstil bakom sig. Även ett
1849 bättre samarbete mellan kommunen och kriminalvården efter avtjänat straff behövs.

1850 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 1851 1. Dra in alla former av bidrag till organisationer som inte respekterar demokrati, alla
1852 människors lika värde och jämställdhet
- 1853 2. Ha en närvarande polis i hela regionen och säkerställ att det finns fler poliser i våra förorter
- 1854 3. Bidra till fler insatser mot kriminalitet genom att öka såväl kommunernas som polisens
1855 brottsförebyggande kapacitet och ge kommunerna ett tydligt och lagstadgat
1856 brottsförebyggande ansvar

1857 4. Erbjud en personlig lots till den som vill lämna en kriminell livsstil bakom sig och stärk
1858 samarbetet mellan kommunen och kriminalvården efter att en person avtjänat sitt straff

1859

1860 10. Integration och inkludering

1861 Sverige har i en allt mer orolig värld och under lång tid tagit emot och erbjudit skydd åt flera nya
1862 invånare i form av studenter, arbetskraftsinvandrare, flyktingar och deras anhöriga. Människorna
1863 som kommer hit och får stanna har inte bara en möjlighet att leva i fred och frihet utan tillför också
1864 stora värden till vårt samhälle. Att vi blir fler är en tillgång vi inte har råd att förringa eller försumma.
1865 Flera viktiga branscher i samhället lider brist på kvalificerad arbetskraft och frågan om en snabb
1866 validering av personers yrkeskunskaper är därför högaktuell.

1867 Integrationsfrågorna har de senaste åren fått ett omfattande utrymme i den svenska debatten,
1868 främst på grund av det stora antalet asylsökande 2015. Frågor om hur väl anpassad arbetsmarknaden
1869 är för att möta ett ökat inflöde av människor i arbetsför ålder, hur vi etablerar en bra anpassad
1870 skolgång, sjukvård och bostäder samt hur vi ska skapa trygghet och möta rasism ligger högt på
1871 agendan i den politiska debatten, men är också något som dagligen diskuteras runt köksbord och i
1872 fikarum runt om i vår region.

1873 Centerpartiet vill ge människor som flyr från krig, våld och förtryck ett bättre liv. Men för att det ska
1874 bli verklighet finns det många utmaningar i vårt samhälle som vi behöver ta tag i. Det handlar om
1875 utanförskap, trösklar på arbetsmarknaden och inte minst om att öppna vägar in i det svenska
1876 samhället och att stänga vägar som leder bort från det.

1877

1878 10.1 En väl fungerande integration

1879 Centerpartiet vill genom obligatorisk samhällsinformation för asylsökande och nyanlända bidra till en
1880 ökad förståelse av hur vårt samhälle fungerar samt vilka rättigheter och skyldigheter som finns i vårt
1881 samhällskontrakt. Denna obligatoriska samhällsinformation ska ges direkt vid ankomst till Sverige där
1882 frågor kring jämställdhet, demokrati, barns rättigheter, sexualitet, HBTQ-frågor med mera lyfts upp.
1883 Vi vill erbjuda stöd till civilsamhällets aktörer, föreningar och idrottsorganisationer för att stärka
1884 arbetet med jämställdhet, för inkluderande religion och mot hederskultur. En fritidscheck skulle göra
1885 att fler får möjligheten att delta i fritidsaktiviteter, träffa människor med gemensamma intressen och
1886 dessutom stötta föreningar. Fritidschecken ger barn och unga möjligheten att välja en fritidsaktivitet
1887 genom en check som föreningen sen kan lösa in hos kommunen.

1888 Kommunernas roll i integrationsarbetet är viktigt och bör synliggöras. Integration handlar om allt från
1889 skola, kultur och fritid, socialtjänst till vuxenutbildning och arbetsmarknad. Det kräver flera åtgärder
1890 som involverar flera områden och görs parallellt. Integrationsarbetet måste genomsyra hela
1891 kommunens arbete. Kommunerna måste se hur mycket organisationen spelar roll för huruvida
1892 integrationen underlättas eller försvåras och de måste organisera sig på ett sådant sätt som tar bort
1893 de strukturella hinder som finns och möjliggöra en snabbare etablering för individerna i samhället.

1894 Kommunerna kan göra mycket för att undanröja hinder för integration och för att underlätta. Men
1895 kommunerna varken kan eller bör göra allt. Det finns många organisationer och föreningar som varje
1896 dag gör fantastiska insatser för integrationen. Att stötta och samarbeta med civilsamhället är ett
1897 jättebra sätt att inkludera alla i lokalsamhället. Civilsamhällets kulturföreningar, idrottsföreningar,
1898 studiecirkel och hembygdsföreningar är de som är närmast befolkningen och har därmed bra

1899 redskap för att kunna få till en långsiktig, fungerande integration. Utan att lägga sig i, men genom att
1900 samverka och stötta, kan kommun och landsting göra mycket för att stärka civilsamhällets insatser
1901 för integrationen.

1902 En tragisk konsekvens av vårt lands byråkrati och dåliga samarbete mellan myndigheter och
1903 kommuner är att många flyktingar som påbörjat en väl fungerande integrationsprocess och kommit
1904 att bli en del av det lokala samhället tvingas flytta till helt nya platser. Det är upprivande både för
1905 familjer och ensamkommande barn och unga som drabbas och det skadar integrationen i samhället.
1906 Vårt förslag om att kommunerna tar över ansvaret för boenden under asylfasen löser delvis detta
1907 problem. Under tiden krävs nya sätt att lindra konsekvenserna för både individ, men också för
1908 civilsamhälle och kommuner. Centerpartiet menar att asylsökande bör få en kommunplacering vid
1909 inskrivning på Migrationsverket. Vi vill även ge Migrationsverket i uppdrag att se över hur familjer
1910 och enskilda som måste flyttas från ett boende kan få bo kvar i samma kommun eller i närområdet. I
1911 den mån det är möjligt borde även asylsökande som får uppehållstillstånd placeras så nära det
1912 boendet de hade under asylprövningen som möjligt.

1913 Det är viktigt att alla kommuner är med och ta ett ansvar kring mottagande av asylsökande och
1914 nyanlända. Det är en förutsättning för att ett kostnadseffektivt mottagande, ur individperspektiv och
1915 ur ett ekonomiskt. Historiskt har de flesta asylboenden förlagts på landsbygden, utan att arbete har
1916 gjorts för att skapa möjligheter för människor att stanna kvar på landsbygden. Landsbygden behöver
1917 fler invånare och de mindre kommunerna har i grunden bättre förutsättningar att vara med och
1918 inkludera de nyanlända i samhället. Även de nyanlända skulle få en bättre chans att etablera sig och
1919 utveckla både språk och nätverk om man prioriterade arbetet med att få fler att bosätta sig i glesare
1920 befolkade kommuner runt om i Stockholm.

1921 Boende är en enormt viktig del i integrationen. Bostadsmarknaden i Stockholmsregionen är idag ett
1922 problem för en lyckad integration. Därför är det nödvändigt att se bostadspolitikens roll för en lyckad
1923 integration och det behövs stora reformer på bostadsmarknaden för att den ska bli mer rörlig och
1924 underlätta för folk att få ett eget boende.

1925 Migrationsverket behöver få en renodlad roll för myndighetsutövning för att kunna förkorta
1926 handläggningstiderna. Om ansvar för boende, språkundervisning och sociala insatser i asylfasen
1927 överförs till kommunerna så minskar administrationen på myndighetsnivå, på så sätt uppnås vinster
1928 för både integrationen och effektivisering av handläggning av ärenden.

1929 Genom att kommunerna blir huvudmän för det handfasta integrationsarbete ökar tillsynen och
1930 kvalitetssäkringen av de asylboenden som finns, vare sig de bedrivs i privat eller kommunal regi.

1931 Nästa viktiga steg är att säkerställa att systemen kring asylerättning och etableringsbidrag är
1932 synkade och att vi kommer ifrån dagens situation som innebär att det uppstår ett glapp mellan
1933 systemen som belastar de kommunala verksamheterna. Detta kräver bland annat att
1934 Migrationsverket och Försäkringskassan har en gemensam hantering och att överlämningen av
1935 ärenden mellan myndigheter fungerar som den ska. Socialtjänstlagen behöver också förtydligas så
1936 att kommuner som idag tillämpar förskott på förmån som ett sätt att bemöta myndigheters
1937 tillkortakommande får ett starkare stöd för sitt arbete. Detta kan spara mycket stora summor för
1938 kommunerna varje år.

1939 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

1940 1. Införa en fritidscheck för att stötta föreningar och göra fritidsaktiviteter tillgängliga för fler

- 1941 2. Erbjudas stöd till idrottsföreningar, religiösa samfund och andra organisationer i hur de ska
 1942 hantera frågor kring jämställdhet
 1943 3. Införa obligatorisk samhällsinformation för asylsökande och nyanlända
 1944 4. Att Migrationsverket överlåter ansvaret för boende, sociala insatser och utbildning under
 1945 asylfasen till kommunerna och fokuserar på myndighetsutövning, d v s asylprövningar
 1946 5. Ersättningar till nyanlända under etableringsfasen betalas ut oberoende av inskrivning i
 1947 etableringsuppdraget så att det inte uppstår ett glapp

1948

1949 10.2 Jobb och arbetsmarknad

1950 Många utrikes födda har svårt att ta sig över trösklarna till den svenska arbetsmarknaden, vilket
 1951 bland annat illustreras av sysselsättnings- och arbetslöshetsstatistiken. Sysselsättningsgraden bland
 1952 utrikes födda är klart lägre än bland inrikes födda. Lägst är den bland lågutbildade och personer som
 1953 nyligen kommit till Sverige.

1954 I dag är grundregeln att en person som saknar uppehållstillstånd inte får arbeta, men en asylsökande
 1955 kan beviljas undantag. Centerpartiet vill vända på detta och låta alla asylsökande arbeta. Istället för
 1956 att arbetsförbud ska vara regel bör utgångspunkten vara att alla tillåts arbeta. Det ska dock fortsatt
 1957 vara möjligt att besluta om arbetsförbud, och sänkt dagersättning, för de personer som vägrar bidra
 1958 till att fastställa sin identitet eller som bryter mot lagar och regler. Det enda en asylsökande ska
 1959 behöva för att få jobba är ett bevis på att man registrerats som asylsökande hos Migrationsverket.

1960 Sedan 1 januari 2017 har regeringen tagit bort möjligheten att göra praktik som asylsökande.
 1961 Möjligheten att göra praktik har varit en fungerande väg till ett jobb. Därför vill vi återinföra den
 1962 möjligheten för asylsökande. Det bör också bli lättare för företag att erbjuda, och för asylsökande att
 1963 få tillgång till, praktikplatser.

1964 Det finns för många olika typer av bidrag till arbetsgivare som anställer personer som står långt ifrån
 1965 arbetsmarknaden. Det är kostnadsdrivande, krångligt och dysfunktionellt. Detta vill vi förändra och
 1966 förenkla genom ett mer enhetligt system.

1967 Vägen till att bli företagare är för många ett väldigt bra men ofta krångligt sätt att skaffa sig en egen
 1968 försörjning på. Komplicerade skatteregler gör det svårt för vem som helst att starta och driva ett
 1969 företag. Därför vill vi att det ska vara möjligt att starta instegsföretag. Vid varje försäljning dras 25
 1970 procent i skatt och det är den enda skatten företagaren betalar. Det fungerar som en enskild firma
 1971 och med en omsättning på högst 250 000 kr. Många som invandrat till Sverige väljer i dag att bli
 1972 egenföretagare då de har svårt att få en anställning. Detta förslag skulle underlätta för dem och alla
 1973 andra som vill starta och driva ett eget företag.

1974 Samtidigt som vi renoverar och utvecklar våra miljonprogramsområden kan vi också utveckla
 1975 människorna som lever där. Vi vill i högre grad släppa in lokala entreprenörer vid renovering och
 1976 nybyggnation och även bereda plats för arbetspraktisk träning för närboende. Vi vill ställa krav på
 1977 praktik- och arbetsträning vid alla offentliga byggprojekt. Idag saknas arbetskraft i byggsektorn
 1978 samtidigt som framförallt människor med utländsk bakgrund, är arbetslösa. Vi tror att många av dem
 1979 kan komma i jobb, inte minst i byggsektorn och vill därför förbättra matchningen på arbetsmarknaden
 1980 för byggsektorn.

1981 Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:

- 1982 1. Flytta över etableringsuppdraget till kommunerna

- 1983 2. Att alla asylsökande ska ha rätt att arbeta. Undantag kan göras för de som inte samarbetar
 1984 med svenska myndigheter
 1985 3. Att det ska gå att växla från att vara asylsökande till arbetskraftsinvandrare eller
 1986 högskolestuderande
 1987 4. Stärka möjligheten för nyanlända att enkelt kunna starta och driva företag
 1988 5. Göra det möjligt att starta ingångsföretag där en schablonskatt dras vid varje försäljning.
 1989 6. Förbättra möjligheten att få lån för att starta företag
 1990 7. Att verksamhetsstödet till organisationer som arbetar med företagsrådgivning riktad mot
 1991 kvinnor skall stärkas
 1992

1993 10.3 Utbildning är nyckeln till integration

1994 Utbildning är nyckeln för framgångsrik integration. Centerpartiet vill att alla nyanlända ska få en
 1995 obligatorisk introduktion för att lära sig hur det svenska samhället fungerar. Denna utbildning ska
 1996 erbjudas redan i asylofasen, vara anpassad för de asylsökande och avhandla frågor kring jämställdhet,
 1997 demokrati, hederskultur, barns rättigheter, sexualkunskap och HBTQI-rättigheter.

1998 Forskning visar att ett upprätthållande av modersmålet är positivt när man ska lära sig ett nytt språk.
 1999 Centerpartiet vill möjliggöra undervisning av ämnen på modersmål i grundskolan, dels för att minska
 2000 tiden som barn kommer in i den ordinarie undervisningen, men också för att hålla igång och utveckla
 2001 modersmålet. Detta kan radikalt snabba upp nyanlända barns utbildningsresultat.

2002 De människor som är på flykt och som har sökt sig till Sverige bär ofta med sig svåra upplevelser,
 2003 otrygghet och ibland till och med PTSD. Det visar sig i skolarbetet för många barn och då speciellt för
 2004 de ensamkommande barnen som förväntas att snabbt lära sig vårt språk och ta till sig annan
 2005 undervisning. Därför behöver vi individualisera undervisningen för att säkerställa att inget barn
 2006 lämnas utan adekvat utbildning och stöd.

2007 Vi vill att elever som går på högstadiet eller gymnasiet ska kunna få utbildning i faktaämnen på sitt
 2008 eget hemspråk. På så vis lär de sig ämnet snabbare och får bättre förutsättning att avsluta sin
 2009 utbildning. Dessutom kan utbildade lärare från dessa länder snabbt få jobb, och därmed försörjning
 2010 och kolleger så att även de kommer in snabbare i samhället. Undervisning i svenska och engelska ska
 2011 däremot ske mer intensivt som ett helt separat ämne med svensktalande lärare.

2012 Introduktionsprogrammet i grund- och gymnasieskolan måste fortsätta utvecklas. Centerpartiet i
 2013 Stockholmsregionen vill se att samhällsorienteringen och det svenska språket blir de viktigaste
 2014 tyngdpunkterna i programmet. Analfabeter ska få mer tid i skolan och vistas mindre på
 2015 förläggningarna, så att även de kan få en nystart och chans att läsa in grundskolan med godkända
 2016 betyg.

2017 Eftersom kommunerna är huvudmän för grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning är de även
 2018 ansvariga för att validera människors gymnasiekompetens. Men alla gymnasieskolor kan inte
 2019 förväntas veta hur man ska validera gymnasiekompetens från världens alla länder. Risken för att den
 2020 validering man får beror mer på vilken kommun som validerar än på vilket betyg man har är också
 2021 överhängande. Eftersom kursplanerna nästan helt är nationella vill Centerpartiet att en statlig
 2022 myndighet ska sköta valideringen. Det skulle inte inskränka på det kommunala huvudmannaskapet,
 2023 men ge en snabbare, bättre och mer överskådlig process för valideringen av gymnasiekompetens.

2024 Kvaliteten i svenska för invandrare (SFI) är helt otillräcklig i dag och leder inte till tillräckliga resultat.
 2025 Samtidigt finns det privata och ideella utbildningsanordnare som är framgångsrika i att lära ut språk.
 2026 Men studerande inom SFI har inte möjlighet att välja en annan utbildningsanordnare än kommunen

2027 eller de anordnare kommunen upphandlat. Genom att betala för resultat, införa valfrihet för de
2028 studerande och öppna upp för konkurrens mellan nya, potentiellt bättre utbildningsanordnare kan
2029 kvaliteten inom SFI höjas. Vi vill därför införa en SFI-peng som betalas ut till dem som kan leverera
2030 resultat och som baseras på den studerandes utgångsläge och förutsättningar.

2031 Förkunskaperna varierar stort mellan nyanlända vilket kräver en flexibel utformning av utbildningen
2032 där olika nyanlända har olika behov. I vissa fall behövs mer undervisningstid medan i andra fall
2033 behövs stöd för att komma ut i samhället och praktisera språket. Dessutom är vägen från nyanländ
2034 till nyanställd väldigt uppdelad. Efter asyltiden får man läsa samhällsinformation, sedan SFI, därefter
2035 yrkessvenska, sedan yrkesvux – allt detta tar lång tid. Dessa utbildningar borde kunna läsas parallellt i
2036 högre grad så att den studerande snabbare kan komma ut på arbetsmarknaden. Även
2037 lärlingsprogram för nyanlända skulle underlätta integrationen och göra att fler kommer ut i jobb
2038 tidigare.

2039 De så kallade SFX-utbildningarna, som riktar sig till nyanlända med yrkesutbildning och där
2040 språkinläring ofta sker direkt på arbetsplatser, bör utvecklas och finnas i fler kommuner. Vi vill
2041 också att SFI samverkar med folkhögskolan och vuxenutbildningen för att nyanlända ska kunna få ut
2042 maximal nytta av etableringstiden och snabbt integreras i samhället och komma ut i jobb.
2043 Stockholmsregionens starka och heterogena näringsliv måste få vara en del av integrationsarbetet.

2044 Vi måste också göra det mer attraktivt att utbilda sig till SFI-lärare, genom att göra det till en naturlig
2045 vidareutbildning för lärare.

2046 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2047 1. Att alla nyanlända ska få en obligatorisk samhällsintroduktion för att lära sig hur det svenska
2048 samhället fungerar. Denna utbildning ska erbjudas redan i asylfasen
- 2049 2. Ge en statlig myndighet ansvar för validering av gymnasiekompetens
- 2050 3. Underlätta kompetensförsörjning med fler lärlingsplatser på yrkesutbildningarna
- 2051 4. Tillåt personer med lärarkompetens från andra länder att undervisa i sina ämnen på sitt eget
2052 hemspråk
- 2053 5. Göra vägen från nyanländ till nyanställd kortare genom att reformera SFI och göra
2054 yrkesutbildningar till en naturlig och integrerad del av svenskundervisningen
- 2055 6. Införa en SFI-peng för mer effektiv språkintröduktion till nyanlända
- 2056 7. Erbjud SFI och annan relevant utbildning i svenska från första dagen i Sverige
- 2057 8. Att SFX-utbildningar med språkinläring direkt i yrket ska finnas tillgängliga i fler kommuner
- 2058 9. Stärka samverkan mellan SFI, vuxenutbildningen och folkhögskolorna, näringsliv och
2059 föreningsliv
- 2060 10. Arbeta för att nyanlända ska ha tillgång till praktikplatser
- 2061 11. Att nyanlända som är analfabeter får tillgång till extra stöd inom SFI med fler
2062 utbildningstimmar
- 2063

2064 11. Utbildning i världsklass

2065 För Centerpartiet är skolan avgörande för att skapa förutsättningar för alla barn och unga att nå sin
2066 fulla potential. Vi tror på människans kraft och möjlighet att bidra till samhället. För att varje
2067 människa ska kunna växa krävs en skola som skapar likvärdiga förutsättningar för alla.

2068 Att kunna läsa, skriva, räkna och förstå sin omgivning är grunden för det fortsatta lärandet. Det är
2069 också grunden för ett demokratiskt samhälle, där varje individ ska få börja sitt vuxna liv med en

- 2070 likvärdig utbildning. Varje skola i Stockholmsregionen ska se till att alla elever lämnar skolan med
2071 godkända betyg och att ha uppnått målen.
- 2072 En god skola förutsätter ett fungerande ledarskap från professionen. Alla rektorer och lärare ska
2073 kunna utöva ledarskap, våga delegera arbetsuppgifter och styra undervisning och arbete efter
2074 uppsatta mål. All utbildning ska vara grundad i internationellt erkänd pedagogisk forskning och
2075 uppdateras löpande efter nya rön och erfarenhet. Vi ser också vilka skolor i regionen som har goda
2076 resultat och hög nöjdhet. De behöver få förutsättningar för att expandera så att fler elever kan få en
2077 bra skolgång.
- 2078 Genom att införa daglig motion och rörelse under skoltid för alla barn i för- och grundskola mår
2079 eleverna bättre och inläringen ökas.
- 2080 Centerpartiet i Stockholmsregionen värnar valfriheten och vill se en mångfald av aktörer. Därför
2081 behövs det friskolor som gör att elever och föräldrar kan välja den skola som passar just dem. Vi vill
2082 minska det byråkratiska krånglet så att såväl fristående som kommunala skolor kan verka på lika
2083 villkor. Den ökade konkurrensen bidrar till att kvaliteten i skolan höjs överlag. Det är något som
2084 gynnar hela samhället, både elever, föräldrar och lärare.
- 2085 Skolan är både en arbetsplats och en plats för lärande. Tryggheten i skolan är viktig för eleverna,
2086 lärarna och övrig personal och för att skolan ska klara sitt huvuduppdrag att ge alla elever goda
2087 kunskaper och förutsättningar vidare i livet.
- 2088 För oss är det viktigt att varje elev får utvecklas utifrån sina förutsättningar till lärande. Den
2089 framgångsrika skolan skapas i mötet mellan lärare och elev. Det är lärarna som gör den stora
2090 skillnaden och som är allra viktigast för elevens möjligheter att lyckas i skolan. Därför vill vi att
2091 makten över skolan till stor del ska ligga hos lärare och rektorer. Alla skolor gynnas av en varierad
2092 elevsammansättning där barn och unga med olika bakgrunder och erfarenheter möts.
- 2093 Det är viktigt att komma ihåg att det är främst är boendesegregationen och låg kunskap om det fria
2094 skolvalet som orsakar segregation i skolan, inte att vissa skolor är bättre än andra. Skolor med låga
2095 resultat måste kunna lyftas med snabba åtgärder eller stängas ned oavsett om det är en kommunal
2096 eller fristående skola. Kvaliteten på alla skolor ska vara hög och vi måste säkerställa uppföljning och
2097 åtgärder om skolor inte når upp till de krav som ställs. Det förutsätter konkurrens och att vi får fler
2098 spetskolor som kan lyfta elever, lärare och skolsektorn i Stockholmsregionen.
- 2099 För att det fria skolvalet ska bidra till att öka mobilitet och minska segregation är det viktigt att alla
2100 familjer nås av information och får förståelse för de möjligheter som finns. Det är också viktigt att alla
2101 kommuner tar ett fullt ansvar för att information och rådgivning ska finnas tillgänglig till familjer om
2102 hur det fria skolvalet fungerar. Därför vill Centerpartiet i Stockholmsregionen införa ett aktivt skolval
2103 för alla familjer.
- 2104 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**
- 2105 1. Att alla skolor ska ha en hög grundnivå på utbildning
 - 2106 2. Se fler skolor med riktigt hög kvalitet
 - 2107 3. Värna professionen inom skolan
 - 2108 4. Införa daglig motion och rörelse under skoltid för alla barn i för- och grundskola
 - 2109 5. Uppmuntra en blandad elevsammansättning i alla skolor
 - 2110 6. Värna och utveckla det fria skolvalet
 - 2111 7. Att kommuner i Stockholmsregionen inför aktivt skolval för alla familjer från årskurs fyra

2112

2113 11.1 Trygg och kreativ förskola

2114 Barn tillbringar en stor del av sina första år i förskolan. Att förskolan är en trygg miljö är avgörande
2115 för att barnen ska utvecklas till trygga individer.

2116 För att barn ska växa upp till trygga individer, och för att främja barns lärande krävs satsningar på
2117 små grupper och tillräckligt med förskollärare. En förskola med en god pedagogisk miljö är också ett
2118 viktigt verktyg för att effektivt lära sig språk och färdigheter som lägger en god grund för att klara
2119 målen i grundskolan. En av de viktigaste faktorerna för en bra pedagogisk verksamhet är välutbildad
2120 och kunnig personal. Idag har Stockholms län den lägsta andelen personal i förskolan med
2121 pedagogisk högskoleutbildning i landet, endast 30 procent. Vi kommer därför arbeta för
2122 kompetensutveckling av förskolepersonal som idag inte har rätt utbildning.

2123 Med ett arbetsliv som blir mer flexibelt så behöver välfärden också följa efter. Familjedaghem är ett
2124 populärt alternativ till förskola i tidigare ålder och vi säkra att alla familjedaghem är kvalitativa och
2125 bra verksamheter. Vi vill också se att alla kommuner har goda möjligheter till nattförskolor, "nattis",
2126 och barnpassning i hemmet på obekväma tider.

2127 När det utvecklas nya bostadsområden är det otroligt viktigt att alltid planera för förskolor och
2128 grundskolor. Barn har rätt till en trygg förskola så nära hemmet som möjligt.

2129 Den utemiljö som barn i förskolan och grundskolan vistas ska vara kvalitativ, giftfri och så fri från
2130 förorenad luft som möjligt. När det i täta stadsmiljöer inte går att tillgängliggöra naturmark i
2131 anslutning till förskolor så bör det kunna lösas med kompensatoriska åtgärder som exempelvis gröna
2132 tak. Skolgårdar i täta stadsmiljöer bör öppnas för alternativa användningsområden på kvällar och
2133 helger. Sport, kulturevenemang, marknader eller uteserveringar skulle kunna vara sådana
2134 användningsområden.

2135 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2136 1. Arbeta för att öka personaltätheten i förskolan och nå en hög andel pedagogiskt utbildad
2137 personal
- 2138 2. Att personal som idag saknar utbildning ges möjlighet för utbildning i samarbete med
2139 högskolan, till exempel genom lärlingsprogram eller deltidstudier
- 2140 3. Se ökad översyn av och kvalitetssäkra pedagogisk omsorg (familjedaghem)
- 2141 4. Bygga ut möjligheten till barnomsorg på kvällar, nätter och helger och möjliggöra
2142 barnpassning i hemmet för de familjer där föräldrar arbetar obekväma tider

2143

2144 11.2 Eleven i grundskolan

2145 Alla elever ska uppnå sin fulla potential. Det innebär inte nödvändigtvis att alla får sin undervisning
2146 på samma sätt. Elever med mer utmanande förutsättningar behöver mer tid och stöd, samtidigt som
2147 elever med särbegåvning behöver stimulans. Skolan måste vara flexibel för att skapa
2148 utbildningsmöjligheter som är anpassade efter elevernas olika utvecklingstakt. Det kan handla om att
2149 nivågruppera kärnämnen efter kunskap eller se över hur man delar in årskurserna. Det ska i skolan
2150 vara tydligt vad som krävs av eleven och vara enkelt att tillgodogöra sig information om hur de kan
2151 utvecklas.

2152 Nya branscher och ett samhälle i förändring fordrar en undervisning som ger relevanta och
2153 uppdaterade kunskaper. I vissa fall handlar det om goda grundkunskaper. I andra fall kan det handla

2154 om nya ämnen som måste till. Vi vill höja nivån på lärandet och barns mående genom att införa fler
2155 undervisningstimmar i matematik, idrott och programmering. Så förbereder vi våra barn för
2156 framtiden och höjer kvaliteten i hela utbildningsväsendet.

2157 Förutom den rent pedagogiska verksamheten krävs också andra insatser från skolans sida.
2158 Centerpartiet i Stockholmsregionen vill garantera varje grundskoleelev tillgång till en god studie- och
2159 yrkesvägledning för att få hjälp med val till framtida studier eller yrke. För att vägledningen ska leda
2160 till hållbara val för individen och för att undvika kostsamma avhopp och programbyten i gymnasiet,
2161 behöver vägledningens roll stärkas och kvaliteten höjas. Elevhälsovården ska tas på allvar och vara
2162 likvärdig i alla regionens skolor.

2163 Under skoltiden är det många som engagerar sig i föreningslivet, genom elevkårer, idrottslag och
2164 intresseföreningar. Vi vill stärka möjligheterna för elever så att initiativ tas tillvara och engagemang
2165 uppmuntras. Skolorna måste kunna vara flexibla i att ge ledigt för aktiviteter och stödja
2166 kompletterande undervisning för de som missar ordinarie utbildningstillfällen.

2167 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2168 1. Se att alla elever får utvecklas efter sina egna förutsättningar
- 2169 2. Att fler skolledare och lärare utbildas i hur man motverkar mobbning
- 2170 3. Öka vårdnadshavares samverkan med skolan
- 2171 4. Att varje elev ska ha tillgång till studie- och yrkesvägledning av god kvalitet
- 2172 5. Att alla skolor uppmuntrar ideella engagemang kopplat till skolan
- 2173 6. Öka resurserna till skolhälsovården och arbetet mot psykisk ohälsa
- 2174 7. Öka antalet timmar i undervisningen generellt och ge skolor möjlighet att satsa på
2175 exempelvis mer idrott, mer matematik eller programmering
- 2176 8. Stärka fritidsverksamheten i skolan genom att påvisa dess kompletterande styrkor enligt
2177 devisen "lärande hela dagen"

2178

2179 **11.3 En attraktiv gymnasierregion**

2180 Centerpartiet värnar den gemensamma gymnasierregionen i Stockholms län. Den har stärkt elevernas
2181 valfrihet och möjlighet att välja den skola som passar eleven bäst oavsett var i regionen den ligger.

2182 För att regionen ska fungera krävs en noggrann planering av antalet gymnasieplatser och en
2183 samordning mellan kommunerna i samverkan med fristående huvudmän. Fram till 2030 ökar antalet
2184 gymnasieelever i regionen med 40 procent enligt KSL. Det skapar utmaningar för regionen. Vi måste
2185 säkerställa att det finns tillräckligt med studieplatser i länet. Vid för få platser eller en ojämn
2186 geografisk fördelning riskerar vi att få en utslagning av svaga elever som hänvisas till skolor med
2187 långa pendlingsavstånd från hemmet. Vi vill att de elever som har störst behov av stöd och
2188 motivation får plats på en skola de känner sig trygga i.

2189 Centerpartiet i Stockholmsregionen vill stärka kvalitén och attraktivitet på yrkesprogrammen i länet.
2190 Utbildningarna måste skapas i nära samarbete med branscherna för att kunna ge en utbildning som
2191 leder till jobb. Vi måste säkerställa att alla elever som går yrkesprogram får rätt till sina praktikplatser
2192 med bra handledning. Det ger eleverna rätt kunskaper inför arbetslivet och goda kontakter inför
2193 framtiden.

2194 Att många gymnasieelever väljer att studera vidare är positivt. Elever behöver dock ha kunskap om
2195 vilka högskolor och program som finns tillgängliga. Större samordning mellan gymnasieskolor och

2196 högskolor behövs. Vi vill se fler forum där blivande studenter kan komma i kontakt med universitet
2197 och högskolor.

2198 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2199 1. Värna och utveckla den gemensamma gymnasiregionen i Stockholm
- 2200 2. Höja statusen på yrkesprogrammen genom krav på praktikplatser i nära samarbete med
2201 branscherna
- 2202 3. Se fler mötesplatser för universitet, högskola och våra högskoleförberedande gymnasieskolor

2203

2204 [11.4 Trygghet i skolan](#)

2205 Inga barn eller ungdomar ska ha en klump i magen när de går till skolan. Att tillgodogöra sig
2206 kunskaper ter sig omöjligt om inte alla känner sig trygga i skolmiljön. Skolors huvudmän måste få fler
2207 effektiva resurser och kunskaper för att möta ungas otrygghet i skolan. För att möta utvecklingen
2208 behöver lärare, kuratorer och skolledares kompetens om hur dagens mobbning ser ut i en
2209 digitaliserad vardag också öka.

2210 Den faktor som mer är kanske något annat förklarar varför människor hamnar i kriminalitet är att de
2211 misslyckas med skolarbetet. Centerpartiet vill stärka arbetet mot mobbning och våld i skolan genom
2212 en tydlig lokal struktur på varje skola för att förebygga, upptäcka och hantera incidenter på skolan.
2213 Samma regler som gäller i övriga samhället ska också gälla i skolan. Men samtidigt behöver skolan
2214 också ta hänsyn till sådant som händer utanför lektionstid. Vi vill att varje skola har ett strategiskt och
2215 operativt värdegrundsarbete för internetanvändning för att bland annat förebygga mobbning och
2216 kränkningar som sker på nätet.

2217 Att känna sig trygg i skolan är en förutsättning för lärande och att utvecklas som individ. Elevens
2218 upplevelse av trygghet måste alltid stå i centrum och varje elevs upplevelse måste respekteras.
2219 Mobbning är en av de värsta sakerna som barn och unga utsätts för. Det ska alltid vara oacceptabelt.
2220 Det är inte offret för mobbning som ska behöva byta skola. Det är aldrig offrets fel att man blir
2221 mobbad. Att förebygga incidenter är en investering för framtiden, och Centerpartiet vill prioritera att
2222 tidigt upptäcka stödbehov och sätta in insatser i rätt tid. Nolltolerans mot brott och kränkningar ska
2223 gälla. Inte bara för allvarliga fall av våld eller mobbning utan också sexuella eller andra kränkningar.
2224 Alla brott ska polisanmälas och anmälas till rektor. Den personal som inte anmäler brott ska kunna få
2225 arbetsrättsliga reprimander eller hårdare åtgärder för det.

2226 Precis som att skolan ska vara säker så måste vägen till och från skolan vara säker. Barn och unga
2227 måste kunna gå, cykla och åka kollektivt tryggt till och från skolan. Vi vill se en inventering av
2228 trafikmiljöerna kring våra skolor, göra dem tryggare och generellt sänka hastigheterna i närheten av
2229 skolor och skolgårdar.

2230 Psykisk ohälsa drabbar fler och fler unga, framförallt tjejer. Psykisk ohälsa kan bli ett livslångt
2231 handikapp om stöd och behandling inte ges i tid. Det handlar om att mer resurser behövs för att få
2232 bort köer, stödja i skolmiljöerna men också för att kunna upptäcka barn och unga som mår dåligt
2233 utan att berätta det. Det är av största vikt att vi vänder den här trenden. Skolhälsovården och lärare
2234 behöver ta ett större ansvar och få utökade resurser för att hjälpa unga som mår dåligt.
2235 Sjuksköterska och kurator ska finnas tillgänglig när en elev behöver hjälp, råd eller stöd.
2236 Elevvårdsteam är en viktig del av elevvårdshälsan tillsammans med antimobbningsinsatser och
2237 likabehandlingsplaner. Skolan ska aktivt jobba mot droger och kriminalitet. Där har elevvårdsteam
2238 en stor roll i att följa upp elevers utveckling så att de kan fullgöra sin utbildning.

2239 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2240 1. Öka antalet vuxna i barnens vardag i skolan
2241 2. Stärka resurserna till elevvård
2242 3. Att varje skola ska ha en trygghetsansvarig som leder arbetet mot våld och kränkningar (309)
2243 4. Vi vill att varje skola har ett strategiskt och operativt värdegrundsarbete för
2244 internetanvändning för att bland annat förebygga mobbning och kränkningar som sker på
2245 nätet
2246 5. Införa en riktig nolltolerans mot brott i skolan där alla brottsliga handlingar polisanmäls, med
2247 tjänstemannaansvar för lärare och rektorer
2248 6. Att alla skolor ska ha system för att upptäcka och hantera incidenter

2249

2250 **11.5 En bra särskola**

2251 Alla barn och ungdomar ska ha möjlighet att vidareutbilda sig, oavsett förutsättningar. Centerpartiet i
2252 Stockholmsregionen vill att kommunerna bidrar till att fler regionala utbildningar för särskoleelever
2253 skapas. Med större samordning kan bättre och fler möjligheter för bra utbildningar skapas för
2254 särskoleelever.

2255 Idag finns få alternativ till vidareutbildning för de som genomgått särskolan. Vi vill se fler vägar till
2256 eftergymnasial utbildning, både på högskola och yrkesutbildningar. Undervisningen måste ske utifrån
2257 individens behov, varför en individuell studieplan behövs och mer lärarresurser. Det gäller också för
2258 specialskolan för döva och hörselskadade barn.

2259 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2260 1. Att alla ska ha rätt till eftergymnasial utbildning
2261 2. Att särskolan får mer resurser genom att regionens kommuner delar resurser
2262 3. Värna specialskolan

2263

2264 **11.6 Ökad frihet & flexibilitet för skolor**

2265 Ledarskapet i skolan måste stärkas. För att nå dit krävs givetvis arbete på nationell nivå, men även i
2266 kommunerna kan mycket göras genom att detaljstyra mindre, genom att sätta upp färre men
2267 tydligare mål och förbättrad uppföljning lokalt. Det ger skolledare möjlighet att fokusera på sitt
2268 centrala uppdrag - det som pedagogiska ledare och chefer.

2269 Genom lokala beslut behöver vi värna mångfalden av huvudmän och ge mer likvärdiga
2270 förutsättningar till kommunala likväl som fristående skolor. Kommunala skolor har i vissa, kommuner
2271 tillgång till allmänna nyttigheter och lokaler såsom sport- och simhallar. För att skolan ska vara
2272 likvärdig för alla elever behöver också gemensamma nyttigheter eller investeringar komma alla
2273 likvärdigt till del oavsett val av huvudman. Annars medverkar kommuner aktivt till att skapa en
2274 ojämlig resurstilldelning mellan sina elever.

2275 Det måste vara möjligt för huvudmän att dela på personal och andra skolgemensamma resurser. Idag
2276 är det alldeles för krångligt att dela på exempelvis en lärares tid. För att möjliggöra en flexibel
2277 verksamhet där rektorerna får fokusera på det pedagogiska ledarskapet vill vi förenkla för
2278 nytänkande lösningar.

2279 Det behöver vara möjligt för skolor att använda fjärrundervisning för att säkerställa tillgång till
2280 behöriga lärare eller specialkompetenser som höjer kvaliteten när andra alternativ inte finns eller där
2281 kostnaden blir betydligt lägre med bibehållen kvalitet.

2282 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2283 1. Ge rektorer bättre möjligheter att fokusera på det pedagogiska ledarskapet
- 2284 2. Minska regelkrånglet för att dela på lärarresurser
- 2285 3. Att fristående och kommunala skolor ges samma tillgång till kommunernas gemensamma
2286 nyttigheter
- 2287 4. Att skolor ges möjlighet att använda fjärrundervisning när det krävs för att bibehålla hög
2288 kvalitet i undervisningen

2289

2290 [11.7 Kompetensutveckling och kollegialt lärande](#)

2291 För att den svenska skolan ska hålla en hög kvalitet kräver det kunniga lärare som fortsätter att
2292 utvecklas under hela sin yrkesverksamma tid. I många ämnen är det viktigt för läraren att hålla sig
2293 uppdaterad om aktuell samhällsutveckling och forskning. Det är också centralt att som lärare kunna
2294 utvecklas inom sitt yrke för att de bästa lärarna ska vilja stanna kvar.

2295 Centerpartiet i Stockholmsregionen vill öka lärarnas möjlighet till vidareutveckling, skapa fler
2296 karriärvägar och göra det möjligt att forska som en del av sin tjänst. Redan 2019 kommer 60 000
2297 lärare att saknas i Sverige. Stockholmsregionen behöver möta denna utmaning och se till att lärare
2298 som idag arbetar stannar kvar och locka fler att välja läraryrket. Skolorna ska ha mandat att hitta
2299 effektiva och lokalt väl anpassade sätt att genomföra kompetensutvecklingen.

2300 Centerpartiet i Stockholmsregionen vill stärka utvecklingen och kvaliteten i skolan genom fler
2301 förstelärare och andra karriärtjänster, som kan ha utvidgat ansvar för den pedagogiska
2302 utvecklingen. Kollegialt lärande i lärarkåren ska främjas, då det både stärker ämneskunskaper och
2303 didaktisk kompetens. Stockholmsregionen ska vara drivande i utvecklingen så att hela läraryrket kan
2304 stärkas i landet. Det livslånga lärandet måste värnas.

2305 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2306 1. Ge fler lärare möjligheter till lönekarriär
- 2307 2. Att alla lärare får del av återkommande kompetensutveckling
- 2308 3. Att fler lärare ges möjlighet till förstelärarskap och andra karriärtjänster
- 2309 4. Möjliggöra för fler lärare att forska som del av sin lärartjänst
- 2310 5. Stärka det kollegiala samarbetet och lärandet inom skolan

2311

2312 [11.8 Mer flexibilitet i utbildningssystemet](#)

2313

2314 [11.8.1 Folkhögskolan](#)

2315 Potentialen är stor för att ge folkhögskolorna ett tydligare uppdrag för att korta vägen till
2316 arbetsmarknaden och skynda på en effektiv integration. Framförallt skolornas varierande
2317 utbildningsmodeller och ofta breda kontaktnät gör dem särskilt lämpade.

2318 Utbildningarnas upplägg och inriktning varierar stort och kan vara både förberedande för högre
2319 studier med högt studietempo, komplettering av eller hel gymnasieutbildning, eller
2320 yrkesutbildningar. Den ofta mer flexibla och individanpassade studiegången är en möjlighet för
2321 individer som av olika anledningar inte har funnit en plats i det ordinarie skolsystemet. Centerpartiet
2322 i Stockholmsregionen bejakar flexibiliteten hos folkhögskolor och alla individers rätt till det livslånga
2323 lärandet.

2324

2325 [11.8.2 Vuxenutbildning/Komvux](#)

2326 Stockholmsregionen har en relativt väl integrerad arbetsmarknad. Vuxenutbildningen är däremot
2327 inte alls integrerad i samma grad vilket försämrar möjligheten till en effektiv matchning av den
2328 kompetens som är efterfrågad.

2329 Kommunala gränser förhindrar utveckling och möjlighet till smalare och mer fokuserade
2330 vuxenutbildningar. Centerpartiet i Stockholmsregionen vill därför ha en gemensam
2331 vuxenutbildningsregion i Stockholms län med en auktorisering som är gemensam mellan
2332 kommunerna.

2333 Det ska finnas större möjligheter att starta fristående vuxenutbildning som kan tilldelas medel genom
2334 upphandling eller genom ett fritt val där resurser följer eleven på liknande sätt som inom det fria
2335 skolvalet i grund- och gymnasieskolan.

2336

2337 [11.8.3 Yrkeshögskolan](#)

2338 Arbetsförmedlingen är idag en bromskloss för att faktiskt få människor i arbete. Matchningen är dålig
2339 och det tar lång tid att få igång en arbetsmarknadsåtgärd för den enskilda individen. Därför vill vi att
2340 yrkeshögskoleutbildningar ska få ett större ansvar för jobbmatchning och vidareutbildning som leder
2341 till jobb.

2342 Yrkeshögskolan ska vara relevant och matcha den kompetens som arbetsmarknaden behöver.
2343 Centerpartiet i Stockholmsregionen verkar för att fortsatt ha en mångfald av aktörer och företag som
2344 kan driva utbildningarna framåt och utveckla dem vartefter behovet finns. Vi måste göra det lättare
2345 att samfinansiera yrkeshögskoleutbildningar mellan stat, kommun och företag. Privata företag ska
2346 inte möta ett för stort byråkratiskt krångel när de behöver starta en yrkeshögskoleutbildning. Vi
2347 måste möjliggöra för fler huvudmän, så att branscherna gemensamt kan ta ansvar och utbilda
2348 personal till bristyrken.

2349

2350 [11.8.4 Skärgårdsskolorna](#)

2351 Skolorna i skärgården har en särställning för lokalsamhällena. De är avgörande för att familjer ska
2352 kunna flytta ut och stanna i skärgården. För att kunna säkra en kvalitativ undervisning trots långa
2353 avstånd och lågt elevunderlag så behöver digitalisering och fjärrundervisning bli accepterade verktyg.
2354 Kommunerna behöver också arbeta mer över administrativa gränser än idag.

2355 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2356
- 2357 1. Stärka folkhögskolan med sin flexibla utformning som kompletterar utbildningsväsendet
 - 2358 2. Skapa en gemensam vuxenutbildningsregion i Stockholms län
 3. Stärka möjligheten till fristående vuxenutbildning med en gemensam auktorisation

- 2359 4. Att yrkeshögskoleutbildningar med nära koppling till branscherna stärks och att
2360 samfinansiering blir möjlig i högre grad
2361 5. Ge skärgårdsskolorna möjlighet att använda fjärrundervisning och samordna undervisning
2362 mellan kommunerna

2363

2364 11.9 En högskola i världsklass

2365 Den högre utbildningen i Sverige håller i många fall världsklass. Samtidigt finns det alltför många
2366 utbildningar och lärosäten som håller en undermålig kvalitet. Det vill vi ändra på.

2367 Några av Sveriges bästa högskolor, bland andra Handelshögskolan i Stockholm och Chalmers i
2368 Göteborg, drivs som privata stiftelser med ett till största delen offentligt uppdrag. Det minskar den
2369 statliga detaljstyrningen och kan uppmuntra till samverkan med näringslivet. Fler privata inslag i
2370 högskolan är positivt och därför borde helt privatfinansierade skolor kunna ansöka om
2371 examineringsrätt så länge de klarar kvalitetskraven.

2372 I och kring Stockholm finns flera av Sveriges och Europas ledande företag inom olika branscher.
2373 Många av dem och den offentliga sektorn har också behov av mer forskning eller kan vara stöd till
2374 lärosätena i forskningsfronten. Samverkan om finansiering av forskartjänster behöver därför bli
2375 bättre. Vi vill se mer av internationellt samarbete mellan såväl forskare som högskolor och
2376 universitet. Det stärker kompetensen i Stockholmsregionen och kan också skapa tillväxt genom att
2377 föra ut våra egna innovationer i världen.

2378 Stockholms län är geografiskt kluven på flera sätt. Det är tydligt både när det gäller arbetsmarknad
2379 och tillgången till högre utbildning. Centerpartiet vill därför se en långsiktig satsning för att ett
2380 lärosäte i länets södra delar uppnår sådan kvalitet att det kan ges universitetsstatus.

2381 Finansieringen och antalet studieplatser är en nyckelfaktor för kvaliteten på utbildningen. Alltför ofta
2382 prioriteras fler platser på bekostnad av kvalitet och koppling till forskning eller arbetsmarknaden. Det
2383 måste få ett slut.

2384 Fler studenter borde ges möjlighet att öka sin erfarenhet av arbetsmarknaden redan innan examen.
2385 Inom näringslivet är det redan vanligt, men detsamma behöver gälla offentlig sektor där flera också
2386 kommer att arbeta. Dessutom får kommunerna en bättre direkt kontakt med regionens lärosäten.

2387 Att KTH och Stockholms Universitet ligger i eller gränsar till nationalstadsparken försvårar
2388 möjligheten att bygga ut, inte bara utlärningslokaler, utan även bostäder nära campus. Detta måste
2389 bli lättare samtidigt som centrala värden för nationalstadsparken beaktas.

2390 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2391 1. Fler helt privatfinansierade skolor ska kunna ansöka om examineringsrätt så länge de klarar
2392 kvalitetskraven
2393 2. Samverkan om finansiering av forskartjänster behöver därför bli bättre. Vi vill se mer av
2394 internationellt samarbete mellan såväl forskare som högskolor och universitet
2395 3. Se en långsiktig satsning för att ett lärosäte i länets södra delar uppnår sådan kvalitet att det
2396 kan ges universitetsstatus
2397 4. Fler studenter borde ges möjlighet till praktik inom offentlig sektor
2398 5. Öka andelen utbildningar och forskartjänster som samfinansieras med näringslivet
2399 6. Underlätta för Campus vid nationalstadsparken att växa

2400 7. Öka samverkan mellan akademin, offentliga institutioner och företagen i
2401 Stockholmsregionen

2402

2403 12. Kultur

2404 Kultur kan, i sin bästa form, hjälpa oss att förstå vår omvärld och vår samtid. Den kan hjälpa oss att se
2405 världen på ett nytt sätt, kanske för en stund med någon annans ögon. Kulturen kan även hjälpa oss
2406 att knyta an till vår historia och därmed se vilka berättelser som har format oss och det samhälle vi
2407 lever i. Just därför blir den ännu viktigare i en orolig omvärld.

2408 Den kulturella och kreativa sektorn är stark i länet i förhållande till Sverige, och även internationellt,
2409 vilket vi är stolta över och vill fortsätta att utveckla. Vi tror att nyckeln till fortsatta framgångar skapas
2410 av samspel mellan kulturella och kreativa näringar i Stockholmsregionen. Ett ökat samspel i
2411 kulturfrågor mellan politik, näringsliv och engagerade eldsjälur kommer leda till lokal och regional
2412 utveckling, attraktivitet och turism, nya exportframgångar och fler jobb. Därför är det särskilt viktigt är
2413 samverkan mellan den kulturella sektorn och besöksnäringen i den stockholmska skärgården
2414 prioriteras.

2415 Vi vill säkerställa att det finns kulturella och kreativa verksamheter i hela länet där det finns möjlighet
2416 att delta i kulturella aktiviteter och där talanger kan utvecklas. Det digitala samhället gjort det möjligt
2417 att få ut över kommungränserna och tillväxtpotentialen är närmast oändlig. Med möjligheter som
2418 digitalisering öppnar upp för, får fler möjlighet att finna ett uttryck som passar just dem, i form av
2419 nya kulturformer som datorspel.

2420

2421 **Centerpartiet i Stockholmsregionen vill:**

- 2422 1. Skapa ett fritt, öppet, och inkluderande kulturliv i hela regionen
- 2423 2. Stärka och utveckla civilsamhällets roll i kulturen
- 2424 3. Värna och utveckla kulturen och dess förutsättningar i samspel med regionplanen och
2425 stadsbyggnadsarbetet i Stockholms kommuner
- 2426 4. Öka tillgängligheten och närheten till kulturen för alla – både som besökare och utövare -
2427 oavsett var du bor
- 2428 5. Verka för att underlätta tillståndsansökningarna för kulturarrangörer i regionens kommuner
2429 och län
- 2430 6. Utveckla förutsättningarna för kulturen i skärgården, besöksnäringen och turismen så att
2431 hela Stockholmsregionen ska fortsätta och leva och sammantaget utgöra en destination i
2432 världsklass
- 2433 7. Utveckla kulturen i kollektivtrafiken och tillgängliggöra stationsmiljöer
- 2434 8. Verka för ett stärkt samarbete mellan kommuner, byggherrar och fastighetsaktörer för att
2435 stärka och utveckla den offentliga konsten
- 2436 9. Skapa bättre förutsättningar för kulturentreprenörer och företagare genom modeller för
2437 samfinansiering av kulturen mellan privata och offentliga aktörer
- 2438 10. Introducera nya samverkande finansieringsmodeller i kulturen genom exempelvis
2439 delningsekonomins möjligheter och crowdfunding